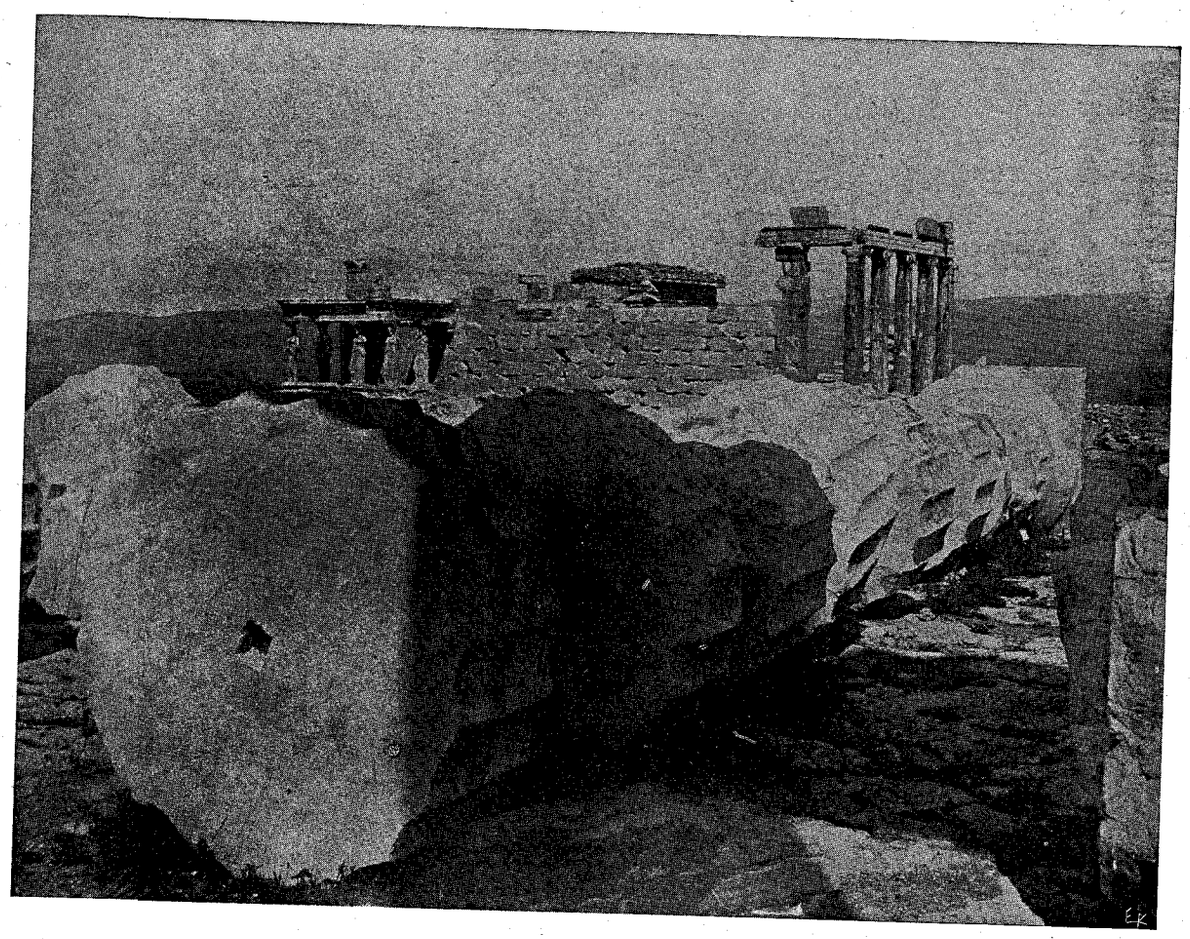

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΟΥ κ. Ν. ΣΠΑΝΔΩΝΗ

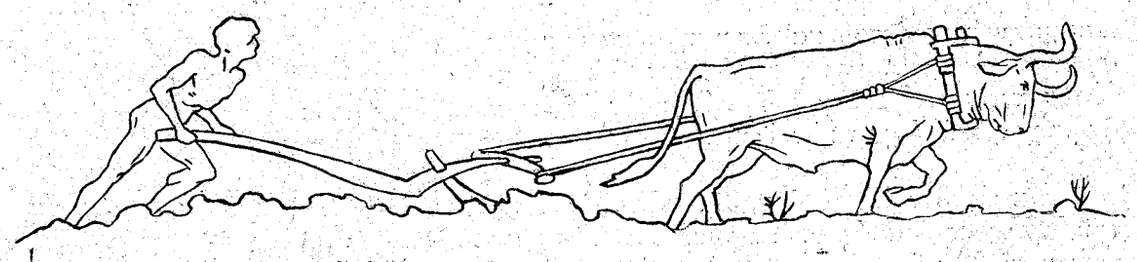

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΕΤΟΣ Ε΄ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1905

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ

Κάποτε ἡ Ζωή, μητέρα τῆς Ὡραιότητος, ὡς νὰ ἤθελε νὰ συγκεντρώσῃ εἰς μίαν στιγμὴν ὅλην τὴν φωτεινήν της οὐσίαν, μᾶς δίδει συνθέσεις, ποῦ ὁμοιάζουν μὲ ἔργα τέχνης. Τόσον εἶναι μεσταὶ ἀπὸ σύμβολα, ἀπὸ εἰκόνας, ἀπὸ πλαστικότητας καὶ ἁρμονίας. Αἱ ἡμέραι αὐταὶ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ συνεδρίου — ἑνὸς συνεδρίου ὁμοιάζοντος μὲ προσκύνημα — πέριξ τῆς ὑψηλῆς φυσιογνωμίας τοῦ Ἕλληνος Διαδόχου, μᾶς δίδουν μίαν ἀπὸ τὰς ὡραίας καὶ πλουσίας αὐτὰς στιγμάς ὅπου σταματᾷ μὲ ὑψηλὴν φιλαρέσκειαν ἡ μεγάλη ζωή.

Μία φωτεινὴ αὐγὴ ἀνοίξεως ἑλληνικῆς, κάτω ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα. Μία αὐγή, ἡ ὁποία ἐγνώρισε κάποτε τὸν Περικλέα. Κάτω ἀπὸ τὰ θεῖα σχήματα τῶν ἄϋλων μαρμάρων ἕνα μελαγχολικὸν σύντριμμα κορινθιακοῦ κίονος. Ἐπὶ τοῦ λευκοῦ βήματος ὁ πορφυρογέννητος, ὁ φέρων τὸ ὄνομα, ποῦ ἀντηχεῖ ἀπὸ τὸν μακρυνὸν θρῆνον τοῦ Βυζαντίου. Καὶ γύρω, ἐπὶ τῆς χλόης, ποῦ ὑφαίνει, μὲ ἀνεμώνας καὶ κυάμους, τὸν ἴδιον τάπητα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέρασε μίαν φορὰν ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων, ἕνας λαὸς ἑορτάζων τὴν Ἀνάστασίν του, ἀφυπνιζόμενος πρὸς μίαν νέαν ζωὴν καὶ ἐνθυμούμενος, ἐνῷ ἀναβαίνει τὰς βαθμίδας τῶν Προπυλαίων, ὅτι τὰς ἀνέβη ἄλλην μίαν φοράν, μακρυνὴν ὡς ὄνειρον. Ἡ σύνθεσις εἶνε ἀληθινὰ ὑπέροχος. Ἡ Ἑλλὰς ὅλη ἀναζῇ καὶ ἀνασταίνεται μίαν στιγμὴν εἰς τὰς ἐντονωτέρας της ἡμέρας, ὡς ὅραμα κατακτῶν τὴν ζωήν, μέχρι τῶν μακρυνῶν ὁριζόντων τοῦ μέλλοντος. Καὶ ἡ φωνὴ ποῦ ἀντηχεῖ ἀπὸ τὸ λευκὸν βῆμα καὶ ἀπὸ τὸν βράχον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνατέλλει κάθε αὐγὴν ἕνας πνευματικὸς ἥλιος, ὁμοιάζει μὲ ἀποκάλυψιν. Διότι ἐπάνωθέν της ἁπλώνουν ἱερά, ἄτρεμα πτερά, ἡ γλαυξ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὁ ἀετὸς τοῦ Βυζαντίου.

Τὰ τέκνα τῶν βαρβάρων, βαπτισμένα εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ ἑλληνισμοῦ, φέρουν τώρα πρὸς τὸν Παρθενῶνα μίαν ἑλληνικὴν ψυχήν. Ἐπὶ τῆς ψυχῆς αὐτῆς τὸ πνευματικὸν ἐαρινὸν θέαμα θὰ σφραγίσῃ μίαν σφραγῖδα ἀκόμη φωτὸς καὶ ἀγάπης. Τὸ ὡραῖον σύμβολον δὲν θὰ τοὺς διαφύγῃ. Καὶ ὅταν χειροκροτήσουν τὸν βασιλικὸν ρήτορα, τὸν βαδίζοντα ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν μαρμάρων, μὲ τὸ ὄνομα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, τὸ μέλλον νὰ ὑψωθῇ πάλιν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ποῦ δεσπόζει ἑνὸς λαοῦ ἀφυπνιζομένου πρὸς τὸ μέλλον, θὰ αἰσθανθοῦν ὅτι χειροκροτοῦν μίαν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία δὲν ἀπέθανε. Ἡ Ἑλλὰς αὐτή, ἡ ἀναπνέουσα τὸ πνεῦμα μιᾶς νέας ἀνοίξεως, ἡ ἀναβαίνουσα πρὸς τὸ προσκύνημα τῶν θείων ὡραιοτήτων,

ὑπὸ τὰ ψυχρὰ μάρμαρα, θὰ αἰσθανθῇ τὴν φρικίασιν τῶν μεγάλων πτερύγων τοῦ καθημαγμένου ἀετοῦ καὶ ἐπευφημοῦσα ὑπὸ τὸν Παρθενῶνα, ἀρχηγὸν πνευματικῶν ἀγώνων τὸν μέλλοντα βασιλέα της, θὰ αἰσθανθῇ συγχρόνως, ὅτι ἐπευφημεῖ ἕνα Κωνσταντῖνον. Ἡ νεκρὰ ὡραιότης δὲν ἔδωκε ποτὲ ὡραιότερον ἀσπασμὸν πρὸς τὴν ἀνήσυχον καὶ ὁρμητικὴν ζωήν.

Κανεὶς δὲν θὰ τὸ ἀρνηθῇ. Εἶνε μία ὑπέροχος ἐμφάνισις ἡ ἐμφάνισις αὐτὴ τοῦ Ἕλληνος Διαδόχου. Τὰ σύμβολα, οἱ θρῦλοι καὶ αἱ ἐλπίδες μιᾶς φυλῆς συνέρχονται εἰς τὸν ὡραιότερον χορὸν γύρω του. Οἱ γέροντες, ποῦ ἐδάκρυσαν εἰς τὴν γέννησίν του, αἰσθάνονται μίαν μακρυνήν, ὡραίαν ἠχώ, ἀφυπνιζομένην εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς των. Καὶ οἱ νέοι, ὅσοι ἐγεννήθησαν μαζί του, ἐπαναβλέπουν ζωηρότερον τὸ ἀνήσυχον ὄνειρον τῆς γενεᾶς των. Ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ βήματος τοῦ Παρθενῶνος ἡ φυσιογνωμία τοῦ Διαδόχου δεσπόζει πλατύτερα καὶ κραταιότερα, διότι δεσπόζει ὡραιότερα καὶ πνευματικώτερα.

Καὶ εἶνε ἡ στιγμὴ διὰ νὰ τὸ ὁμολογήσῃ κανείς: Ἡ φύσις καὶ ἡ ζωὴ εὐνόησαν ἰδιαιτέρως τὸ εἴδωλον μιᾶς φυλῆς. Εἰς τὸ λίκνον τοῦ Ἕλληνος βασιλόπαιδος ὅπου ἡ Μοῖρα ἐξεφώνησεν ἕνα βαρὺ ὄνομα, ἡ ἑλληνικὴ φύσις ἔφερε μ᾽ εὐμένειαν καὶ σοφίαν τὰ δῶρα της. Ἔπλασε μὲ τὰς χεῖρας της τὸ ἀρρενωπὸν παράστημα, τὸν κραταιὸν κορμόν, τὴν εὐγενικὴν μορφήν, ἔπλασε τὸ βασιλικὸν σῶμα, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἐφύσησε μίαν ψυχήν, ἀδράν, ἔντονον, μεστήν, ἄκρατον, μίαν ψυχὴν βασιλικήν. Ἡ ἀνατροφὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀνακτόρου, μία ἀνατροφὴ τὴν ὁποίαν διευθύνει ἡ εὐστοχία, ἡ ὀξύνοια καὶ στοργὴ ἑνὸς βασιλικοῦ πατρός, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς τὸν οἶκον καὶ τὸ ἔθνος του μίαν βασιλικὴν γενεάν, παραδειγματικὴν μεταξὺ τῶν βασιλικῶν οἴκων τῆς Εὐρώπης, ἦλθε νὰ ρμονισθῇ πρὸς τὸ ἔργον τῆς φύσεως. Καὶ ὁ βασιλόπαις, ἐπὶ τοῦ ὁποίου βαρύνει μία μεγάλη κληρονομία, βαδίζει πρὸς τὸν θρόνον μὲ τὸ στερεὸν καὶ ἀσφαλὲς βῆμα τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται ὅτι τὸ βλέμμα μιᾶς Μοίρας τοὺς ἀκολουθεῖ καὶ τοὺς διευθύνει.

Αἱ βασιλικαὶ ἀρεταὶ δὲν εἶνε ἀτυχῶς πάντοτε προνόμιον τῶν βασιλέων. Ἀλλ᾽ ὅταν ἡ φύσις καὶ ἡ ἀνατροφὴ ζυμώσουν τὰς βασιλικὰς ψυχὰς μὲ τὴν εὐγενικήν των οὐσίαν, οἱ θρόνοι ὑψώνονται πρὸς νέον φῶς. Ὁ μέγας καὶ ἐνάρετος αὐτοκράτωρ καὶ φιλόσοφος, ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, ὁ συνενώσας εἰς τὴν βασιλικήν του ψυχὴν τὸ ἄνθος τῶν ἀρετῶν, δι᾽ αὐτὸ παρέδωκεν εἰς τὴν μνήμην τῶν αἰώνων τοὺς διδασκάλους τῆς ἀρετῆς του, ὅλους ὅσοι τὸν ἐδίδαξαν «τὸ καλόηθες καὶ ἀόργητον, τὸ αἰδῆμον καὶ ἀρρενικόν, τὸ θεοσεβὲς καὶ μεταδοτικόν, τὸ μήτε Πρασιανός, μήτε Βενετιανός, μήτε παλμουλάριος ἢ σκουτάριος γενέσθαι καὶ τὸ φερέπονον καὶ ὀλιγοδεὲς καὶ αὐτουργικὸν καὶ τὸ ἀπολύπραγμον καὶ τὸ δυσπρόσδεκτον διαβολῆς . . . » Ἀπὸ τοῦ πάππου Οὐήρου καὶ τοῦ προπάππου καὶ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ τροφέως, μέχρι ὅλων τῶν διδασκάλων καὶ φίλων του, ὁ μέγας αὐτοκράτωρ δὲν ἐλησμόνησε κανένα, ἐξ ὅσων ἐδιδάχθη μίαν ἀρετήν. Δὲν ἠξεύρω ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἕλληνος Διαδόχου. Ἕνα μόνον εἶνε ἀναμφίσβητον, καὶ τὸ ἀντελήφθησαν ὅσοι ἔτυχε νὰ ἀντικρύσουν πλησιέστερον τὸν ἱστάμενον παρὰ τὸν θρόνον βασιλόπαιδα, ὅτι αἱ ἀρεταί του εἶνε ἀρεταὶ βασιλικαί, εἶνε αἱ ἀρεταὶ τῶν ὁποίων ἐτόνισε τὸν ὑψηλὸν παιᾶνα ἕνας φιλόσοφος Αὐτοκράτωρ

Ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν παράστασιν, μίαν ἐλαφρὰν συνοφρύωσιν ἐπάνω εἰς ἕνα φωτεινὸν πρόσωπον, ἡ ὁποία δημιουργεῖ ἀμέσως, εἰς τὸ πρῶτον ἀντίκρυσμα, τὴν ἐπιβολὴν τῆς βασιλικῆς ἐμφανίσεως, μαντεύεται εὐκόλως ψυχὴ θεληματική,

αὐστηρὰ καὶ δικαία. Καμμία πτυχὴ ἐλαστικότητος, ὑποχωρήσεως ἢ ἀδυναμίας. Καὶ εἶνε γνωστὴ ἡ ἐμφάνισις αὐτὴ τοῦ Ἕλληνος Διαδόχου. Εἶνε κάτι τι τὸ ὁποῖον λέγει: ν α ὶ καὶ λέγει ὄ χ ι. Τίποτε ἄλλο. Ἀλλ᾽ ὅταν ἡ συνοφρύωσις σβεσθῇ, ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀνοιχθοῦν εἰς τὸ φῶς, ὅταν τὸ μειδίαμα χυθῇ ὡς λάμψις εἰς τὸ πρόσωπον, ἕνα μειδίαμα ἰδιαίτερον, ὄχι ἀπὸ σπασμωδικὴν κίνησιν χειλέων καὶ ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ κάτι τι ἄφθονον καὶ φωτεινόν, ὡς διάχυσις ψυχῆς, τὸ μειδίαμα τῶν εἰλικρινῶν καὶ τῶν γενναίων, τότε, χωρὶς νὰ εἶνε κανεὶς ψυχολόγος ἢ φυσιογνωμιστής, μαντεύει ὅτι ὑπὸ τὴν αὐστηρότητα ἀγρυπνεῖ ἡ ἀγαθότης, ὑπὸ τὴν θέλησιν ἡ εὐμένεια, ὑπὸ τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης ἡ ἐπιείκεια. Ὑπὸ τὰς δύο αὐτὰς παραστάσεις, τόσον συχνὰ ἐναλλασσομένας, ὡς ἐὰν εἰς ἕνα εὐαίσθητον ζυγὸν ἀντισταθμίζωνται διαρκῶς αἱ ἀρεταὶ αἱ βασιλικαὶ πρὸς τὰς ἀρετὰς τὰς ἀνθρωπίνους, ὁ Ἕλλην Διάδοχος ἐξασκεῖ, εἰς ὅσους τὸν ἐγνώρισαν, μίαν διπλῆν ἐπιβολήν, τὴν ἐπιβολὴν τῆς δυνάμεως καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ἀγάπης. Καὶ κατακτᾷ μὲ διττὸν τρόπον: ὡς βασιλεὺς καὶ ὡς ἄνθρωπος. Εἶνε ἡ στερεωτέρα κατάκτησις τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν.

Ἀλλ᾽ εἶνε μία ἐξαιρετικὴ ἀρετὴ ἀκόμη, μία ἀρετὴ ἐξόχως βασιλική, διὰ τὸν μέλλοντα ἀρχηγὸν λαῶν χριστιανικῶν, τὸν φέροντα τὸ ὄνομα καὶ τὸν κλῆρον τῶν πρώτων χριστιανῶν αὐτοκρατόρων, μία ἀρετὴ τὴν ὁποίαν ὁ Ἕλλην Διάδοχος ὀφείλει εἰς τὴν σεπτὴν αὐτοῦ μητέρα, τὴν μεγάλην χριστιανήν: Ἡ Εὐσέβεια. Ὁ βασιλόπαις, ὁ ἀνήκων εἰς μίαν γενεὰν σκεπτικιστικὴν καὶ ἄπιστον, ὁ εὐπαιδευθεὶς μὲ τὴν ψυχρὰν παιδείαν τοῦ αἰῶνος αὐτοῦ, ὁ ἐπιστήμων ὁ τρεφόμενος μὲ τὰ βιβλία, ἀφθονώτερον ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους Ἕλληνας σοφούς δὲν εἶνε, δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἶνε ἕνας ἀσθενικὸς θρησκόληπτος. Ἔχει τὴν εὐσέβειαν τῶν ἀνωτέρων καὶ φωτισμένων φύσεων. Καὶ ἡ εὐσέβεια εἶνε ποίησις καὶ εἶνε αἴσθημα καὶ εἶνε μία μορφὴ τῆς θρησκείας τῆς ἀπολύτου Ὡραιότητος. Οἱ θεοὶ ἔχρισαν πάντοτε τοὺς βασιλεῖς καὶ βασιλεὺς σκεπτικιστὴς θἀπετέλει μίαν ἄσχημον ἀντινομίαν. Περισσότερον ἀκόμη, βασιλεὺς τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πάντοτε ὁ θρησκευτικώτερος τῶν λαῶν, διότι ὑπῆρξεν ὁ ποιητικώτερος, βασιλεὺς σκεπτικιστὴς δὲν θὰ εἰμποροῦσε νὰ εἶνε βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος. Μίαν ἡμέραν εἶδα τὸν Διάδοχον νὰ κάμνῃ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, πρὶν ἐπιβῇ μιᾶς λέμβου καὶ πρὶν ταξειδεύσῃ. Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, δὲν ἠξεύρω πῶς, ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς ἀνεξηγήτου συγκινήσεως, ἐνθυμήθην ὅτι ὁ βασιλόπαις ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε μαχόμενος ὑπὲρ τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ Βυζαντίου. Ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο γεμάτη ἀπὸ μίαν ἱερὰν ποίησιν.

Ἐπὶ τοῦ λευκοῦ βήματος, τὸ ὁποῖον ἐστήθη ὑπὸ τὴν δόξαν τοῦ Παρθενῶνος, ὁ Ἕλλην Διάδοχος ἐμφανίζεται τὰς ἡμέρας αὐτὰς εἰς ὑπέροχον ἐμφάνισιν. Ὑψώνει τὸ βασιλικόν του παράστημα μεταξὺ τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς Ζωῆς. Τῆς Παραδόσεως ἡ ὁποία πλημμυρεῖ καὶ καθαγιάζει τὴν ζωήν, τῆς Ζωῆς ἡ ὁποία ὁρμᾷ ἀπὸ τὴν ὡραιοτέραν παράδοσιν τοῦ κόσμου πρὸς τοὺς ὁρίζοντας τοῦ μέλλοντος. Ἡ φωνή του ἀντηχεῖ ἄνωθεν μαρμάρων καὶ σκιῶν ὡς προσευχὴ καὶ ἡ φωνή του ἀντηχεῖ ἄνωθεν ψυχῶν καὶ καρδιῶν, ὡς σάλπισμα πολιτισμοῦ καὶ ἀγώνων. Καὶ μέσα εἰς τὸ λευκὸν φῶς τῆς ὡραίας ἐαρινῆς πρωΐας ἡ μαρμαρωμένη γλαὺξ ἑνώνει τἄτρεμα πτερά της μὲ τὰς αἱματωμένας πτέρυγας τοῦ βυζαντινοῦ ἀετοῦ.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΑΣΤΡΑ

Δυὸ γλυκὰ ἀστεράκια
βγῆκα ν' ἀντικρύσω
νὰ τοὺς τραγουδήσω
μέσα ἀπ' τὰ κλαδιά.

« Μαῦρα της ματάκια,
ρίχτε μου ἀχτίδες,
θὰ γενοῦν ἐλπίδες
μέσα στὴν καρδιά.»

ΣΥΝΝΕΦΑ

Κάτω στὴν γῆ ἡ συμφορὰ
τρογύρω μου ἁπλωμένη
μὲ μαῦρο πέπλο σκέπαζε
καρδιὰ κομματιασμένη.

Στρέφω τὰ μάτια μου ψηλὰ
καὶ μὲς τὰ οὐράνια φθάνω...
σὰν φοβισμένα φεύγανε
τὰ σύννεφα ἀπὸ πάνω.

ΨΥΧΗ

Μιὰ πεταλούδα ὁλόλευκη
γυρίζει στὸ περβόλι.
Μιὰ κοπελίτσα ἔβαλε
τὴν δύναμί της ὅλη
νὰ τὴν συλλάβῃ· ἀνάλαφρα
κ' ἡ δυὸ πετοῦν μὲ χάρι,
ἡ μιὰ νὰ σώσῃ μιὰ ζωή,
ἡ ἄλλη μιὰ νὰ πάρῃ.

Σ ἕνα πηγάδι ἐκεῖ κοντὰ
ἡ πεταλούδα μπαίνει
καὶ μὲς τὸ βάθος χάνεται·
ἡ ἄλλη σαστισμένη
μ' ἕνα γλυκὸ χαμόγελο
προβαίνει . . . κάνει λάθος
καὶ σκοτωμένη βρίσκεται
στοῦ πηγαδιοῦ τὸ βάθος

Ὅλη τρομάρα πέταξεν
ἀπ τὸ βαθὺ πηγάδι
ἡ πεταλούδα βιαστική . . .
— παράδοξο σημάδι
ἀπ' τ ἀχνιασμένα σύμβολα
μιᾶς σφαίρας μαγεμένης —
σὰν νάτανε ἡ ὁλόλευκη
ψυχὴ τῆς σκοτωμένης . . .

ΚΥΜΑΤΑ

Κυλᾶνε μὲς τῆς θάλασσας τὰ πλάτια
βαθειά, βαθειά, τὰ κύματα καὶ σπᾶνε
καὶ τοὺς ἀφροὺς τους ποῦ μακρυὰ σκορπᾶνε
τοὺς παίρνω γιὰ φαντάσματα λευκὰ
ποῦ τραγουδοῦν μονότονα γλυκά,
ὅπου βοΐζουν κι' ἄξαφνα σωπαίνουν
καὶ χάνονται καὶ σβύνουν κι' ἄλλα βγαίνουν
στὰ σκοτεινὰ τῆς θάλασσας παλάτια.

Ὦ! τῆς ψυχῆς μου τρομαγμένα μάτια
ποιητικὰ κι' ὀνειρεμένα κλαῖτε!...
Ὦ! λογισμοί μου μυστικοί μου ἀμέτε
σβῦστε στὸ χάος τοῦ πελάγου ἐκεῖ.
Τὰ παλάτια ποῦ στήνουν μυστικοὶ
καὶ μαγεμένοι στοχασμοί, μιὰ ἡμέρα
ἀπ τὸν ψηλὸν ἀθάνατον αἰθέρα,
ὅλα συντρίμματα, κυλοῦν κομμάτια.

ΤΑΝΟΣ ΚΕΛΜΑΣ

Η ΖΩΗ ΕΙΣ ΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀφ' ὅτου ἕνας σοφὸς Ἕλλην αὐτοκράτωρ, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, εἶχε τὴν παράδοξον ἔμπνευσιν νὰ μᾶς ἀπαθανατίσῃ μέσα εἰς ὀγκώδες βιβλίον, ὁλόκληρον τὴν ποικίλην καὶ τὴν πολύμορφον ἐθιμοτυπίαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐλῆς, ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεὶς ὅτι τὸ βλέμμα τοῦ λαοῦ εἰσεχώρησεν ἐλεύθερον πλέον εἰς τὴν ζωὴν τῶν Ἀνακτόρων, ζωὴν τὴν ὁποίαν, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς ἀφελεῖς χρόνους τῶν ἀρχαίων βασιλέων, ἐλευθέρων πατέρων τοῦ λαοῦ, περιέβαλε πάντοτε κάποιο μυστήριον.

Ἡ ζωὴ αὐτὴ πάντοτε ἑλκύει ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον. Ὑπάρχει εἰς αὐτὴν κάτι τὸ ὁποῖον διαφεύγει τὴν ἐξέτασιν, περικλείεται μέσα εἰς ἕνα κλοιὸν ἐθιμοτυπιῶν, κανονίζεται ἐπὶ τῇ βάσει ὡρισμένων κανόνων, χορδίζεται ἀναλόγως τῶν διαφόρων περιστάσεων, λειτουργεῖ ὑπὸ ὅρους διαφεύγοντας τὴν ἀντίληψιν τῶν πολλῶν. Ἕνας στενὸς κύκλος ἀνθρώπων, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των, ἠμπορεῖ μόνον νὰ εἰσδύῃ εἰς τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς αὐτῆς. Ὁ πολὺς κόσμος μένει ἀπ' ἔξω. Εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, τὰ ἀνάκτορα δὲν χωρίζονται ἀπὸ τὴν πόλιν μὲ τριπλοῦν τεῖχος μυστηρίου ὅπως παραδείγματος χάριν τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Κίνας. Καὶ μία εὐρεῖα πλατεῖα ὅμως ἡ ὁποία χωρίζει τὸ παλάτι ἀπὸ τὰς οἰκοδομὰς γύρω, εἶναι μία ἀπόδειξις ὅτι ἀπὸ τὴν πόλιν τῶν κοινῶν θνητῶν ἕως τὰ ἀνάκτορα ὑπάρχει κάποια ἀπόστασις.

Ἐκεῖνο ὅμως γενικῶς τὸ ὁποῖον κάμνει τὴν ζωὴν τῶν Ἀνακτόρων περίεργον καὶ ἑλκυστικὴν εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν ὀλίγων, καὶ μυστηριώδη καὶ μυθικὴν εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν πολλῶν, εἶναι ἡ ἐθιμοτυπία. Ὁ Φρειδερῖκος ὁ Μέγας ἔλεγεν ὅτι ὅπως οἱ ἡγεμόνες εἶναι ὁ ζυγὸς τοῦ λαοῦ, ἀπαράλλακτα ἡ ἐθιμοτυπία εἶναι ὁ ζυγὸς τῶν ἡγεμόνων. Ἡ διαφορὰ εἶναι ὅτι οἱ λαοὶ κάποτε τινάσσουν τὸν ζυγὸν τῶν ἡγεμόνων. Οἱ ἡγεμόνες δὲν θ' ἀποπειραθοῦν ποτὲ νὰ τινάξουν τὸν ζυγὸν τῆς ἐθιμοτυπίας. Εἶναι καὶ αὐτὴ ἀναπόσπαστος ἀπὸ τὴν βασιλικὴν ἀρχήν.

Εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν πολλῶν αὐτὴ ἡ ἐθιμοτυπία προσδίδει εἰς τὸν Βασιλέα κάποιον χαρακτῆρα ὑπεράνθρωπον. Αἱ ἰδιότητές του μεγαλώνουν ὡς νὰ ἐτέθησαν κάτω ἀπὸ μικροσκόπιον, αἱ ἀδυναμίαι του περιπλέκονται εἰς ἕνα ἱστὸν παραδόσεων, ἡ ἀνθρωπίνη του φύσις πλέει εἰς κάποια πελάγη ὁμίχλης. Ὁ βασιλεὺς δὲν εἶναι ἄνθρωπος. Εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ ἄνθρωπος, εἶναι κάτι διαφορετικὸν ἀπὸ ἄνθρωπος, ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι ἄνθρωπος ὅπως σεῖς καὶ ἐγώ.

Ὁ μακαρίτης Μπαϊρακτάρης διηγεῖτο χαρακτηριστικώτατον σχετικὸν ἀνέκδοτον. Δύω καλοὶ φίλοι ἔπιναν ἕνα βράδυ εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον, ὅταν ἔξαφνα μία τρομερὰ φιλονεικία ἐγεννήθη μεταξύ των.

— Ὁ Βασιλεὺς τρώγει κρεμμύδια.

— Κρεμμύδια;... ὁ Βασιλεύς;... Δὲν εἶσαι καλά!

Ἡ φιλονεικία κατέληξεν εἰς συμπλοκήν. Οἱ δύω ἄνθρωποι ἐξελθόντες ἀπὸ τὸ ζυθοπωλεῖον, ἐκτυπήθησαν, ἐκυλίσθησαν εἰς τὸ χῶμα, καὶ λασπωμένοι καὶ αἱμόφυρτοι ὡδηγήθησαν πρὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας. Ὁ Μπαϊρακτάρης βλέπων τὴν κατάστασίν

Ἀλλαγὴ φρουρᾶς τῶν Ἀνακτόρων.

των, δὲν τοὺς ὑπεδέχθη μὲ τὰ συνήθη ραπίσματα, καὶ ἠθέλησε νὰ μάθῃ πρῶτον τὴν αἰτίαν τῆς συμπλοκῆς. Οἱ δύω ἀντίπαλοι, διακοπτόμενοι ἀπὸ τοὺς πόνους τοῦ γρονθοκοπήματος, διηγήθησαν τὴν φιλονεικίαν των. Ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας τοὺς ἀπέλυσε, λέγων.

—Θὰ μάθω πρῶτα ἂν τρώῃ ἢ ἂν δὲν τρώῃ ὁ Βασιλεὺς κρεμμύδια, γιὰ νὰ ἰδῶ ποιὸν ἀπὸ τοὺς δύω σας πρέπει νὰ δείρω. Τώρα πηγαίνετε.

Ὁ Βασιλεὺς τρώγων ἢ μὴ τρώγων κρεμμύδια ἔσωσε δύω ὑπηκόους του ἀπὸ τὰς παλάμας τοῦ Μπαϊρακτάρη. Ἂν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ἔγιναν οἱ φιλοβασιλικώτεροι Ἕλληνες, δὲν ὑπάρχει δικαιοσύνη ὑπὸ τὸν ἥλιον.

* * *

Καὶ εἰς τὰ Ἀνάκτορα τῶν Ἀθηνῶν ἡ ζωὴ εἶναι κανονισμένη συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐθιμοτυπίας. Ὁ δημοκρατικώτερος Βασιλεὺς τοῦ κόσμου, ὁ περιτρέχων κάποτε τοὺς δρόμους μόνος του, κρατῶν εἰς τὰ χέρια του ἕνα λεπτὸν μπαστουνάκι, ὁ παίζων μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ εἰς τὸ Διονυσιακὸν θέατρον καὶ σκαρφαλώνων ἐνίοτε ἕως τὰς πλέον στενὰς καὶ λαβυρινθώδεις συνοικίας τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς τὸ Παλάτι εἶναι ὁ βασιλεύς, ὁ ἄκαμπτος, ὁ ἀπαιτητικώτατος εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐθιμοτυπίαν. Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ δὲν γίνεται καμμία παραχώρησις. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἁπλούστερος βασιλεὺς τοῦ κόσμου, ἔχει βαθυτάτην τὴν συναίσθησιν τῆς δυνάμεως τὴν ὁποίαν δίδουν εἰς τὴν οὐσίαν οἱ τύποι, τύποι καθιερωθέντες ὑπὸ τῆς σοφίας τῶν νομοθετῶν καὶ τῆς πείρας τοῦ παρελθόντος. Διηγοῦνται ὅτι κάποτε ἰδιότροπος Ἄγγλος, περιφέρων τὴν ἰδιοτροπίαν του εἰς τὰς πέντε ἠπείρους μὲ τὴν χαριτωμένην ἀφέλειαν τῶν συμπατριωτῶν του, ἐζήτησε νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Βασιλέα μὲ τὰ συνήθη ἐνδύματα τοῦ περιπάτου· τοῦ ἐμηνύθη ὅμως ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον καὶ ὅτι ὁ Βασιλεὺς ὑποδέχεται μὲ στολὴν ναυάρχου τοὺς ξένους του φρακοφοροῦντας. Ὁ Ἄγγλος ἀπήντησεν ὅτι μὲ ἔνδυμα περιπάτου παρουσιάσθη καὶ εἰς τὴν Βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος συνεβίβασε τὰ πράγματα. Ὁ ξένος προσῆλθεν εἰς τὰ Ἀνάκτορα μὲ τὸ σύνηθες φόρεμά του καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν Βασιλέα, εἰς τὸν κῆπον ὅμως. Ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ ξένος του ἔκαμαν ἕνα γῦρον μαζί, Ὁ Ἄγγλος ἔφυγεν ἐνθουσιασμένος, ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς δὲν παρέβη τοὺς τύπους.

Ἄλλως τε αὐτὴν τὴν ἰδέαν τῶν τύπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλαφρῶν ὑποχωρήσεων εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν περιστάσεων, τὴν δίδει αὐτὸ τὸ βαρὺ βαυαρικὸν κτίριον τῶν Ἀθηνῶν. Τὴν βαρύτητα τοῦ κτιρίου ἠθέλησε νὰ ἐλαφρώσῃ ὁ Βαυαρὸς ἀρχιτέκτων, ἀναπτύσσων δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τοῦ ἀρχαϊκοῦ τυμπάνου δύω ἐκτεταμένας πτέρυγας. Δὲν τὸ κατώρθωσεν ὅμως, καὶ τὰ Ἀνάκτορα ἔμειναν βαρέως ἐνιδρυμένα εἰς τὴν ἀνωφερῆ πλατεῖαν, δικαιολογοῦντα τὸν Ἰταλὸν διπλωμάτην ὁ ὁποῖος ἔγραφεν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν Ἀνακτόρων ὅτι «ὅταν αἱ Ἀθῆναι βαρυνθοῦν νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ κτίριον ὡς ἀνάκτορον, θὰ ἔχουν ἕνα καλὸν στρατῶνα».

Εἰς τὸ ἀρχικὸν σχέδιον δὲν ἐπῆλθον ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὄθωνος μεταβολαί. Μόνον ὅπου ἡ ἀνάγκη τὸ ἐκάλεσεν, ἠνοίχθησαν θύραι. Καὶ αἱ θύραι αὐταὶ ὑψηλαὶ καὶ ἄνετοι ἀπέναντι τῶν χαμηλῶν καὶ πλατυτάτων παλαιοτέρων, ἀποδεικνύουν ὅτι κάποιο πνεῦμα μεγαλειτέρας ἐλευθερίας ἔπνευσεν ἐπάνω ἀπὸ τὰ Ἀνάκτορα τῶν Ἀθηνῶν.

Διαρρέει λοιπὸν ἐκεῖ μέσα ἡ ζωὴ μιᾶς οἰκογενείας ὁλοκλήρου, καὶ μεγάλης μάλιστα οἰκογενείας, μοιρασμένη μεταξὺ τῆς ἀφελείας καὶ τῆς ἐλευθερίας τὴν ὁποίαν ἔχει μία οἰκογένεια, καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς ἐθιμοτυπίας τὰς ὁποίας ἐπιβάλλει ἡ ἀρχή. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος εἶναι ἄνθρωπος τῆς αὐστηρᾶς τάξεως, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ἀπὸ τὴν βορεινὴν φυλήν του. Ὅλαι αἱ ὧραι εἶναι προσδιωρισμέναι προκαταβολικῶς μὲ ἀκρίβειαν ἀγγλικοῦ χρονομέτρου. Ἡ οἰκογένεια ἔχει τὰς ἰδικάς της ὥρας. Αἱ ὑποχρεώσεις τῆς ἀρχῆς ἔχουν τὰς ἰδικάς των. Ὁ Βασιλεὺς εἶνε ὁ πρῶτος ὑπάλληλος τοῦ κράτους, ἀλλ' εἶναι καὶ ὁ πατέρας τῶν παιδιῶν του. Καὶ ἔχει φήμην φιλοστόργου πατρὸς ὁ Γεώργιος, καὶ ὅσοι τὸν γνωρίζουν καλά, ἐνθυμοῦνται ὅτι τὸν σιδηροῦν ὀργανισμόν του τὸν ἐκλόνισε μόνον ὁ Χάρος, εἰσορμήσας εἰς τὴν Ἀβραμιαίαν οἰκογένειαν καὶ ἁρπάσας ἓν ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα βλαστάρια της. Τότε εἰς τὴν μορφὴν τὴν ἀντανακλῶσαν τὴν ὑγείαν καὶ τὴν θαλερότητα, ἐνεφανίσθησαν τὰ πρῶτα σημεῖα τοῦ ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ κόπου. Ὁ πατέρας ὑψώθη δυνατώτερος ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ ἔδειξε ἀνοικτὴν τὴν πληγὴν ποῦ τοῦ ἄφησεν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ἀναγνωρίζει ὕψη.

* * *

Ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ εἰς τὰ Ἀνάκτορα τῶν

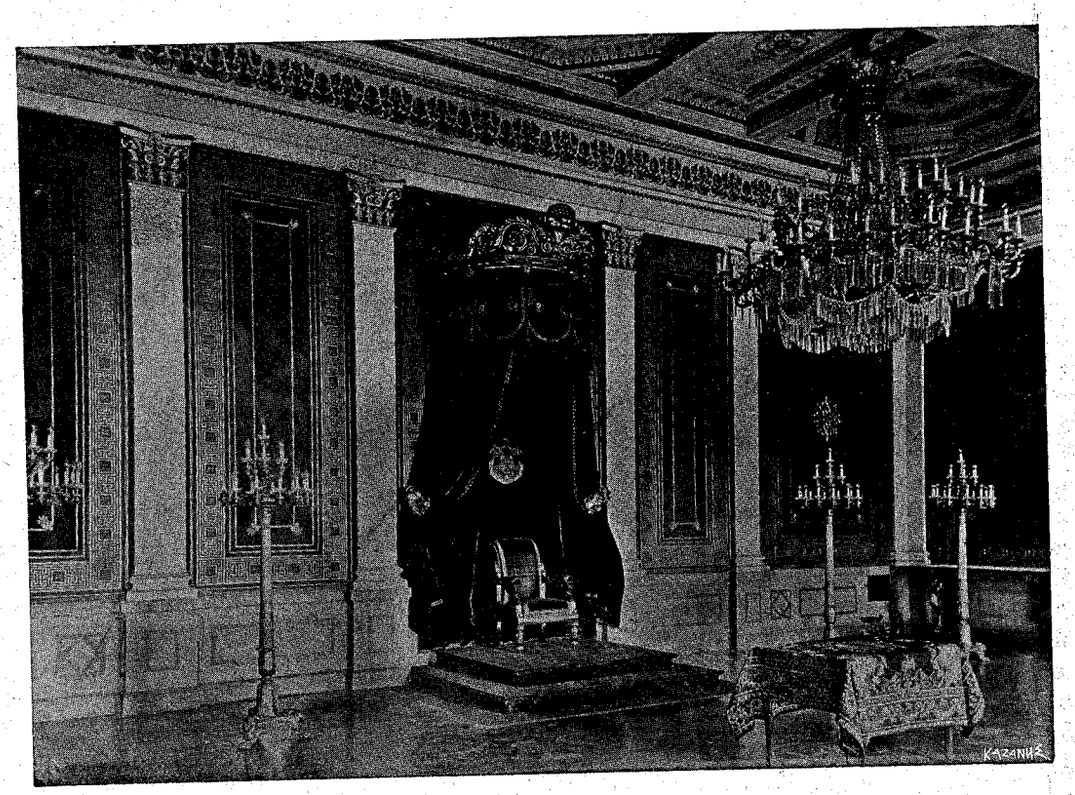

ΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ — Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

Ἀθηνῶν εἶναι ἁπλῆ καὶ τακτική, ὡς ζωὴ καλῆς ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας. Ὁ Βασιλεὺς ἀπὸ τὴν σύντομον ναυτικήν του ζωὴν ἐκληρονόμησε τὴν ἕξιν νὰ κοιμᾶται ἐνωρὶς καὶ νὰ ἐξυπνᾷ ἐνωρίς. Τὸ πρόγραμμα τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου ἐκανονίσθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὥστε τὰ μεσάνυκτα ὁ Βασιλεὺς νὰ δύναται νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὰ Ἀνάκτορα. Εἰς τὸ πρωϊνὸν πρόγευμα γίνεται ἡ πρώτη συγκέντρωσις τῆς οἰκογενείας, καὶ τὸ πρόγευμα αὐτὸ ἐλαφρὸν καὶ ἁπλούστατον, δὲν ἀκολουθεῖ τίποτε ἄλλο σχεδὸν μέχρι τῆς μεσημβρίας.

Ἐφ' ὅσον οἱ πρίγκηπες ἦσαν νέοι ἀκόμη καὶ ἄγαμοι, ἡ ὁμιλία κατὰ τὰς συγκεντρώσεις αὐτὰς ἐγίνετο εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἀγγλικήν. Ἤδη ὅμως, ὅτε τρεῖς ξέναι πριγκήπισσαι εἰσῆλθαν εἰς τὴν Βασιλικὴν Οἰκογένειαν τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁμιλία εἶναι περισσότερον πολύγλωσσος. Ἡ ἑλληνικὴ ἐν τούτοις ἐπικρατεῖ πάντοτε. Οἱ πρίγκηπες, σπουδάσαντες εἰς τὰς στρατιωτικὰς σχολὰς καὶ Ἕλληνες πλέον, τὴν κατέχουν ὡς μητρικὴν γλῶσσαν. Ἡ βασίλισσα Ὄλγα τὴν ὁμιλεῖ μὲ λεπτότητα καὶ μὲ προσοχήν, ἐκλέγουσα τὰς λέξεις καὶ ὅταν ἀκόμη ὁμιλῇ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς στρατιώτας τῶν νοσοκομείων. Ὁ Βασιλεὺς τὴν μεταχειρίζεται μὲ εὐκολίαν, ἀναμιγνύων τὰ στοιχεῖα, δανειζόμενος παραστατικότητα ἀπὸ τὴν καθαρεύουσαν καὶ ἀπὸ τὴν δημοτικήν. Ἡ βαρεῖα βορειογερμανικὴ προφορά του δὲν τὸν βοηθεῖ εἰς τὴν λεπτὴν ἁρμονίαν τῶν ἑλληνικῶν λέξεων. Ἀλλὰ ὅσοι ὡμίλησαν μαζί του, ὁμολογοῦν ὅτι ποτὲ βαρυχορδώτερον λάρυγγα δὲν ἐτόνισε τόσον τὸ ἀττικὸν πνεῦμα, ὅσον συμβαίνει τοῦτο εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον.

Μετὰ τὸ πρωϊνὸν πρόγευμα ἡ οἰκογένεια διασκορπίζεται. Ὁ Βασιλεὺς ἐργάζεται ἐπ' ὀλίγον μόνος του συνήθως. Τὸ εὐρωπαϊκὸν ταχυδρομεῖον τοῦ ἀφαιρεῖ ἀρκετὴν ὥραν. Αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες τοῦ παραδίδονται εἰς ἐπιμελῶς συγκολλημένα τεμάχια τῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ διαβάσῃ, διὰ νὰ εἶνε ἐν γνώσει τῆς καταστάσεως. Μέχρις ὅτου ἀκόμη ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς ἐργασίας, ὁ Βασιλεὺς εὑρίσκει τὸν καιρὸν νὰ διαβάσῃ ἐκτὸς τῶν ἐφημερίδων καὶ βιβλία. Μέγας φιλαναγνώστης ἔχει βιβλιοθήκην ἀποτελουμένην ἀπὸ 20,000 τόμους, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπανιώταται καὶ πολύτιμοι ἐκδό-

σεις, σπουδαιότατα ἱστορικὰ συγγράμματα πλουσίως εἰκονογραφημένα, — μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἐχρησίμευσαν πολὺ εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον — σειρὰ πρακτικῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα μὲ ὄρεξιν διαβάζει ὁ Βασιλεύς, καὶ τέλος ἐλαφρὰ φιλολογία, «Ἡ ζωὴ τῶν Παρισίων» τοῦ Κλαρετῆ, οἱ νεώτεροι Γάλλοι, τὰ εἰκονογραφημένα ἀγγλικὰ καὶ ἀμερικανικὰ περιοδικά, κάθε ἀνάγνωσμα ἀποδεικνῦον τὴν καλαισθησίαν καὶ τὸ φιλότεχνον τοῦ ἀναγνώστου. Ἴσως μόνον τὸν Διάδοχον ἔχει ὁ Βασιλεὺς ἀνταγωνιστὴν εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ τῆς ἀγάπης πρὸς τὰ βιβλία. Ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος δὲν ἀφίνει βιβλίον στρατιωτικὸν ἢ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἀγοράσῃ, καὶ ἔχει τὴν πληρεστέραν ἴσως συλλογὴν μονογραφιῶν καὶ φυλλαδίων ἀναγομένων εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν καὶ τὴν μετέπειτα ἐποχήν. Οἱ στρατιωτικοὶ οἱ πλησιάζοντες αὐτὸν διατείνονται ὅτι εἶνε ὁ τελειώτερον μορφωμένος ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Καὶ μόνον οἱ πολιτικοὶ οἱ ὁποῖοι ἔτυχε νὰ συζητήσουν μαζί του, ἔχουν ἀντίρρησιν ἰσχυριζόμενοι ὅτι, ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἔκαμε τόσην μελέτην πολιτειολογικήν, δὲν θὰ εἶχε καιρὸν νὰ διαβάσῃ τόσα στρατιωτικὰ συγγράμματα. Ὁ Διάδοχος ἐπρόφθασε καὶ τὰ συνεβίβασε καὶ τὰ δύο.

Μεταξὺ τῶν δύω ἡ Βασίλισσα, ἀφιερώνει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τὸν καιρὸν ὁ ὁποῖος τῆς μένει ἀπὸ τὴν πολυποίκιλον φιλανθρωπικήν της ἐνασχόλησιν. Τὰ ἀναγνώσματα τῆς Βασιλίσσης περιορίζονται μᾶλλον εἰς βιβλία θρησκευτικά, ἠθικολογικὰ καὶ προϊόντα τῆς ρωσσικῆς φιλολογίας. Ἡ Βασίλισσα ἐνισχύουσα ἐκδόσεις ἀγγλικῶν μεταφράσεων διηγημάτων διὰ τὰ παιδία, θὰ ἔπρεπε ν' ἀποτελέσῃ κεφάλαιον ἰδιαίτερον τῆς μελέτης αὐτῆς. Εἰς ὀλίγας γραμμὰς δὲν περιλαμβάνεται ἔργον ἀπὸ πολλοῦ ἀρχίσαν κ' ἐξακολουθοῦν πάντοτε.

* * *

Τὸ ἤρεμον Ἀνάκτορον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν τακτικὴν ζωὴν τῆς βασιλικῆς Οἰκογενείας, διακόπτουν αἱ ὑποχρεώσεις τῆς ἀρχῆς. Ὑπάρχει εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς βασιλικῆς ζωῆς μία σειρὰ τελετῶν τῆς Αὐλῆς, ὑποδοχαὶ διπλωματῶν, ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων, τῆς πρεσβείας τῆς Βουλῆς, ἡ ὁρκωμοσία τῶν ὑπουργῶν, αἱ ἑορταὶ τῆς Αὐλῆς, τὸ χειροφίλημα τῆς 1 Ἰανουαρίου, τὰ μεγάλα γεύματα, αἱ δοξολογίαι εἰς τὸ βασιλικὸν παρεκκλήσιον, οἱ χοροί, αἱ παρουσιάσεις.

Δι' ὅλα αὐτὰ ὑπάρχει τὸ σύνταγμα τῆς αὐλικῆς ἐθιμοτυπίας, μακρυνὸς ἀπόγονος τοῦ παραδόξου βιβλίου τὸ ὁποῖον μᾶς ἄφησεν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, συνδεόμενον μὲ ὅλην τὴν ἐργασίαν ἡ ὁποία ἔγινεν ἔκτοτε, παραληφθεῖσα ἔπειτα ἀπὸ τὰς Αὐλὰς τῆς Δύσεως, διαμορφωθεῖσα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς αὐτοκράτορας καὶ τοὺς Γάλλους βασιλεῖς ἀπὸ τοῦ Ἑρρίκου τοῦ Δ'.

Τὸ σύνταγμα τῆς αὐλικῆς ἐθιμοτυπίας περιλαμβάνει ὅλας τὰς περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ Βασιλεία ἔρχεται εἰς ἐπισήμους σχέσεις πρὸς τοὺς ἐντοπίους καὶ τοὺς ξένους. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος — τὸ εἴπομεν ἤδη — τοὺς τύπους τοὺς ἐννοεῖ ἀναποσπάστους ἀπὸ τὴν οὐσίαν. Τὸν εἶδα κάποτε εἰς τὰ θαυμάσια ἐρείπια τοῦ θεάτρου τῆς Ἐπιδαύρου, συνομιλοῦντα μὲ τοὺς χωρικοὺς καὶ κολλῶντα χρυσοῦν νόμισμα εἰς τὸ μέτωπον τοῦ βιολιτζῆ. Ἦτο ὁ παλαιὸς ποιμὴν λαῶν, τὴν ὥραν ἐκείνην, καὶ τὸ χέρι του ἐτάθη μίαν στιγμὴν διὰ νὰ βοηθήσῃ μικρὰν χωριατοπούλαν ν' ἀνέβῃ τὰς ὑψηλὰς βαθμίδας τοῦ μικροῦ θεάτρου. Μετὰ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας, ὅταν παρετέθη τὸ γεῦμα εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μουσείου, τὸ ἀξίωμα περιεβλήθη τὴν αὐστηρότητά του. Εἰς τὴν τράπεζαν ἁπλώθη ἐπιβλητικὴ ἡ ἐθιμοτυπία, καὶ εἰς τὴν θύραν ἐτοποθετήθησαν οἱ αὐλικοὶ θεράποντες. Ἡ μικρὰ ἀσβεστόχριστος αἴθουσα τοῦ Μουσείου, εἰς μίαν στιγμὴν μετεβλήθη εἰς αἴθουσαν Ἀνακτόρων, ὅπως εἰς τὰ ἰαπωνικὰ παραμύθια.

Διὰ νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Βασιλέα ἀντιπρόσωπος ξένης δυνάμεως, πρὸς ἐπίδοσιν τῶν διαπιστευτηρίων του, πρέπει νὰ ὁρισθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἡμέρα ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην στέλλονται δύω βασιλικαὶ ἅμαξαι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀντιπροσώπου, ἡ μία ἐν «τελετικῇ στολῇ», ὅπως λέγει τὸ πρόγραμμα, μὲ ὑπηρέτην ἐν μεγάλῃ στολῇ, καὶ προωρισμένη διὰ τὸν ἀντιπρόσωπον, ἡ δὲ δευτέρα ἐν μικρᾷ στολῇ, διὰ τὴν ἀκολουθίαν του. Τὸν ἀντιπρόσωπον συνοδεύει ὁ νεώτερος τῶν ὑπασπιστῶν, οἱ δὲ ἀρχαιότεροι τὸν περιμένουν εἰς τὸ ἄνω ἄκρον τῆς κλίμακος. Ὁ αὐλάρχης καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατιωτικοῦ οἴκου τὸν παραλαμβάνουν ἀπὸ τὸ μέσον τῆς «αἰθούσης τῶν τροπαίων» καὶ τὸν ὁδηγοῦν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀγωνιστῶν, ὅπου προστίθεται καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, φέρων τὸ παράσημον τοῦ ἔθνους τοῦ ἀντιπροσώπου, ἐὰν τὸ ἔχῃ.

Ὅταν ὅλοι συγκεντρωθοῦν, ὁ αὐλάρχης εἰ-

Η Α. Μ. Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'.

δοποιεῖ τὸν Βασιλέα καὶ εἰσάγει τὸν ξένον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ θρόνου, τῆς ὁποίας δύω φύλλα ἀνοίγονται ταυτοχρόνως ὑπὸ αὐλικῶν θαλαμηπόλων. Ὁ αὐλάρχης προπορεύεται τοῦ ἀντιπροσώπου, τὸν ὁποῖον παρουσιάζει εἰς τὸν Βασιλέα μὲ τὴν καθιερωμένην φρᾶσιν.

— Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ὑμ. Μ. τὸν...

Ὁ ὑπουργὸς τότε ὑποχωρεῖ καὶ ὁ ξένος διπλωμάτης πλησιάζων τὸν Βασιλέα ἱστάμενον εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης τοῦ Θρόνου, ἐγχειρίζει τὰ διαπιστευτήρια γράμματά του.

Ἡ παρουσίασις εἰς τὴν Βασίλισσαν γίνεται ὑπὸ τὰς αὐτὰς περίπου διατυπώσεις εἰς τὴν Κυανῆν αἴθουσαν, ὑποδέχεται δὲ τὸν ξένον ἡ Κυρία τῆς Τιμῆς εἰς τὴν προηγουμένην αἴθουσαν, καὶ μετὰ τοῦ αὐλάρχου καὶ τῶν δύω νεωτέρων ὑπασπιστῶν ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὴν Κυανῆν αἴθουσαν, ὅπου ἵσταται ἡ Βασίλισσα μεταξὺ τῶν κυριῶν της. Ὁ αὐλάρχης ἐπαναλαμβάνει τὴν τυπικὴν φράσιν καὶ ἀφίνει τὸν ξένον ἀποσυρόμενος ὀλίγα βήματα.

Ἡ παρουσίασις ξένου ναυάρχου γίνεται ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς περίπου τύπους, μὲ μικρὰς παραλλαγάς, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ παρουσίασις τῆς μεγάλης πρεσβείας τῆς Βουλῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποδίδονται ὅλαι αἱ τιμαὶ τῆς παρουσιάσεως ξένων διπλωματῶν, πλὴν τῆς παρατάξεως τῆς φρουρᾶς τῶν Ἀνακτόρων. Ἡ μεγάλη πρεσβεία τῆς Βουλῆς ἀρκεῖται εἰς τὴν παράταξιν τῆς χωροφυλακῆς, ἀποζημιοῦται ὅμως διὰ τῆς προσκλήσεως τοῦ πρωθυπουργοῦ, ὅστις τοποθετεῖται δεξιᾷ τοῦ Βασιλέως.

***

Τὰ ἁπλᾶ γεύματα τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας παρουσιάζουν τὴν λιτότητα τὴν ὁποίαν ἔχει γενικῶς ἡ ζωὴ τῶν Ἀνακτόρων τῶν Ἀθηνῶν. Παραθέτω ἓν ἀπὸ τὰ menus συνήθους προγεύματος, τυχαίως ληφθὲν μεταξὺ ἄλλων.

Hors d'œuvre
Hure de sanglier
Poulets à la Villeroi
Chateaubriand-Béarnaise
Pommes de terre fourrées
Asperges primeurs
Gâteau de Paris

Εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα, ὅλα προσλαμβάνουν ἔκτασιν καὶ τυπικότητα, καὶ τὸ menu διπλασιάζεται. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος περιποιεῖται τοὺς ξένους του. Κυρίαι καὶ κύριοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ φέρουν μεγάλην στολήν, ὅταν δὲ ὅλοι συναθροισθοῦν, ὁ Αὐλάρχης εἰδοποιεῖ τὸν Βασιλέα, ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν προπορευομένων τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τοῦ αὐλάρχου, ὧν προηγοῦνται δύω fourriers. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Βασιλέως ἡ μουσικὴ παίζει τὸν βασιλικὸν ὕμνον, ὁ δὲ Βασιλεὺς διευθύνεται εἰς τὴν τράπεζαν ὅπου τὸν ἀκολουθοῦν οἱ προσκεκλημένοι του, τοῦ Αὐλάρχου καθημένου ἀπέναντι τοῦ Βασιλέως.

Τῶν γευμάτων αὐτῶν ἀξίζει νὰ παρατεθῇ ἐδῶ ἕνα menu, τυπωμένον τώρα - τῶν συνήθων εἶναι χειρόγραφον — καὶ φέρον πρὸς τὰ ἄνω χρυσοῦν ἔκτυπον, τὸ στέμμα, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἁπλᾶ εἶναι λευκὸν ἔκτυπον.

Consommé
Synagride au Sauterne
Filet de bœuf à la Parisienne
Timbale de volaille à la Financière
Chaud-froid de Mauviettes en Belle-Vue
Sorbets d'Ananas au Champagne
Dinde truffée, rôtie
Salade de laitues du Potager
Fonds d'Artichauts-Lyonnaise
Mousse à l'Orange
Pailles au Parmesan
Fruits et dessert

Εἰς τοὺς μεγάλους χοροὺς εἶναι ἐπίσης ὑποχρεωτικὴ ἡ μεγάλη στολὴ καὶ ἡ πολυτελὴς ἐνδυμασία διὰ τὰς κυρίας. Οἱ διπλωμάται μετὰ τῶν κυριῶν των, οἱ Ὑπουργοὶ καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς, μετὰ τῶν κυριῶν των, ὁδηγοῦνται ὑπὸ τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τῶν Κυριῶν τῆς Τιμῆς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Θρόνου, ἔχοντες οἱ μὲν κύριοι ὀπίσω των τὸν θρόνον, αἱ δὲ κυρίαι τὰ παράθυρα. Ὅταν εἰσέλθουν ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῆς Βασιλίσσης, ἄρχεται ὁ λεγόμενος κύκλος, μετὰ τοῦτο δὲ προπορευομένων τῶν ὑπασπιστῶν ἀνὰ δύω καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Στρατιωτικοῦ Οἴκου, παρακολουθουμένου ὑπὸ τοῦ Αὐλάρχου, οἱ Βασιλεῖς, παρακολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ μετὰ τῆς Κυρίας τοῦ προϊσταμένου τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος, ἐὰν δὲ τοιαύτη δὲν ὑπάρχῃ, μετὰ τῆς Μεγάλης Κυρίας, καὶ οὕτω καθεξῆς, εἰσέρχονται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, παιανιζούσης τῆς μουσικῆς τὸν βασιλικὸν ὕμνον.

***

Γραφικωτέρα καὶ περισσότερον παρουσιάζουσα τὸ ἐθνικὸν χρῶμα, εἶναι ἡ ἑορτὴ τοῦ

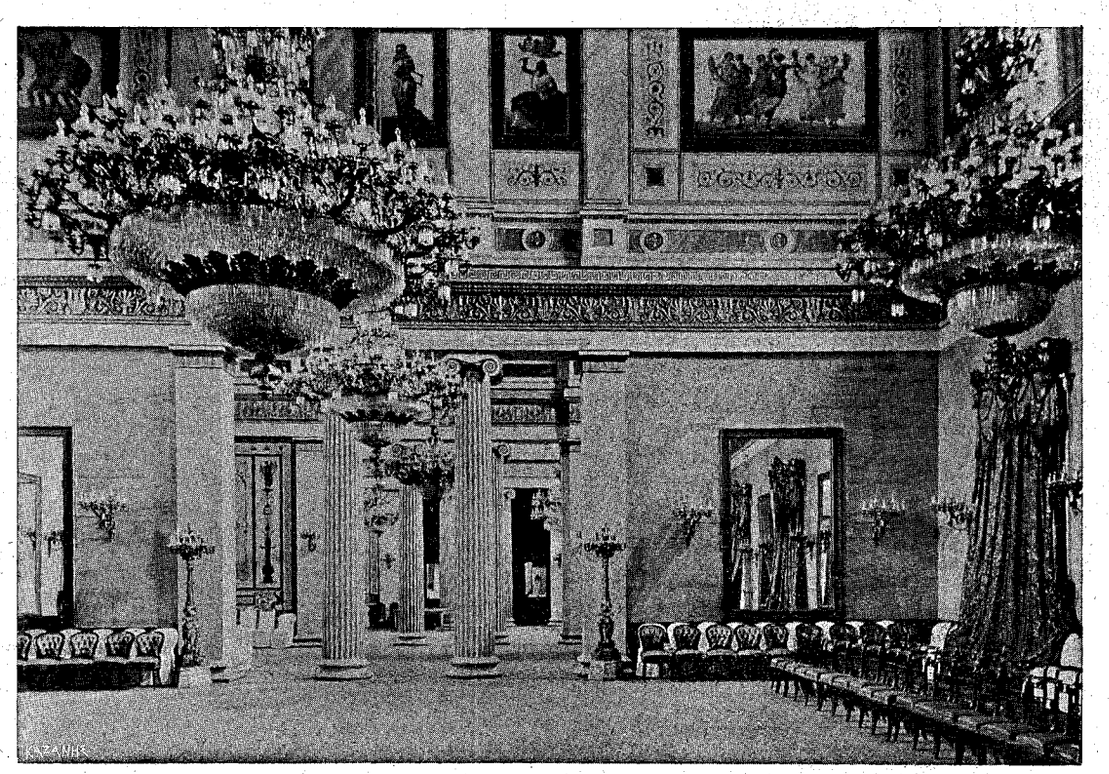

ΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ — Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

χειροφιλήματος τῆς 1 Ἰανουαρίου, ὅτε ἡ Βασίλισσα καὶ αἱ Πριγκήπισσαι φέρουν τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα. Μετὰ τὴν τελετὴν τῆς Μητροπόλεως, παρουσιάζεται πρῶτον τὸ Διπλωματικὸν Σῶμα, τοῦ ὁποίου ὁ ἀρχαιότερος πλησιάζει πρῶτος τὸ Βασιλικὸν ζεῦγος καὶ ἐκφράζει τὰς εὐχάς του διὰ τὸ νέον ἔτος. Προσφωνήσεις δὲν γίνονται εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος δὲν ἀγαπᾷ τοὺς λόγους. Μετὰ ἓν τέταρτον ἀπὸ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν διπλωματῶν, οἱ Βασιλεῖς ἀνέρχονται εἰς τὸν θρόνον καὶ ἀρχίζει τὸ χειροφίλημα.

Πλὴν τῶν περιστάσεων αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι τὰς ὁποίας βεβαίως δὲν δύναται προκαταβολικῶς νὰ προβλέψῃ τὸ ἐθιμοτυπικὸν τῆς Αὐλῆς. Δι' αὐτὰς ὁ Αὐλάρχης συνεννοεῖται ἰδιαιτέρως μετὰ τοῦ Βασιλέως, κανονίζων τὸ πρόγραμμα. Καὶ τὸ πρόγραμμα κανονίζεται πάντοτε τέλειον. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γαλλίας Μοντολὸν εἶχεν εἰπῇ ὅτι ἡ αὐλικὴ ἐθιμοτυπία τῶν Ἀθηνῶν εἶναι τόσον τελείως ὠργανωμένη, ὥστε εἰς τὰ Ἀνάκτορα τῶν Ἀθηνῶν τὸ πρωτόκολλον δὲν γεννᾷ ποτὲ ἀπορίας καὶ ἀμφιβολίας.

Ἄλλως τε τὰ γεύματα καὶ οἱ χοροὶ προσδιορίζονται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως μόλις ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὸ καλοκαιρινόν του ταξείδιον. Δύο γεύματα καθ' ἑβδομάδα εἶναι ἀπαραίτητα, τὸ μὲν εἰς τὰς Πρεσβείας, προσκαλουμένας διαδοχικῶς καὶ καθ' ἱεραρχικὴν τάξιν, τὸ δὲ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Εἰς τὰ γεύματα ταῦτα ὁ Βασιλεὺς προσδιορίζει πῶς θὰ μεταβοῦν οἱ προσκεκλημένοι του, ἂν ἐν στολῇ ἢ μὲ φράκον. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, οἱ ὑπασπισταὶ φέρουν δευτέραν στολήν, ὁ δὲ αὐλάρχης καὶ οἱ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι φράκον, λευκοὺς λαιμοδέτας καὶ παράσημα. Ἐὰν τὸ γεῦμα δίδεται εἰς τὸ προσωπικὸν πρεσβείας, ὁ μὲν πρέσβυς κάθηται πλησίον τῆς Βασιλίσσης, ἡ δὲ πρέσβειρα πλησίον τοῦ Βασιλέως. Ἐὰν δὲ τὸ γεῦμα δίδεται πρὸς Ἕλληνας, ὁ ἀρχαιότερος κάθηται πλησίον τοῦ Βασιλέως. Εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις οἱ προσκεκλημένοι ὁδηγοῦνται διὰ τῆς κλίμακος τῆς Βασιλίσσης, ὁ δὲ θυρωρὸς ἵσταται εἰς τὴν θύραν μὲ τὴν μεγάλην του στολὴν καὶ τὴν ράβδον του.

Εἰς τὰ καθημερινὰ γεύματα οἱ αὐλικοὶ τῆς ὑπηρεσίας εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ παρίστανται. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρόγευμα αἱ κυρίαι προσέρ-

ται μὲ πρωϊνὸν κλειστὸν ἔνδυμα, οἱ πολιτικοὶ μὲ ρεδιγκόταν καὶ οἱ στρατιωτικοὶ μὲ μικρὰν στολήν, εἰς δὲ τὸ γεῦμα αἱ κυρίαι μὲ ἐνδυμασίαν τῆς ἑσπέρας ὄχι πολὺ ἔξωμον, οἱ πολιτικοὶ μὲ φράκον καὶ λευκὸν λαιμοδέτην, οἱ δὲ ὑπασπισταὶ μὲ δευτέραν στολήν.

Εἶναι ἤδη μία ὥρα μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Τὰ μέλη τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας ἀφοῦ ἐγευμάτισαν, καὶ παρέμειναν ἐπί τινα ὥραν εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν συνομιλοῦντα, ἀπεχωρίσθησαν. Ὁ Βασιλεὺς εἰργάσθη ὀλίγον, καὶ ἔπειτα ἀπεχώρησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του ὅπου ἀνέγνωσεν. Ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἀναγνώστης τῆς θαυμασίας σειρᾶς τῆς Βυζαντινῶν Ἐποποιΐας τοῦ Σλουμπερζέ. Τὸ πρῶτον ἀντίτυπον τοῦ «Νικηφόρου Φωκᾶ» τὸ ὁποῖον ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διηυθύνθη εἰς τὰ Ἀνάκτορα.

Εἶναι ἤδη μία ὥρα μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια κοιμᾶται.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΚΟΥΔΑ

Ἡ σκλάβα χορεύει· ὁ ἀρκουδιάρης παίζει τὰ ντέφια, κ' ἐκείνη χορεύει, χορεύει χωρὶς νὰ ζωηρεύῃ, χωρὶς νὰ λάμπουν τὰ μάτια της, χορεύει σύμφωνα μὲ τὸ ντέφι.

Ἡ βασίλισσα τοῦ βουνοῦ, σκελετὸς ἄσαρκος, μὲ ἁλυσίδα σκλαβιᾶς στὸν λαιμό, μὲ ματιὰ πότε παραπονεμένη, πότε σβυσμένη καὶ ὁλόνεκρη.

Ὁ περίγελως τῶν παιδιῶν.

Τὸν φόβο καὶ τὸν τρόμο τοῦ βουνοῦ, νὰ τὸν σέρνῃ ἕνας ἀρκουδιάρης, ἔτσι ἀδύνατο καὶ ξεψυχισμένο, γιὰ νὰ μαζέψῃ δεκάρες!!!

Ποτέ μου δὲν γέλασα μὲ τὸ πεσμένο μεγαλεῖο· ποτέ μου.

Τὰ μαλλιά της μάδησαν· δὲν εἶνε πιὰ πυκνά, εἶνε ἀκάθαρτα, ἔχασαν τὴ χιονάτη ἀσπρίλα τους.

Ὄχι· δὲν στέκεται μόνον στὸν λαιμό, τὸ βαθὺ σημάδι τῆς ἁλυσίδας τῆς σκλαβιᾶς, ποτίζει ὅλο τὸν σκλάβο, κάθε σκέψι του καὶ κάθε κίνησί του.

Καὶ χορεύει ἡ βασίλισσα ἀδιάφορη. Καὶ μαζεύει μ' ἐνδιαφέρον ὁ ἀρκουδιάρης τὶς δεκάρες. Μιὰ νεράϊδα τοῦ δάσους εἶδε τὴν ἀρκούδα, καὶ τὴ λυπήθηκε καὶ μὲ νεράϊδας εὐκολία, ἔβγαλε τὴν ἁλυσίδα της καὶ τὴν ἔφερε στὸ δάσος τὸ παρθένο, στὸ δάσος τὸ μοσχόβολο, ἐλεύθερη.

* * *

Τινάχθηκ' ἡ ἀρκούδα, ξεμούδιασε, ῥουθούνισε, χαμογέλασε, δοκίμασε τὰ βαρειά της πόδια καὶ ἀργοανέβηκε σὲ μιὰ γρηὰ ἐλάτη κι' ἀπὸ 'κεῖ ἔρριξε τὴ ματιά της γύρω τριγύρω.

Τὰ παιδικά της χρόνια ἐδῶ τὰ πέρασε. Ἐκεῖ στὸ δάσος ἦταν ἡ δροσερὴ σπηλιά της, ἐκεῖ βύζαξε τὴν παληκαριὰ ἀπ' τὴ μάνα της καὶ τὴ γυμνάσθηκε μὲ ταδέρφια καὶ ξαδέρφια της.

Καὶ μὲ μούγκρισμα ἄγριο, χαιρέτισε τὴν ἐλευθεριά της.

Στὸ μούγκρισμα ξαφνίσθηκαν ἡ ἄλλαις ἀρκούδαις, καὶ βγῆκαν ἀπ' τὴς σπηλιές τους, ἄσπραις χιονάταις, μὲ σπιθόβολη ματιά, μὲ περπατησιὰ παληκαρίσια.

Μαζεύθηκαν, μαζεύθηκαν καὶ ἡ ἀρκούδα μας κατέβηκε χαρούμενη ἀπ' τὴν ἐλάτη.

Ποιὸς ξέρει, ἀπ' αὐτὲς τὴς ἀρκοῦδες, ποῦ ὅλο μαζεύουνταν, μὴν ἦταν ἡ παιδικαὶς συντρόφισσαίς της.

Θαῦρισκε τώρα δίχως ἄλλο ἀνοιχτὴ ἀγκαλιὰ καὶ λόγια ἀγάπης . .

Μά. . . κυτάχθηκαν μ' ἀπορία ἡ ἀρκούδαις.

— Τί ζῶο τάχα νὰ ἦταν αὐτὸς ὁ ἄσπρος καὶ φαλακρὸς σκελετός, κι' ἀπὸ ποῦ βγῆκε ἡ φωνὴ τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ θριάμβου ποῦ τὴς ἐμάζεψε πρὸ ὀλίγου;

Ἕνα ἀρκουδάκι φαλακρό, ποῦ τώρα πρωτοέβγαινε στὸ κυνῆγι, θέλησε νὰ ὁρμήσῃ, μὰ ἡ μάνα του γνωστικὴ ἀρκούδα καὶ παινεμένη γιὰ τὴν ἀνδρεία της, τοῦ εἶπε αὐστηρά:

— Κάθισε φρόνιμα. Ἐπάνω στὸν ἀδύνατο, θὰ δείξῃς τὴ δύναμί σου; Ντροπή. . .

Ἡ ἀρκούδα, σ' ἐκείνη τὴ σιωπὴ τὴν παγωμένη ποῦ τὴν ὑποδέχθηκε, πάγωσε στὴν ἀρχὴ κ' ἡ ἴδια, μὰ ὕστερα συλλογίσθηκε νὰ κάνῃ ὅ,τι ἔκανε μὲ τὸν ἀρκουδιάρη, γιὰ νὰ τὴς συγκινήσῃ. Ὅ,τι ἔκανε μὲ τοὺς χασομέρηδες γιὰ νὰ πάρῃ δεκάρες.

Ἄρχισε νὰ χορεύῃ· μὰ τώρα χόρευε ζωντανά, μὲ λαμπερὴ ματιά, ἐλαφρὴ σὰν πούπουλο, χόρευε τεχνικά, σὰν νὰ ἀκολουθοῦσε ἕνα ντέφι ἀόρατο, καὶ ὅταν κουράσθηκε καὶ σταμάτησε, εἶδε, πῶς ἡ ἀρκούδαις ἔφευγαν ἀργὰ ἀργά, χωρὶς νὰ γυρίσουν νὰ ἰδοῦν πίσω τους.

Τί; Μήπως δὲν χόρεψε τεχνικά; Γιατί φεύγουν; Καὶ μέσα στὸ δάσος τὸ ἀπέραντο ποῦ ἠμποροῦσε νὰ θρέψῃ χιλιάδες ἀρκοῦδες, ἡ ἀρκούδα μας ποῦ ξέχασε τὴν παληκαρίσια τὴ ζωή, ἄρχισε νὰ φοβᾶται μὴν πεθάνῃ ἀπὸ πεῖνα. . . Ἡ μοναξιὰ τὴν τρόμαζε, τὰ μουγκρίσματα τὴν πάγωναν καὶ ἄρχισε νὰ θυμᾶται, ἐνῷ ἐχάϊδευε τὸν ἄσαρκο σκελετό της τὸ μοσχόβολο ἀεράκι τοῦ δάσους, ἄρχισε νὰ θυμᾶται μὲ λαχτάρα καὶ παράπονο τὸν βρωμερὸ σταῦλο καὶ τὸ χνῶτο τοῦ ἀρκουδιάρη, τὸ βρωμερὸ νερό, τὸ βασανισμένο ψωμὶ τῆς σκλαβιᾶς, καὶ τὰ γέλια καὶ τὴν καταφρόνια τῆς ἀδυναμίας της.

* * *

Καὶ ἡ νεράϊδα εἶδε πῶς ἦταν ἀργὰ γιὰ ἐλευθεριὰ καὶ ἔφερε σιμά της τὸν ἀρκουδιάρη, καὶ ἡ ἀρκούδα ἄρχισε νὰ χορεύῃ μ' ἐνθουσιασμό, ὅταν τὸν εἶδε, ἔγειρε τὸ κεφάλι της σὰν νὰ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τῆς φορέσῃ τὴν ἁλυσίδα, ἐκεῖ, ἐπάνω στὸ βαθὺ σημάδι, ποῦ ἔσκαψε τὸ κρέας της.

Φόρεσε τὴν ἁλυσσίδα καὶ χορεύει. . . ἀκόμα χορεύει, πότε μὲ παραπονεμένη, καὶ πότε μὲ σβυσμένη ματιά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΡΑΝΤΣ ΓΚΡΙΛΛΠΑΡΤΣΕΡ*

Μερικαὶ εὐπορίαι στηρίζονται, μὲ ἰσορροπίαν ἀπίστευτον, ἐπὶ ἑνὸς ἀτόμου. Πίπτει ὁ στῦλος, κρημνίζεται τὸ σπίτι. Τὸ φέρετρον μ' ἕνα νεκρὸν παραλαμβάνει καὶ τὸ ψωμί. Αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τοὺς Γκριλλπάρτσερ. Ὁ Φράντς διὰ νὰ θρέψῃ μητέρα καὶ ἀδέλφια ἔγεινεν οἰκοδιδάσκαλος, ἔπειτα ὑπάλληλος, ἔπειτα διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου, καὶ μέσα εἰς τὰ κίτρινα χαρτιὰ ἐμούχλιασε μέχρις ἡλικίας 65 ἐτῶν ἡ ζωή του.

Τὸ ἀναφέρω ὄχι ὡς βιογραφικὴν λεπτομέρειαν, ἀλλὰ διὰ νὰ φανῇ ἡ ὑπέροχος δύναμις τῆς ποιητικῆς ἰδιοφυΐας του, ἡ ὁποία ἐθριάμβευσε κατὰ δύο φοβερῶν ἐχθρῶν, ἑνὸς ἐσωτερικοῦ: τῆς νευροπαθειακῆς προδιαθέσεως, καὶ ἑνὸς ἐξωτερικοῦ: περιβάλλοντος μονοτόνου καὶ ἀνιαροῦ, γεμίζοντος τὴν ψυχήν, εἰς τὴν ἀμείλικτον διαδοχὴν ἡμερῶν, μηνῶν καὶ ἐτῶν, μὲ ταπεινὰς φροντίδας καὶ ἐνοχλήσεις. Ἡ ποίησις κοινωνικῶς δὲν ὑπῆρξε δι αὐτὸν στυλοβάτης, ἀλλ' ἄλυσις ἡ ὁποία τὸν ἐκράτησεν αἰχμάλωτον.

Εἶχε τολμήσῃ νὰ ὑμνήσῃ τὸ μεγαλεῖον τὸ ἔνδοξον καὶ κοσμοθαύμαστον τῆς ἀρχαίας Ῥώμης ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σκυθρωπὴν στειρότητα τῆς χριστιανικῆς Ῥώμης. Τὸ *σκάνδαλον* ὑπῆρξε ἀνήκουστον· ὀσάκις δέ, ἐπὶ εἴκοσι πέντε ἔτη, ἐγίνετο κάποτε λόγος περὶ προαγωγῆς τοῦ *ἀρχειοφύλακος*, ἀνωρθοῦτο ἔξαφνα «ἡ ἱστορία μὲ τὸν πάπαν», καὶ ὁ Γκριλλπάρτσερ ἀπωθεῖτο καὶ πάλιν εἰς τὸ Ἀρχεῖον του.

* * *

Ὁ Βύρων, εἴδομεν, ἐχαρακτήρισε τὴν Σαπφὼ «μεγάλην ὑψηλὴν τραγῳδίαν» καὶ τὸν ποιητὴν αὐτῆς «πλήρη ὕψους καὶ χάριτος». Ὁ θαυμασμὸς οὗτος ἦτο γενικός. Εἰς τὸ θέατρον τῆς Βιέννης τὸ ἔργον, πρωταγωνίστριαν ἔχον τὴν περιώνυμον Σοφίαν Σρόδερ, ἀπεθεώθη.

Ὁ Γκριλλπάρτσερ ἠσθάνθη εἰς τὸ μέτωπόν του τὴν ἐπαφὴν τῆς πτέρυγος τῆς Δόξης, καὶ μὲ τὴν αἰσιοδοξίαν τῶν εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν του, μὲ τὴν αὐτοπεποίθησιν τοῦ θριάμβου προσέβλεπε τὸ μέλλον ἀνοικτὸν ἐμπρός του ὡς ἄπειρον.

Ἀπὸ τὸν ὡραῖον τραγικὸν κόσμον, ὅστις διεδραματίζετο ἐντὸς τῆς κεφαλῆς του, μορφὴν ἔδωκε τῷ 1820 εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ τριλογίαν τὸ *Χρυσοῦν δέρας*. Τὸ «Χρυσοῦν δέρας», ἐκ τοῦ ὁποίου βραδύτερον ἐνεπνεύσθη ὁ Βάγνερ, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν μονόπρακτον *Ξένον* (Gastfreund), τοὺς τετραπράκτους *Ἀργοναύτας* καὶ τὴν πεντάπρακτον *Μήδειαν*. Ἡ σκηνὴ τῶν δύο πρώτων εἶνε εἰς τὴν Κολχίδα, τῆς *Μηδείας* εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Παρ' ὅλην τὴν ὑπέροχον ποίησιν ἥτις τὸ διαπνέει, παρ' ὅλην τὴν δραματικὴν ζωὴν ἥτις ζωογονεῖ τὴν ἀγρίαν, τὴν βάρβαρον, τὴν τιτανίαν γυναῖκα, μὲ χεῖρας αἱματοβαφεῖς κρη-

* Συνέχεια καὶ τέλος ἀπὸ σελίδος 323.

μνίζουσαν εἰς ἐρείπια τὰ πάντα, τὸ ἔργον διέψευσε τὰς ἐλπίδας τοῦ Γκριλλπάρτσερ. Εἰς τὴν ἀποτυχίαν συνετέλεσαν καὶ αἱ καιρικαὶ περιστάσεις τῆς Αὐστρίας. Τὸ σύστημα τοῦ Μέττερνιχ ἐνάρκωνε τὰ πνεύματα, τὰ καθίστα ἀνίκανα πρὸς καλαισθητικὰς ἀπαλαύσεις.

Ὁ Γκριλλπάρτσερ δὲν ἀπεθαρρύνθη. Τοὐναντίον, προσεπάθησε ν' ἀναβῇ ὑψηλότερα. Ἀλλὰ τώρα τοὺς ἥρωάς του δὲν ἐζήτησε πλέον εἰς ποιητικὸν *ἐπέκεινα*, εἰς τοπικὴν καὶ χρονικὴν ἀπόστασιν· τοὺς ἐζήτησε πλησίον του, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Αὐστρίας. Τότε εἶχε φθάσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ Ναπολέοντος εἰς τὴν Ἁγίαν Ἑλένην. Τὴν τραγικὴν καταβαράθρωσιν τῆς *ὕβρεως*, τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον θρασύτητος, ἐδραματούργησεν εἰς τὸ ἐθνικὸν δρᾶμα «Εὐτυχία καὶ τέλος τοῦ βασιλέως Ὀττοκάρ».

Ὀττοκὰρ ἦτο ὁ βασιλεὺς τῆς Βοημίας, ὁ *σφετεριστής*. Ὁ Γκριλλπάρτσερ ἐν ἐμπνευσμένῃ ὀπτασίᾳ ἀνεζωογόνησε μίαν σελίδα τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος του. Τὸ ἔργον ἐξύμνει τὴν δόξαν τῶν Ἀψβούργων, ἀλλ' ἐκρατήθη δύο ἔτη εἰς τὴν λογοκρισίαν· τὸ χειρόγραφον δὲν ἀνευρίσκετο. Μίαν ἡμέραν ἡ αὐτοκράτειρα κακοδιάθετος, διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὴν πλῆξιν της, ἠθέλησε νὰ τῆς ἀναγνώσουν κάτι ὡραῖον, καὶ διέταξε νὰ εὑρεθῇ διὰ παντὸς τρόπου τὸ ἀπολεσθὲν χειρόγραφον τοῦ ποιητοῦ τῆς *Σαπφοῦς*. Ὁ «Ὀττοκὰρ» τὴν ἐνεθουσίασε, καὶ μὲ τὴν προστασίαν της ἀνεβιβάσθη εἰς τὴν σκηνήν. Τὸ κοινὸν ἐθερμάνθη· αἱ παλάμαι ἐξεμούδιασαν καὶ ἐχειροκρότουν φρενητιωδῶς, ἀλλ' ἔξαφνα διὰ *λόγους πολιτικοὺς* τὸ ἔργον ἀπεσύρθη.

Ἕν ἄλλο δρᾶμα του, ἐπίσης ἐθνικὸν «Πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ Κυρίου του» ὕμνος ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν δυναστείαν, παρεστάθη ἅπαξ μόνον, τὴν δὲ παράστασιν ἐτίμησε καὶ ὁ αὐτοκράτωρ. Τὴν ἐπαύριον ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας διεβίβασεν εἰς τὸν ποιητὴν τὰ θερμὰ συγχαρητήρια τοῦ μονάρχου, ἀλλὰ προσέθεσεν ὅτι ἡ Α. Μεγαλειότης τόσον κατεθέλχθη ἀπὸ τὸ δρᾶμα «ὥστε ἐπεθύμει νὰ τὸ κρατήσῃ μόνον διὰ τὸν ἑαυτόν Της.»

***

Τόπον! ἀέρα εἰς τὴν πνιγομένην ἔμπνευσιν! Τὸ παρελθόν, τὸ ὡραῖον καὶ ποιητικὸν παρελθόν, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν κόσμον — οὔτε ὁ ἄνθρωπος οὔτε ἡ ἀνθρωπότης εἰμποροῦν νὰ ζήσουν δύο φοράς τὴν ἥβην των — τὸ ἑλληνικὸν παρελθὸν πρὸς τὸ ὁποῖον οἱ μεγάλοι ποιηταὶ ὅλων τῶν χρόνων στρέφονται ὁρμεμφύτως, ὅπως τὸ ἡλιοτρόπιον εἰς τὸν ἥλιον, εἵλκυσε καὶ πάλιν μὲ τὴν μαγείαν του τὸν Γκριλλπάρτσερ. Τῷ 1831 εἰς τὸ Burgtheater ἀνεβιβάσθη τὸ ἔξοχον ἐκεῖνο δραματούργημα τὸ φέρον τὸ ποιητικὸν καὶ κάπως ρομαντικὸν ὄνομα «Des Meeres und der Liebe Wellen» «Κύματα τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἀγάπης». Ἡ παλαιὰ ποιητικὴ παράδοσις τῆς Ἡροῦς καὶ τοῦ Λεάνδρου μὲ τὴν μεγάλην τέχνην τοῦ Γκριλλπάρτσερ ἐτεχνουργήθη εἰς θαυμάσιον καὶ σπαρακτικὸν ἀριστούργημα.

Ἡ Ἡρὼ ἀφιεροῦται εἰς τὴν Οὐρανίαν Ἀφροδίτην, εἰς τὴν Σηστόν, ὅπου ἡ θεὰ εἶχε ναόν, ὅπως εἰς τὰς κυριωτέρας ἁλικτύπους ἀκτάς. Ὁ πατήρ της ἐπέμεινε νὰ γείνῃ ἱέρεια· εἶνε ὑπερήφανος διότι ἡ οἰκογένειά του, ἐπὶ γενεάς, προσφέρει ἱερείας εἰς τὴν θεάν· ἡ μήτηρ της, βλέπουσα τὴν εὐμορφιὰν τῆς κόρης, κρίνει σκληρὰν τὴν θυσίαν. Ἀλλ' ἡ Ἡρὼ εἰσερχομένη εἰς τὸν ναὸν δὲν ἀφίνει τίποτε ἐκ τῆς καρδίας της ἐκτός.

Κατὰ τὴν τελετήν, ἥτις μέλλει νὰ δεσμεύσῃ αὐτὴν διὰ παντὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς θεᾶς, βλέπει τὸν Λέανδρον γονυπετῆ εἰς τὴν πρώτην σειράν· τὰ βλέμματά των συναντῶνται καὶ ταράσσεται· ἐμπερδεύει τοὺς ὕμνους καὶ χύνει τόσον θυμίαμα εἰς τὸν βωμὸν ὥστε ἀναδίδει ζωηρὰς φλόγας· χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατί, ἓν ᾄσμα ἀνέρχεται εἰς τὰ χείλη της, τὸ ᾄσμα τῆς Λήδας καὶ τοῦ κύκνου, τὸ ὁποῖον ὁ θεῖος της ὁ ἱερεύς, τῆς ἀπηγόρευσε νὰ ψάλλῃ. Ἔπειτα τὸν συναντᾷ παρὰ τὴν πηγήν, εἰς τὸ ἱερὸν ἄλσος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶνε ἀπηγορευμένη. Τὸ βράδυ, ὅταν εὑρίσκεται μόνη, εἰς τὴν νέαν της κατοικίαν, εἰς τὸ ὕψος πύργου κτισμένου ἐπὶ ἀποκρήμνου βράχου καὶ ὑπερκειμένου τῆς θαλάσσης, τὸν Λέανδρον συλλογίζεται. Καὶ αὐτὸς ἐλαχτάρησε νὰ τὴν ἐπανίδῃ. Περᾷ κολυμβῶν τὸν Ἑλλήσποντον, ἀναρριχᾶται τὸν βράχον, πηδᾷ τὸ περιτείχισμα τοῦ πύργου καὶ φθάνει εἰς τὸ παράθυρόν της. Εἶνε ἐνώπιόν της, ἀδιαφορῶν διὰ τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους διέτρεξε, ἀδιαφορῶν διὰ τὸν θάνατον εἰς τὸν ὁποῖον καταδικάζεται, ὅταν συλληφθῇ, ὁ ἐραστὴς ἱερείας. Εἰς σκηνὴν ἔξοχον ἔρωτος ἡ Ἡρὼ δειλή, παρθενική, ἀποκαλύπτει τὸ μυστικόν της. Ἀλλὰ τὸν ἐξορκίζει νὰ φύγῃ, τὸν ἀπειλοῦν τόσοι κίνδυνοι! . . . Ἐκεῖνος ζητεῖ ἓν φίλημα. . Ἡ Ἡρὼ λιποψυχεῖ, ἀλλ' ἀνθίσταται. Προσφέρει τέλος τὰ χείλη της

γρήγορα-γρήγορα, εἰς τὴν σκιάν, κρυπτομένη ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ φανοῦ.

Ἀπὸ τότε ζοῦν εἰς ἓν χρυσοῦν σύννεφον ὑπεράνω τοῦ κόσμου, ὑπεράνω τῶν κινδύνων. Ἔξω παραμονεύουν οἱ κατάσκοποι, ἔξω βρυχᾶται ἡ θάλασσα, ὁ ὑψηλὸς πύργος ὀρθοῦται ἄγριος καὶ ἀπειλητικὸς ἐπὶ τῶν ἀπορρώγων βράχων, ἀλλ' ὑπεράνω τῶν κυμάτων, ἀπὸ τῆς μιᾶς ἠπείρου εἰς τὴν ἄλλην, πετᾷ, ἰσχυροτέρα πάσης τρικυμίας, ἡ ἀγάπη.

Ἡ Ἡρὼ μεταμορφοῦται. Ἐν τῇ εὐτυχίᾳ ἀνθίζει ἡ ὕπαρξίς της· θείαν ἀκτινοβολίαν ἐκπέμπει ἡ ἀγάπη της. Καὶ οἱ δύο εἶνε ἀμέριμνοι καὶ ἀνύποπτοι ὡς παιδία. Αλλ' ὁ θεῖος της ὁ ἱερεύς, καὶ ὁ φύλαξ ὑποπτεύονται τὴν ἱέρειαν. Ἐν ᾧ κοιμᾶται, σβύνουν τὸν φανόν, τὸ σύνθημα ἴσως. Ὁ Λέανδρος ἄνευ τοῦ φωτεινοῦ ὁδηγοῦ παρασύρεται ἀπὸ τὴν τρικυμίαν εἰς τὸ σκότος. Τὰ κύματα ἐκβράζουν τὸ σῶμα του εἰς τὴν ἀκτήν, εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἡροῦς.

Εἰς τὰ «Κύματα τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἀγάπης», ὁ Γκριλλπάρτσερ ἀνυψώθη εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἀριστοτεχνίας του. Ἦτο ἤδη γνωστὸς ὡς ἄβρὸς ζωγράφος γυναικείων ψυχῶν, ἀλλ' ἡ ψυχολογία τοῦ ἔρωτος εἰς τὴν τραγῳδίαν ταύτην ἔφθασεν εἰς ἀνέφικτον βάθος καὶ κάλλος. Ἡ Ἡρὼ θεωρεῖται ὡς ὁ τελειότερος γυναικεῖος χαρακτὴρ τῆς γερμανικῆς δραματικῆς ποιήσεως καὶ εἷς τῶν τελειοτέρων τῆς παγκοσμίου φιλολογίας.

Οἱ κριτικοὶ ὁμιλοῦν περὶ αὐτῆς ὡς ἐρωτευμένοι. Ὁ διάσημος Βιενναῖος ψυχολόγος Βένεδικτ εἰς τὸ τέλος ἑνὸς σοφοῦ ψυχολογικοῦ ἔργου, ὁμιλῶν περὶ τοῦ Γκριλλπάρτσερ λέγει διὰ τὰ «Κύματα τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ἀγάπης»:

«Τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶνε τὸ ῥόδον εἰς τὸν γερμανικὸν ποιητικὸν κῆπον. Μόνον εἰς τὴν Αὐστρίαν ἠδύνατο νὰ βλαστήσῃ καὶ ἀνθήσῃ τοιοῦτο ἄνθος, εἰς τὴν Αὐστρίαν ὅπου ὁ χορὸς δὲν εἶνε γυμναστικὴ ὅπως εἰς τὴν λοιπὴν Γερμανίαν, ἀλλ' ἡδονικὸν κολύμβημα εἰς τὴν θάλασσαν τῆς ἡδυπαθείας. Θὰ ἦτο μικροπρεπὲς νὰ ζητήσῃ κανεὶς ἐλαττώματα εἰς ἔργον τόσον ὑψηλοῦ κάλλους καὶ τοιαύτης καλλιτεχνικῆς τελειότητος. Δὲν ἀναλύομεν ἓν τριαντάφυλλον ἐὰν τὸ ἀποφυλλίσωμεν».

Τῷ 1838 ἀνεβιβάσθη εἰς τὴν σκηνὴν ἡ κωμῳδία του «Ἀλλοίμονον εἰς ὅποιον λέγει ψεύματα», ἥτις ἀπέτυχε τόσον οἰκτρά, ὥστε ὁ ἤδη δύσθυμος ποιητής, ἐν ὑπερηφάνῳ ὀργῇ, ἀπεσύρθη ὁριστικῶς ἀπὸ τὸ θέατρον.

***

Ἡ πληγωμένη ψυχὴ τοῦ καλλιτέχνου εἶχε καὶ ἄλλους πόνους. Ἕν αἴσθημα βαθύ, ἀλλὰ φοβισμένον, ἀναποφάσιστον, δύσπιστον πρὸς ἑαυτό, θλιβερὸν ὑπόλειμμα νοσηρῶν κληρονομικῶν ἀνησυχιῶν, ἐβασάνισεν ὅλην τὴν ζωήν του.

Εἰς μίαν ἐπιστολήν του πρὸς φίλον του — ἡ ὁποία μαρτυρεῖ τὸν ἀνατόμον τῆς καρδίας — ἔγραφε· «Εἴθε ἡ ὕπαρξίς μου νὰ ἦτο ἱκανὴ αὐτῆς τῆς λήθης καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ ἑαυτοῦ μου ἐνώπιον ἑνὸς λατρευομένου ὄντος. Δὲν ἠξεύρω ἂν ἡ ἀδυναμία αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ ὑπερβολὴν αὐτοσυναισθήματος ἢ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν λατρείαν μου πρὸς τὴν τέχνην. Ὅ,τι δὲν ἀνήκει εἰς τὴν τέχνην, μοῦ κάμνει ἴσως ἐντύπωσιν καὶ μὲ συναρπάζει πρὸς στιγμήν, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὲ δεσμεύσῃ διαρκῶς. Μ' ἕνα λόγον δὲν εἶμαι ἱκανὸς ν' ἀγαπήσω Εἰς μίαν γυναῖκα δὲν ἀγαπῶ εἰμὴ τὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν ἐσχημάτισε δι' αὐτὴν τὸ πνεῦμα μου, καὶ ἡ πραγματικὴ μορφὴ καθίσταται τότε ὡς δημιούργημα τῆς τέχνης, τὸ ὁποῖον μὲ καταθέλγει ἐφ' ὅσον εἶνε σύμφωνον πρὸς τὸ ἰδεῶδες, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ἀπεχθάνομαι εὐθὺς ὡς ἀπομακρυνθῶ ἀπ' αὐτό. Ἠμπορεῖ νὰ τὸ ὀνομάσῃ κανεὶς αὐτὸ ἔρωτα; Λυπήσου με, καὶ λυπήσου καὶ ἐκείνην ἥτις θὰ ἦτο ἀξία ν' ἀγαπηθῇ διὰ τὸν ἑαυτόν της».

Ἐκείνη ἦτο ἡ Katharina Froelich, ὡραία κόρη, μὲ μουσικὴν ἰδιοφυΐαν, πολὺ εὐφυής. Τοὺς συνέδεσεν ἡ μουσική· ἠγαπήθησαν καὶ ἠρραβωνίσθησαν. Ἀλλ' ὁ ἀρραβὼν διελύθη. Θὰ ἐχρειάζοντο σελίδες ν' ἀναλύσῃ κανεὶς τὸν παράδοξον αὐτὸν ἔρωτα, μὲ τὸν ὁποῖον ἐβασάνισαν ἀλλήλους τριάντα ὁλόκληρα ἔτη. Παρὰ τὴν ῥῆξιν, ἠγαπῶντο θερμῶς. Ἐκείνη ἀπέρριψε προτάσεις πλουσίων γάμων καὶ ἀφοσιώθη εἰς τὸν ποιητήν. Ἔζη μὲ τὰς τρεῖς ἀδελφάς της. Ὁ Γκριλκπάρτσερ ἐκατοίκησε μαζί των τὰ εἰκοσιτρία τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του.

***

Τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ μὲ τὸ γῆρας ηὔξανον αἱ ρυτίδες εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ἡ πικρία εἰς τὴν καρδίαν. Αἴφνης ἀνέτειλαν νέαι ἡμέραι. Ὁ Μέττερνιχ ἐκρημνίσθη, τὰ δεσμὰ ἐθραύσθησαν, ὁ λαὸς ἀνέπνευσε, ἐνθουσιάσθη πάλιν πρὸς ὑψηλὰ ἰδεώδη. Τὸ θέατρον ἔλαβε ζωήν. Ὅτε δὲ ὁ Λάουμπε — περιώνυμος δρα-

ματικὸς συγγραφεὺς καὶ αὐτὸς—ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ θεάτρου, τῷ 1850 ἀνεβίβασεν εἰς τὴν σκηνὴν καὶ τὰ ἔργα τοῦ Γκριλλπάρτσερ. Ἡ ἐντύπωσις ὑπῆρξε βαθυτάτη, ὁ θρίαμβος ἀσυγκρίτως ὑπέρτερος ἢ κατὰ τὰς πρώτας παραστάσεις. Τὸ κοινὸν ἀνδρωθὲν εἶχεν ὑψωθῇ μέχρι τοῦ ποιητοῦ. Ἔκπληκτοι καὶ κατῃσχυμένοι ἠρώτων ὅλοι πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχουν τόσον ἔξοχον ποιητὴν καὶ νὰ τὸν ἀγνοοῦν ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν.

Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργὰ πλέον· ὁ ποιητὴς ἦτο πολὺ γέρων. Ὁ ἐνθουσιασμὸς μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐπάλλετο ὀδυνηρῶς ἡ μετάνοια ἑνὸς λαοῦ, αἱ ἐπευφημίαι μέσα εἰς τὰς ὁποίας ἱκέτευε ἓν ἔθνος συγγνώμην, δὲν κατώρθωσαν νὰ γαλβανίσουν τὴν ἀπογοήτευσίν του καὶ νὰ τὸν ἀποσπάσουν ἀπὸ τὴν μόνωσίν του.

Τῷ 1871 ἑωρτάσθη μὲ μεγαλοπρέπειαν ἐθνικῆς ἑορτῆς ἡ ὀγδοηκονταετηρίς του.

— Ἐπῆγα εἰς τὸ σπίτι του, διηγεῖται ὁ Λάουμπε, διὰ νὰ τοῦ ἀναγγείλω τὴν ἀποθέωσιν ἡ ὁποία τοῦ ἔγεινε. Τὸν εὗρηκα εἰς τὸ στενόν του δωμάτιον κρατοῦντα ἓν βιβλίον. Μόλις ἐπρόφερα τὰς πρώτας λέξεις, μοῦ ἔκαμε νεῦμα μὲ τὴν χεῖρα ν' ἀλλάξω ὁμιλίαν, καὶ ὡμιλήσαμεν διὰ τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἀνεγίνωσκε.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἀπέθανε. Ἀφῆκε τρία ἔργα πλήρη, ἐξ ὧν τὰ δύο ὡραιότατα· οὔτε μέσα εἰς τὴν νάρκην τῆς ἀπογοητεύσεως δὲν εἶχε μείνει ἥσυχον ἐντός του τὸ δραματικὸν δαιμόνιον!.. Ἡ Βιέννη τὸν ἐκήδευσεν ὅπως σπανίως πόλις ἐκήδευσεν ἐθνικὸν ποιητήν. Τὸν ἔθαψε πλησίον τοῦ Μπετόβεν καὶ τοῦ Σοῦμπερτ. Ἀργότερα μετεκομίσθη εἰς χῶμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξέλεγεν ἡ καρδία του, πλησίον τῆς φίλης του, τῆς ὁποίας οἱ δάκτυλοι τοῦ εἶχον κλείσει τοὺς ὀφθαλμούς!...

***

Ὁ Γκριλλπάρτσερ εἶνε ἀπὸ τοὺς ὀλίγους, τοὺς ἐξ ἐμφύτου ἰδιοφυΐας, ἐκ κατασκευῆς τοῦ ἐγκεφάλου, γνησίους δραματικοὺς συγγραφεῖς. Ἡ φαντασία του ἀληθὴς προβολεὺς ἐκρίπτει αἰσθητά, ζωντανὰ τὰ ἐπινοήματά της εἰς τὴν πραγματικότητα. Τὰ πρόσωπά του δὲν εἶνε ἀφῃρημένα ὄντα· τὰ βλέπει, τ' ἀκούει, κινοῦνται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του· δανείζει εἰς αὐτὰ χειρονομίας, στάσεις. Δὲν ἔχει τὴν λυρικὴν πνοὴν τοῦ Σχίλλερ, οὐδὲ τὴν πλαστικότητα τοῦ Γκαῖτε· ἀλλ' ἔχει πολὺ περισσότερον αὐτῶν, τὸ αἴσθημα τῆς σκηνικῆς πραγματικότητος, τὸ ἀληθῶς δραματικόν, τὸ συναρπάζον καὶ δεσμεῦον καὶ ἐπιβάλλον.

Διὰ τὴν λεπτότητα τῆς ψυχολογίας του καὶ τὴν ἡδυπάθειαν τοῦ χρωματισμοῦ του δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς Κορρήγιος συγχρόνως καὶ Τισιανὸς τῆς γερμανικῆς δραμκτικῆς ποιήσεως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

Α. ΤΣΕΧΟΦ

Ο ΒΥΣΣΙΝΟΚΗΠΟΣ *

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ 4 ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Σκηνογραφία τῆς πρώτης πράξεως Δὲν ὑπάρχουν οὔτε παραπετάσματα οὔτε εἰκόνες, ἔμειναν ὀλίγα ἔπιπλα στιβαγμένα ἐκεῖ, σὰν νὰ εἶνε πρὸς πώλησιν. Εἶνε αἰσθητὴ ἡ ἐρημία. Κοντὰ στὴν ἐξώθυρα καὶ στὸ βάθος τῆς σκηνῆς εἶνε μαζεμέναις βαλίζαις, δέματα ταξιδιοῦ κ.τ.τ. Ἡ ἀριστερὰ θύρα εἶνε ἀνοικτή, ἀπ' ἐκεῖ ἀκούεται ἡ φωνὴ τῆς Βάριας καὶ τῆς Ἄννας. Ὁ Λοπάχην στέκεται, περιμένει. Ὁ Γιάσσας κρατεῖ δίσκον μὲ ποτήρια μὲ σαμπάνια. Στὸν προθάλαμον ὁ Ἐπιχόδοφ δένει μιὰ κάσσα Πίσω ἀπὸ τὴν σκηνήν, στὸ βάθος θόρυβος. Ἤθελαν ν' ἀποχαιρετίσουν οἱ μουζίκοι. Ἡ φωνὴ τοῦ Γάγεφ: « Εὐχαριστῶ, παιδιά, σᾶς εὐχαριστῶ».

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Ἦλθαν οἱ χωρικοὶ ν' ἀποχαιρετίσουν. Εἶμαι τῆς ἰδέας, πῶς ὁ Ἑρμολάϊ Ἀλεξέϊτς εἶνε καλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ λίγα πράγματα νοιώθει.

Ὁ θόρυβος παύει. Μπαίνουν ἀπὸ τὸν προθάλαμον ἡ Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβνα καὶ ὁ Γάγεφ· δὲν κλαίει, ἀλλὰ εἶναι χλωμή, τὸ πρόσωπό της τρέμει, δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσῃ.

ΓΑΓΕΦ. — Ἔπιασες καὶ τοὺς ἔδωσες τὸ πουγγί σου, Λιοῦμπα. Δὲν κάνεις καλά! Λὲν κάνεις καλά!

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ Δὲν μποροῦσα νὰ κάμω διαφορετικά, δὲν μποροῦσα . . . — *Φεύγουν καὶ οἱ δυό.*

ΛΟΠΑΧΗΝ. — *Στὴν θύρα, πίσω των* — Ὁρίστε, ὁρίστε, σᾶς παρακαλῶ! Ἀπὸ ἕνα ποτηράκι γιὰ τὸν ἀποχαιρετισμό. Ἀπ' τὴ χώρα δὲν τὸ σκέφθηκα νὰ φέρω, καὶ στὸ σταθμὸ εὗρῆκα μονάχα μιὰ μποτήλια. Ὁρίστε.— *Διακοπή.* — Λοιπόν, κύριοι! Δὲν θέλετε; — *Ἀποσύρεται ἀπὸ τὴν θύραν* — Ἂν τῶξερα δὲν τὴν ἀγόραζα. Λοιπὸν δὲν πίνω οὔτ' ἐγώ. — *Ὁ Γιάσσας ἀκουμπᾷ τὸν δίσκο πρυσεκτικὰ στὴν καρέκλα* — Πιὲ σύ, τουλάχιστον, Γιάσσα.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Κατευόδιο εἰς ὅσους φεύγουν! Ἔχετε γειά. — *Πίνει* — Αὐτὴ ἡ σαμπάνια δὲν εἶνε γνήσια, μπορῶ νὰ σᾶς βεβαιώσω.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ὀκτὼ ρούβλια ἡ μποτήλια. — *Διακοπή.* — Κάνει κρύο διαβολεμένο ἐδῶ μέσα.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Δὲν ἄναψαν σήμερα, τὸ ἴδιο κάνει ἀφοῦ φεύγομε. — *Γελᾷ.*

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Τί ἔπαθες;

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησι

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ὀκτώβρης μῆνας καὶ ὁ ἥλιος σὰν καλοκαιριάτικος. — *Ἀφοῦ ἐκύτταξε τ'ὡρολόγι του* — Κύριοι λάβετε ὑπ' ὄψιν σας πῶς μετὰ 46 λεπτὰ περνᾷ τὸ τραῖνο. Ὥστε μετὰ 20 λεπτὰ πρέπει νὰ φύγετε γιὰ τὸν σταθμό, κάμετε πιὸ γλήγορα.

Ὁ Τροφίμοφ μὲ παλτὸ μπαίνει ἀπὸ τὴν αὐλή.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Ἐμένα μοῦ φαίνεται πῶς εἶνε καιρὸς νὰ φύγωμε. Τ' ἄλογα εἶνε ἕτοιμα. Ποῦ διάβολο εἶνε τὰ γαλόσια μου; Χάθηκαν. — *Στὴν θύρα.* — Ἄννια δὲν ὑπάρχουν τὰ γαλόσια μου! Δὲν τὰ βρίσκω!

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Κ' ἐγὼ θέλω νὰ πάγω στὸ Χάρκοβο. Θἄρθω μαζί σας στὸ ἴδιο τραῖνο. Θὰ μείνω νὰ ξεχειμωνιάσω στὸ Χάρκοβο. Ὅλο τριγύριζα μαζί σας, βασανίσθηκα χωρὶς δουλειά. Δὲν μπορῶ νὰ κάμω χωρὶς δουλειά, δὲν ἠξέρω τί νὰ τὰ κάμω αὐτά μου τὰ χέρια, μοῦ κρέμονται σὰν νὰ εἶνε ξένα.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Γρήγορα θὰ φύγωμε, καὶ σεῖς θὰ ἀναλάβετε πάλι τὴν ἐπωφελῆ σας ἐργασία.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Δὲν πίνεις ἕνα ποτηράκι;

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Ὄχι.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ὥστε, στὴ Μόσχα τώρα;

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Ναί. θὰ τοὺς συνοδεύσω ὡς στὴ χώρα, καὶ αὔριο φεύγω γιὰ τὴ Μόσχα.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Μάλιστα. . . καὶ βέβαια, οἱ καθηγηταὶ δὲν θὰ κάνουν παραδόσεις, θὰ σὲ περιμένουν νὰ πᾷς!

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Δὲν εἶνε δική σου δουλειά.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Πόσα χρόνια τώρα εἶνε ποῦ εἶσαι στὸ πανεπιστήμιο;

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Σκέψου τίποτε νεώτερο. Αὐτὸ ἐπάλαιωσε, ἀνόστησε — *Ζητεῖ τὰ γαλόσια του.* — Ξέρεις τί, ἴσως δὲν θὰ ξαναντα-μώσωμε πιά, λοιπόν, νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ σοῦ δώσω γιὰ ἀποχαιρετισμὸ μιὰ συμβουλή: νὰ μὴν κουνῇς τὰ χέρια σου! Νὰ ξεμάθῃς αὐτὴ τὴ συνήθεια — νὰ κουνῇς τὰ χέρια σου. Κι' ἀκόμη, ὅσο γιὰ τὸ κτίσιμο τῶν ἐξοχῶν, νὰ ὑπολογίσῃς πῶς οἱ κάτοχοι τῶν ἐξοχῶν μπορεῖ νὰ γίνουν ξεχωριστοὶ νοικοκυρέοι, τὸ νὰ ὑπολογίζῃς κατ αὐτὸν τὸν τρόπο, κι' αὐτὸ θὰ πῇ κούνημα... Ὅ,τι καὶ νὰ κάμω, σ' ἀγαπῶ ὅπωσδήποτε. Ἔχεις λεπτά, μαλακὰ δάκτυλα σὰν τοῦ καλλιτέχνου ἠθοποιοῦ, ἔχεις εὐγενῆ ψυχή...

ΛΟΠΑΧΗΝ. — *Τὸν ἀγκαλιάζει.*— Addio φίλε μου. Σ' εὐχαριστῶ γιὰ ὅλα. Ἂν ἔχῃς ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα γιὰ τὸ ταξίδι σου, νὰ σοῦ δώσω.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ.— Τί νὰ τὰ κάμω; Δὲν χρειάζομαι.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Μὰ ἐσὺ δὲν ἔχεις.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ.— Ἔχω. Σᾶς εὐχαριστῶ. Ἔλαβα γιὰ τὴ μετάθεσί μου. Νά τα, ἐδῶ στὴν τσέπη μου τἄχω. — *Ταραγμένα* — Πᾶνε τὰ γαλόσια μου!

ΒΑΡΙΑ. — *Ἀπὸ τὸ ἄλλο δωμάτιον* — Πάρτε τὶς βρῶμες σας! — *Πετᾷ στὴ σκηνὴ ἕνα ζευγάρι γαλόσια ἀπὸ καουτσούκ.*

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Γιατί θυμώνετε, Βάρια; Χμ... μὰ αὐτὰ τὰ γαλόσια δὲν εἶνε δικά μου!

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἔσπειρα τὴν ἄνοιξι παπαρουνόσπορο χίλιες δεσιατίνες, καὶ τώρα κέρδισα σαράντα χιλιάδες καθαρές. Ὅταν ἡ παπαρούναις μου ἦταν ἀνθισμέναις, τί ζωγραφιὰ ἦταν ἐκείνη! Λέγω λοιπὸν πῶς ἐκέρδισα σαράντα χιλιάδες καὶ γιὰ τοῦτο σοῦ προτείνω νὰ σοῦ δανείσω, γιατὶ μπορῶ. Γιατί νὰ στενοχωρεθῇς; Ἐγὼ εἶμαι χωριάτης . . τὰ λέγω ἁπλᾶ.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ — Ὁ πατέρας σου ἦτανε μουζίκος, ὁ δικός μου φαρμακοποιός, ἀπ' αὐτὸ δὲν βγαίνει τίποτε. — *Ὁ Λοπάχην βγάζει τὸ πορτοφόλι του* — Ἄφησε, ἄφησε. . . Καὶ διακόσιες χιλιάδες νὰ μοῦ δώσῃς δὲν τὴς παίρνω. Ἐγὼ εἶμαι ἐλεύθερος ἄνθρωπος. Καὶ ὅ,τι τόσο πολὺ ἐκτιμᾶτε σεῖς, πλούσιοι καὶ πτωχοί, δὲν ἔχει σὲ μένα τὴν παραμικρὴ ἐξουσία, νά, σὰν τὸ πούπουλο, ποῦ τὸ παίρνει ὁ ἀέρας. Ἐγὼ

μπορῶ νὰ κάμω χωρὶς ἐσᾶς, μπορῶ νὰ περάσω καὶ νὰ μὴ σᾶς προσέξω, εἶμαι δυνατὸς καὶ περήφανος. Ἡ ἀνθρωπότης βαδίζει πρὸς τὴν ὑπερτάτην ἀλήθειαν, πρὸς τὴν ὑπερτάτην εὐτυχίαν, ποῦ εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν γῆν, κ' ἐγὼ εἶμαι εἰς τὰς πρώτας γραμμάς!

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Θὰ φθάσῃς;

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Θὰ φθάσω. — *Διακοπὴ* — Θὰ φθάσω, ἢ θὰ δείξω εἰς ἄλλους τὸν δρόμον πῶς νὰ φθάσουν.

Ἀκούεται ὁ κτύπος μακρυὰ ποῦ κόπτουν δένδρα μὲ τσεκοῦρι.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Αἴ, addio, φίλε μου. Καιρὸς νὰ φύγωμε. Ἐμεῖς, ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, σπάζομε τὰ μοῦτρα μας καὶ ἡ ζωή μας μολαταῦτα περνᾷ. Ὅταν ἐργασθῶ πολλὴν ὥρα, τότε ἡ σκέψεις μου εἶνε ἐλαφρότεραις, καὶ μοῦ φαίνεται σὰν νὰ νοιώθω κ' ἐγὼ γιατί ὑπάρχω. Πόσοι ἄνθρωποι, φίλε μου, εἶνε στὴ Ρωσσία ποῦ ὑπάρχουν ἄγνωστον γιατί. Τὸ ἴδιο κάμνει· ἡ κυκλοφορία τῆς ἐργασίας δὲν συνίσταται εἰς αὐτό. Ὁ Λεωνίδας Ἀνδρεΐτς, λέγουν, ἐδέχθηκε θέσι στὴν τράπεζα μὲ ἕξη χιλιάδες τὸ χρόνο... Ἀλλὰ αὐτὸς δὲν θὰ καθίσῃ, εἶνε πολὺ τεμπέλης ..

ΑΝΝΙΑ. — *Στὴν θύρα* — Σᾶς παρακαλεῖ ἡ μαμά, ἐνόσῳ ἀκόμη μένει ἐδῶ, νὰ μὴ κόβουν τὰ δένδρα τοῦ κήπου.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Πράγματι, μὰ δὲν ἔχουν διάκρισι!... — *Φεύγει ἀπὸ τὸν προθάλαμον.*

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἀμέσως, ἀμέσως .οἱ διαβόλοι, ἀλήθεια. — *Φεύγει κατόπιν του.*

ΑΝΝΙΑ. — Τὸν Φὶρς τὸν ἔστειλαν στὸ νοσοκομεῖο;

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Τὸ εἶπα τὸ πρωΐ. Πρέπει νὰ τὸν ἔστειλαν.

ΑΝΝΙΑ — *Στὸν Ἐπιχόδοφ, ποῦ περνᾷ ἀπὸ τὴν αθουσαν.* — Συμεὼν Παντελέϊτς, μάθετε, παρακ'λῶ, ἐπῆγαν τον Φὶρς στὸ νοσοκομεῖο;

ΓΙΑΣΣΑΣ. — *Προσβεβλημένος* — Τὸ πρωΐ τὸ εἶπα τοῦ Γεώργη. Τί ἀνάγκη νὰ ρωτᾶτε δέκα φορές;

ΕΠΙΧΟΔΟΦ. — Ὁ μακροχρόνιος Φὶρς, κατὰ τὴν τελική μου γνώμη, δὲν εἶνε γιὰ ἐπισκευή, αὐτὸς πρέπει νὰ πάῃ στοὺς προπάτορας. Ἐγὼ μονάχα τόνε καλοτυχίζω. — *Ἔβαλε τὴν βαλίζα ἐπάνω στὸ χάρτινο κουτὶ καὶ τὴν ἐπίεσε* — Πάει! τῶξερα. — *Φεύγει.*

ΓΙΑΣΣΑΣ. — *Περιγελᾷ* — Εἰκοσιδυὸ κακομοιριές...

ΒΑΡΙΑ. — *Πίσω ἀπὸ τὴν θύρα* — Τὸν Φὶρς τὸν ἐπήγανε στὸ νοσοκομεῖο;

ΑΝΝΙΑ. — Τὸν ἐπῆγαν.

ΒΑΡΙΑ. — Γιατί δὲν ἐπῆραν τὸ γράμμα τοῦ γιατροῦ;

ΑΝΝΙΑ. — Λοιπὸν νὰ στείλετε νὰ τοὺς προφθάσουν... — *Φεύγει.*

ΒΑΡΙΑ. — *Ἀπὸ τὸ ἄλλο δωμάτιον* — Ποῦ εἶν' ὁ Γιάσσας; Πῆτε του πῶς ἦρθε ἡ μάνα του καὶ θέλει νὰ τὸν ἀποχαιρετίσῃ.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — *Κουνεῖ τὸ χέρι του* — Μὲ βγάζουν ἀπ' τὴν ὑπομονή μου.

Ἡ Δουνιάσσα καθ' ὅλον τὸ διάστημα καταγίνεται μὲ τὰς ἀποσκευάς· τώρα ποῦ ὁ Γιάννης ἔμεινε μόνος, ἔρχεται κοντά του.

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — Μήτ' ἐγύρισες μιὰ φορὰ νὰ μὲ ἰδῇς, Γιάσσα. Φεύγετε...καὶ μένα μ' ἀφίνετε... — *Κλαίει καὶ ρίχνεται στὸν λαιμό του.*

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Γιατί νὰ κλαῖς; — *Πίνει σαμπάνια* — Ὕστερ' ἀπὸ ἕξη μέρες θὰ εἶμαι πάλι στὸ Παρίσι. Αὔριο θὰ καθίσωμε στὸ ταχυδρομικὸ τραῖνο καὶ θὰ πάρωμε δρόμο, ποῦ σὲ εἶδα ποῦ μὲ εἶδες. Πά' νὰ μὴν τὸ πιστέψω. Βὶβ λὰ Φράνς!... Ἐδῶ δὲν εἶνε γιὰ μένα, δὲν μπορῶ νὰ ζήσω...τί νὰ γίνῃ...εἶδα κ' ἐχόρτασα τὴ χωριατιὰ — φθάνει. — *Πίνει σαμπάνια* — Γιατί νὰ κλαῖς; Νὰ φέρεσθε καθὼς πρέπει καὶ τότε δὲν θὰ κλαῖτε.

ΔΟΥΝΙΑΣΣΑ. — *Πουδράρεται καὶ βλέπει στὸν καθρέφτη* — Γράψετέ μου ἀπὸ τὸ Παρίσι. Ἐγὼ σᾶς ἀγαποῦσα, Γιάσσα, σᾶς ἀγαποῦσα τόσο! Ἐγὼ εἶμαι εὐγενικὸ πλάσμα.

ΓΙΑΣΣΑΣ. — Ἔρχονται. — *Καταγίνεται κοντὰ στὶς βαλίζες καὶ τραγουδεῖ σιγανά.*

Μπαίνουν Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβνα, Γάγεφ, Ἄννια καὶ Σαρλότα Ἰβάνοβνα.

ΓΑΓΕΦ. — Τί λέτε, δὲν φεύγομε; Δὲν μᾶς ἔμεινε πολὺς καιρός. — *Κυττάζει τὸν Γιάσσα.* — Ποιὸς μυρίζει ρέγγες;

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Μετὰ δέκα λεπτὰ ἂς καθίσωμε στ' ἁμάξι... — *Ρίχνει μιὰ ματιὰ στὸ δωμάτιο.* — Χαῖρε, ἀγαπημένο μου σπίτι, γέρο παπποῦ. Θὰ περάσῃ ὁ χειμῶνας, θὰ ἔλθῃ ἡ ἄνοιξις καὶ σὺ πιὰ δὲν θὰ ὑπάρχῃς, θὰ σὲ γκρεμίσουν. Πόσα ἔχουν ἰδῇ αὐτοὶ οἱ τοῖχοι! — *Φιλεῖ δυνατὰ τὴν κόρη της.* — Θησαυρέ μου, ἐσὺ λάμπεις, τὰ ματάκια σου ἀστράφτουν, παίζουν, σὰν δυὸ διαμάντια. Εἶσαι εὐχαριστημένη; Πολύ;

ΑΝΝΙΑ. — Πολύ! Ἀρχίζει νέα ζωή, μαμά μου!

ΓΑΓΕΦ. — Πράγματι, τώρα ὅλα εἶνε καλά. Προτοῦ πωληθῇ ὁ βυσσινόκηπος, ὅλοι ἤμεθα ταραγμένοι, ὑποφέραμε, ἔπειτα, ὅταν τὸ ζήτημα ἐτελείωσε ὁριστικῶς, ἀνεπιστρεπτί, ὅλοι ἡσυχάσαμε, γινήκαμε εὔθυμοι μάλιστα... Ἐγὼ εἶμαι τραπεζικὸς ὑπάλληλος, ἔγινα τώρα οἰκονομολόγος...τὴν κίτρινη στὴ μέση, καὶ σύ, Λιούμπα, ὅπως καὶ νὰ εἶνε, φαίνεσαι χωρὶς ἄλλο καλλίτερα.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ναί. Τὰ νεῦρα μου εἶνε καλλίτερα, αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια. — *Τῆς δίνουν τὸ καπέλο καὶ τὸ ἐπανωφόρι της.* — Κοιμοῦμαι καλά. Πάρετε τὰ πράγματά μου, Γιάσσα. Καιρός. — *Στὴν Ἄννια* — Κυροῦλα μου, γλήγορα θὰ ξαναϊδωθοῦμε. . Ἐγὼ πηγαίνω στὸ Παρίσι, θὰ μείνω ἐκεῖ ὅσο βαστάξουν τὰ χρήματα ποῦ ἔστειλε ἡ γιαγιά σου ἀπὸ τὸ Γιαροσλάβλι γιὰ ν' ἀγορασθῇ τὸ κτῆμα — ζήτω ἡ γιαγιά! — τὰ χρήματα αὐτὰ δὲν θὰ βαστάξουν καὶ πολύ.

ΑΝΝΙΑ. — Θὰ γυρίσῃς γλήγορα, γλήρορα, μαμά, — ἀλήθεια; Ἐγὼ θὰ ἑτοιμασθῶ νὰ δώσω ἐξετάσεις στὸ γυμνάσιο κ' ἔπειτα θὰ ἐργάζωμαι νὰ σὲ βοηθῶ. Θὰ διαβάζωμε μαζί, μαμά, διάφορα βιβλία... Ἀλήθεια; — *Φιλεῖ τὰ χέρια τῆς μαμᾶς της* — Θὰ διαβάζωμε τὰ βράδυα τοῦ φθινοπώρου, θὰ διαβάσωμε πολλὰ βιβλία, καὶ ἐμπρός μας θἀνοιχθῇ νέος, θαυμάσιος κόσμος... — *ὀνειροπολεῖ* — Ἔλα, μαμά ..

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ — Θὰ ἔλθω, χρυσό μου παιδί. — Τὴν ἀγκαλιάζει.

Μπαίνει ὁ Λοπάχην. Ἡ Σαρλόττα τραγουδεῖ σιγαλά.

ΓΑΓΕΦ — Εὐτυχισμένη ἡ Σαρλόττα· τραγουδεῖ!

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — *Παίρνει ἕνα δέμα ποῦ μοιάζει σὰν τυλιγμένο βρέφος* — Τὸ μωρουδάκι μου, νάνι, νάνι... — *Ἀκούεται τὸ κλάμα τοῦ μωροῦ: οὐά, οὐά!...* — Σώπαινε, πουλάκι μου, ἀγαπημένο μου ἀγόρι — *οὐά!... οὐά!* .. — Τόσο σὲ λυποῦμαι! — *Ρίχνει τὸ δέμα στὴ θέσι του.* — Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν βρῆτε μου θέσι. Ἐγὼ δὲ μπορῶ ἔτσι.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Θὰ σᾶς εὕρω, Σαρλόττα Ἰβάνοβνα, μὴν ἀνησυχῆτε.

ΓΑΓΕΦ. Ὅλοι φεύγουν καὶ μᾶς ἀφίνουν, ἡ Βάρια φεύγει... Δὲν μᾶς χρειάζονται πιά.

ΣΑΡΛΟΤΤΑ. — Στὴ χώρα δὲν ἔχω ποῦ νὰ μείνω. Πρέπει νὰ φύγω... — *Τραγουδεῖ* — Τὸ ἴδιο κάμνει.

Μπαίνει ὁ Πίστσικ.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Τὸ θαύμασμα τῆς φύσεως!...

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Ἄ, σταθῆτε νὰ πάρω ἀνάσα.. ἐπαιδεύτηκα... Σεβαστότατοίμου... Νερὸ δόσετέ μου...

ΓΑΓΕΦ. — Γιὰ χρήματα μήπως; Δοῦλος σας ταπεινότατος μακρυὰ ἀπὸ τὸ κρῖμα... — *Φεύγει.*

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Πολὺν καιρὸ δὲν σᾶς ἤρθα .. ὡραιοτάτη μου... — *Στὸν Λοπάχην* — Ἐδῶ εἶσαι σύ; Χαίρω ποῦ σὲ βλέπω.... Μέγας νοῦς .. Πάρε... — *Δίνει στὸν Λοπάχην χρήματα* — Τετρακόσα ρούβλια... μένουν ἀκόμη ὀκτακόσα σαράντα...

ΛΟΠΑΧΗΝ. — *Σηκώνει τοὺς ὤμους του μὲ ἀπορίαν* — Ὀνειρεύομαι... Ἀπὸ ποῦ τὰ πῆρες;

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Στάσου... Ζέστη... Ἕνα ἐκτακτότατον περιστατικόν. Ἤλθαν στὸ κτῆμα μου κάποιοι Ἐγγλέζοι κ' εὗρῆκαν στὴ γῆ κάποιον ἄσπρο πηλό... — *Στὴν Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβνα* — Καὶ σεῖς τετρακόσα... ὡραιοτάτη μου... θαυμασιωτάτη μου .. — *τῆς δίδει χρήματα.* — Τὰ ὑπόλοιπα ἀργότερα. — *Πίνει νερό.* — Κάποιος νέος ἐδιηγεῖτο τώρα μέσα στὸ βαγόνι, πῶς κάποιος .. μέγας φιλόσοφος συμβουλεύει νὰ πηδοῦμε ἀπὸ τὴ σκεπή. «Πήδα!» λέγει, αὐτὸ εἶνε ὅλο τὸ ζήτημα. — *Μὲ θαυμασμόν.* — Φαντασθῆτε! Νερό!..

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Καὶ ποιοὶ εἶνε αὐτοὶ οἱ Ἐγγλέζοι;

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Τοὺς παρεχώρησα ἕνα κομμάτι γῆς γιὰ 24 χρόνια... Μὰ τώρα, μὲ συγχωρεῖτε, δὲν ἔχω καιρό .. πρέπει νὰ τρέξω μακρύτερα... Θὰ πάγω στοῦ Σνόϊκοφ...στοῦ Καρδαμόνοφ... Σ' ὅλους χρωστῶ... — *Πίνει.* — Σᾶς ἀφίνω γειά... Τὴν Πέμπτη ξανάρχομαι...

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ἐμεῖς περνοῦμε ἀμέσως στὴ χώρα, κ' ἐγὼ αὔριο φεύγω γιὰ τὴν Εὐρώπη...

ΠΙΣΤΣΙΚ. — Πῶς; — *Ταραγμένος.* — Γιατί στὴ χώρα; Ἀμ' βλέπω κ' ἐγὼ τὰ ἔπιπλα... βαλίζες... Δὲν πειράζει — *Δακρυσμένα* — Δὲν πειράζει... Μεγάλοι νόες.. αὐτοὶ οἱ Ἐγγλέζοι... Δὲν πειράζει.. Καλὰ νἄστε... Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς γίνῃ βοηθός... Δὲν πειράζει... σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ὅλα ἔχουν ἕνα τέλος... — *Φιλεῖ τὸ χέρι τῆς Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβνας* — Καὶ ὅταν φθάσῃ στ' αὐτιά σας ἡ εἴδησις, πῶς ἦλθε καὶ τὸ δικό μου τέλος, θυμηθῆτε αὐτὸ ἐδῶ... τὸ ἄλογο καὶ πῆτε: «Ὑπῆρξε στὸν κόσμο ἕνας τέτοιος καὶ τέτοιος... Συ-

μεῶνοφ-Πίστσικ. . .ὁ Θεὸς σχωρέσοι τον» . . ἐκτακτότατος καιρός. . . Μάλιστα. . . — *Φεύγει βαθύτατα συγκινημένος, ἀλλ' ἀμέσως ἐπιστρέφει καὶ λέγει ἀπὸ τὴν θύρα* — Σᾶς χαιρετᾷ ἡ Δάσσετσκα! — *Φεύγει.*

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Τώρα μποροῦμε νὰ φύγωμε. Φεύγω μὲ δυὸ φροντίδες. Ἡ πρώτη εἶνε ὁ ἄρρωστος Φίρς. - *Κυττάζει τ' ὡρολόγι της* — Ἔχομε καιρὸ ἀκόμη πέντε λεπτά. . .

ΑΝΝΙΑ. — Τὸν Φίρς τὸν ἔστειλαν πιὰ στὸ νοσοκομεῖο, μαμά. Ὁ Γιάσσας τὸν ἔστειλε τὸ πρωΐ.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ἡ δευτέρα μου λύπη εἶνε ἡ Βάρια. Ἐσυνήθισε νὰ σηκόνεται πρωΐ καὶ νὰ ἐργάζεται καὶ τώρα χωρὶς δουλειὰ εἶνε σὰν τὸ ψάρι στὴ στεριά. Ἀδυνάτισε, ἐχλώμιασε καὶ κλαίει ἡ καϋμένη . . — *Διακοπή.* — Σεῖς αὐτὸ τὸ ξεύρετε πολὺ καλά, Ἑρμολάϊ Ἀλεξέϊτς, τὸ ὄνειρό μου ἦτανε. . .νὰ τὴν παντρέψω μὲ σᾶς καὶ ἀπὸ ὅλα ἐφαινότανε, πῶς θὰ παντρευθῆτε. . . — *Μιλεῖ κρυφὰ στὴν Ἄννια, ἐκείνη κάνει νεῦμα στὴ Σαρλόττα καὶ φεύγουν καὶ ἡ δύο* — Αὐτὴ σᾶς ἀγαπᾷ, ἐσᾶς σᾶς ἀρέσει, δὲν ἠξέρω, δὲν ἠξέρω, γιατὶ ἀποφεύγει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Δὲν ἐννοῶ!

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν καταλαβαίνω, σᾶς ὁμολογῶ. Ξέρω κ' ἐγὼ τί νὰ πῶ; . . Ἂν ὑπάρχῃ ἀκόμη καιρὸς, ἐγὼ, ἂς ποῦμε, καὶ τώρα εἶμαι πρόθυμος. . . Ἂς τελειώσωμε μιὰ γιὰ πάντα. Χωρὶς ἐσᾶς ὅμως, τὸ αἰσθάνομαι, πρότασι δὲν κάνω.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Λαμπρά. Δὲν χρειάζεται καὶ πολὺς καιρὸς - μιὰ στιγμὴ μονάχα. Ἐγὼ τήνε φωνάζω ἀμέσως. . .

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Καλὰ ποῦ βρέθηκε καὶ σαμπάνια. — *Κυττάζει τὰ ποτήρια.* - Ἀδειανά, κάποιος τὰ ἤπιε. — *Ὁ Γιάσσας βήχει.* — Αὐτὸ λέγεται στράγγισμα. . .

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — *Μὲ ζωηρότητα* — Λαμπρά. Ἐμεῖς βγαίνομε. . .Γιάσσα, allez! θὰ τήνε φωνάξω. . . — *Στὴ θύρα.* — Βάρια, παράτησέ τα ὅλα κ' ἔλα ἐδῶ. Ἔλα! — *Φεύγει μὲ τὸν Γιάσσα.*

ΛΟΠΑΧΗΝ. — *Κυττάζει τ' ὡρολόγι του.* — Μάλιστα. — *Διακοπή.*

Πίσω ἀπὸ τὴν θύρα πνιγμένα γέλια, ψιθυρισμοί, τέλος μπαίνει ἡ Βάρια.

ΒΑΡΙΑ — *Ἐξακολουθεῖ πολλὴν ὥρα νὰ ἐξετάζῃ τὰς ἀποσκευάς.* — Περίεγο, δὲ μπορῶ νὰ τωὔρω.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Τί ψάχνετε;

ΒΑΡΙΑ — Μόνη μου τὸ ἔβαλα καὶ δὲν θυμοῦμαι. — *Διακοπή.*

ΛΟΠΑΧΗΝ. - Καὶ ποῦ σκοπεύετε νὰ πᾶτε τώρα, Βαρβάρα Μιχαήλοβνα;

ΒΑΡΙΑ. — Ποιός—ἐγώ; Στοὺς Ραγούλην. . . Ἐμισθώθηκα νὰ κυττάζω τὸ νοικοκυριό τους . ἔτσι, σὰν οἰκονόμος.

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Στὸ Γιάσνιεβο; Καμμιὰ ἑβδομηνταριά βέρτσια ἀπ' ἐδῶ. *Διακοπή.* — Κ' ἔτσι λοιπὸν ἐτελείωσε ἡ ζωὴ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι. . .

ΒΑΡΙΑ. — *Ἐξετάζων τὰ πράγματα.* — Μὰ ποῦ νἄναι. . .ἢ μήπως τῶβαλα μέσα στὸ σεντούκι. . Μάλιστα, ἡ ζωὴ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ἐτελείωσε. . .ἄλλη πιὰ δὲν θὰ ὑπάρξῃ. . .

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἐγὼ φεύγω ἀμέσως γιὰ τὸ Χάρκοβο. . .μ' αὐτὸ τὸ τραῖνο. Ἔχω πολλὲς δουλειές. Κ' ἐδῶ ἀφίνω τὸν Ἐπιχόδοφ . . . τὸν ἐπῆρα στὴ δουλειά μου.

ΒΑΡΙΑ. — Τί τάχατες!

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Πέρυσι αὐτὴ τὴν ἐποχὴ εἴχαμε πιὰ χιόνια, ἂν θυμᾶσθε, καὶ τώρα μπονάτσα, ἥλιος. Μόνο ποῦ κάνει κρύο. . . Τρεῖς βαθμοὺς παγωνιὰ θὰ εἶνε.

ΒΑΡΙΑ. — Δὲν ἐκύτταξα. — *Διακοπή.* - Μὰ καὶ τὸ θερμόμετρο εἶνε σπασμένο . . . —*Διακοπή.*

ΦΩΝΗ ΣΤΗ ΘΥΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΛΗ. — Ἑρμολάϊ Ἀλεξέϊτς! .

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἀμέσως! — *Φεύγει βιαστικά.*

Ἡ Βάρια καθισμένη στὸ πάτωμα, ἔχει ἀκουμβισμένη τὴν κεφαλή της σ' ἕνα κομπόδεμα μὲ φορέματα, καὶ κλαίει σιγαλά. Ἀνοίγει ἡ θύρα καὶ μπαίνει προφυλακτικὰ ἡ Λιουμπὸβ Ἀνδρέμεβνα.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ: — Λοιπόν; — *Διακοπή.* — Πρέπει νὰ φεύγωμε.

ΒΑΡΙΑ. — *Δὲν κλαίει πιά, ἐσφόγγισε τὰ δάκρυά της.* — Ναί, καιρός, μαμάκα μου. Ἐγὼ προφθαίνω νὰ φθάσω στοὺς Ραγούλην σήμερα, φθάνει μοναχὰ νὰ μὴ χάσωμε τὸ τραῖνο. .

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — *Ἀπὸ τὴ θύρα.* — Ἄννια, ντύσου!

Μπαίνουν Ἄννια, ἔπειτα Γάγεφ, Σαρλόττα, Ἰβάνοβνα. Ὁ Γάγεφ φορεῖ χονδρὸ ἐπανωφόρι. Μαζεύονται οἱ ὑπηρέται, οἱ ἁμαξάδες. Κοντὰ στὰς ἀποσκευὰς καταγίνεται ὁ Ἐπιχόδοφ.

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Τώρα μποροῦμε νὰ φεύγωμε.

ΑΝΝΙΑ. — *Χαρούμενα.* — Νὰ φεύγωμε.

ΓΑΓΕΦ. — Φίλοι μου, ἀγαπητοί, ἀκριβοί μου φίλοι! Τώρα ποῦ ἀφίνω διὰ παντὸς αὐτὸ τὸ σπίτι, μπορῶ νὰ κρατηθῶ καὶ νὰ μὴν ἐκφράσω, πρὸς ἀποχαιρετισμόν, τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶνε γεμάτη ὅλη μου ἡ ὕπαρξις; . . .

ΑΝΝΙΑ. — *Παρακλητικῶς.* — Θεῖε!

ΒΑΡΙΑ. — Θεῖε, δὲν εἶνε ἀνάγκη!

ΓΑΓΕΦ. — *Μελαγχολικά.* — Διπλῆ τὴν κίτρινη στὴ μέση. . .Δὲν μιλῶ. . .

Μπαίνει ὁ Τροφίμοφ, ἔπειτα ὁ Λοπάχην

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Αἴ, λοιπόν, Κύριοι, καιρὸς νὰ φεύγωμε!

ΛΟΠΑΧΗΝ — Ἐπιχόδοφ, τὸ παλτό μου!

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ἐγὼ θὰ καθίσω ἀκόμη μιὰ στιγμή. Σὰν νὰ μὴν ἔχω ἰδῆ προτήτερα, τί τοίχους ἔχει αὐτὸ τὸ σπίτι, τί ταβάνια καὶ τώρα τὰ βλέπω μὲ μεγάλο πόνο, μὲ τόση τρυφερὴ ἀγάπη. . .

ΓΑΓΕΦ. — Θυμοῦμαι, ὅταν ἤμουνα ἕξη χρονῶν, τὴν ἡμέρα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐκαθόμουνα σ' αὐτὸ τὸ παράθυρο κ' ἔβλεπα τὸν πατέρα μου ποῦ πήγαινε στὴν ἐκκλησιά . .

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. Τὰ μαζέψατε ὅλα;

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ὅλα, μοῦ φαίνεται. — *Στὸν Ἐπιχόδοφ, φορῶν τὸ ἐπανωφόρι του.* — Ἐσύ, Ἐπιχόδοφ, κύτταξε νὰ εἶνε ὅλα ἐν τάξει.

ΕΠΙΧΟΔΟΦ. — *Μιλεῖ βραχνά.* — Μένετε ἥσυχος, Ἑρμολάϊ Ἀλεξέϊτς.

ΛΟΠΑΧΗΝ. - Τί ἔπαθε ἡ φωνή σου κ'εἶν'ἔτσι;

ΕΠΙΧΟΔΟΦ — Νερὸ ἤπια τώρα, κάτι κατάπια·

ΓΙΑΣΣΑΣ. — *Μὲ περιφρόνησι.* - Χωριατιά .

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Θὰ φύγωμε, κ' ἐδῶ δὲν θὰ μείνῃ οὔτε ψυχή. . .

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ἴσα με τὴν ἄνοιξι.

ΒΑΡΙΑ. — *Τραβᾷ ἀπὸ τὸ δέμα τὴν ὀμβρέλα, σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὴν καταφέρῃ. Ὁ Λοπάχην δείχνει πῶς ἐτρόμαξε.* — Χριστὸς καὶ Παναγιά. . οὔτε τὸ σκέφθηκα.

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Κύριοι, πᾶμε νὰ καθίσωμε στ' ἀμάξια..Εἶνε καιρός! Γρήγορα θἄρθῃ τὸ τραῖνο!

ΒΑΡΙΑ. — Πετράκη, νάτα τὰ γαλόσια σας, κοντὰ στὴ βαλίζα. — *Μὲ δάκρυα.* - Καὶ τί λερωμένα ποῦ εἶνε, παληά. . .

ΤΡΟΦΙΜΟΦ — *Φορεῖ τὰ γαλόσια.* — Πᾶμε.

ΓΑΓΕΦ. — *Πολὺ συγκινημένος φοβεῖται νὰ κλάψῃ.* — Τραῖνο. . .Σταθμός. . Κρουαζὲ στὴ μέση, τὴν ἄσπρη διπλῆ στὴ γωνιά. . .

ΛΙΟΥΜΠΟΑ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Πᾶμε!

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ὅλοι εἶν' ἐδῶ; Δὲν εἶνε κανένας μέσα; — *Κλειδόνει τὴν πλαγινὴ θύρα ἀριστερά.* — Ἐδῶ εἶνε πράγματα τοποθετημένα, πρέπει νὰ κλειδώσωμε. Πᾶμε!. . .

ΑΝΝΙΑ. — Addio, σπίτι! Χαῖρε, προτητερινὴ ζωή!

ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Χαῖρε, νέα ζωή!. .— *Φεύγει μὲ τὴν Ἄννιαν.*

ΛΟΠΑΧΗΝ. — Ὥστε, καλὴ ἄνοιξι. Βγαίνετε, κύριοι . Καλὴν ἀντάμωσι!. . .

Ἡ Λιουμπὸβ Ἀνδρέγεβνα καὶ ὁ Γάγεφ μένουν καὶ οἱ δύο. Σὰν νὰ τὸ ἐπερίμεναν αὐτό, ρίχνονται ὁ ἕνας στὸν λαιμὸν τοῦ ἄλλου καὶ κλαίουν σιγανά, φοβοῦνται νὰ μὴν τοὺς ἀκούσουν.

ΓΑΓΕΦ. — Ἀδελφή μου, ἀδελφή μου. . .

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ἀγαπημένε μου, ὡραῖε μου κῆπε! . . . Ζωή μου, νεότης μου, εὐτυχία μου, χαῖρε!. . . Χαῖρε. . .

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΝΝΙΑΣ. — *Εὔθυμα προσκαλεῖ* — Μαμά!. . .

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΤΡΟΦΙΜΟΜ. — *Εὔθυμα, ἐνθουσιαστικά.* — Ἀού! . .

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΜΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Γιὰ τελευταία φορὰ νὰ ρίξω μιὰ μαξιὰ στοὺς τοίχους, στὰ παράθυρα. . . Μέσα σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο τῆς ἄρεσε νὰ περπατῇ τῆς μακαρίτισσας τῆς μητέρας.

ΓΑΓΕΦ. — Ἀδελφή μου, ἀδελφή μου!. . .

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΝΝΙΑΣ. — Μαμά!. . .

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΤΡΟΦΙΜΟΦ. — Ἀού! .

ΛΙΟΥΜΠΟΒ ΑΝΔΡΕΓΕΒΝΑ. — Ἐρχόμαστε!

Ἡ σκηνὴ μένει ἀδειανή. Ἀκούεται ποῦ κλειδώνουν ὅλες τὶς πόρτες, ἔπειτα ὁ κρότος τῶν ἁμαξῶν ποῦ φεύγουν. Γίνεται ἡσυχία. Μέσα στὴν ἡσυχία ἀκούεται βουβὸς κτύπος τσεκουριοῦ σὲ δένδρο, ποῦ ἀντηχεῖ μονότονα καὶ θλιβερά.

Ἀπὸ τὴ θύρα πρὸς τὰ δεξιὰ παρουσιάζεται ὁ Φίρς. Εἶνε ντυμένος ὅπως πάντοτε· μὲ σακκάκι καὶ ἄσπρο γελέκο καὶ μὲ παντόφλες. Εἶνε ἄρρωστος.

ΦΙΡΣ. — *Πλησιάζει στὴν θύρα καὶ πιάνει τὸ πόμολο* — Κλειστά. Ἔφυγαν. . . — *Κάθεται στὸν καναπέ.* — Ἐμένα μ' ἐξεχάσανε. . . Δὲν πειράζει. . . Θὰ καθίσω ἐδωνά. . . Καὶ νὰ 'δῇς, ποῦ ὁ Λεωνίδας Ἀνδρέϊτς δὲν θὰ φόρεσε τὴ γοῦνα του, μὲ τὸ παλτὸ ἔφυγε. . .— *Στενοχωρεμένος, ἀναστενάζει.* — Δὲν ἤμουνα 'γὼ νὰ κυττάξω. . ποῦν τὰ νειάτα! — *Μουρμουρίζει κάτι ἀκατάληπτον.* — Πέρασε ἡ ζωὴ σὰν νὰ μὴν ἔζησα. — *Πλαγιάζει.* — Ἂς γύρω . . . Δὲν ἔχεις πιὰ δυνάμεις, τίποτε δὲν ἀπόμεινε, τίποτε. . Αἴχ, ἐσύ, ἀχαήρευτε!. . . — *Κείτεται ἀκίνητος.*

Ἀκούεται ἀπὸ μακρυὰ ἦχος, σὰν ἀπὸ τὸν οὐρανό, ἦχος σπασμένης χορδῆς ποῦ σβύνεται θλιβερός. Γίνεται ἡσυχία ἀκούεται μοναχὰ μακρυὰ στὸν κῆπο ὁ κτύπος τοῦ τσεκουριοῦ στὸ δένδρο.

ΤΕΛΟΣ

[Ἐκ τοῦ ρωσσικοῦ] ΑΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Αἱ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ„

Ὁ κ. Παῦλος Νιρβάνας κατὰ τὴν πρώτην ἐφετεινὴν διάλεξιν τῆς προπαρελθούσης Κυριακῆς εἰς τὰ γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων» ἐδιάβασε τὴν *Γλωσσικὴν Αὐτοβιογραφίαν* του, ἕνα ἀληθινὸν καλλιτέχνημα. Μία ἀπὸ τὰς σπανίας περιστάσεις ὅπου τὸ αἰώνιον θέμα, ἀντὶ νὰ δυσαρεστήσῃ, ἔτερψε, διεσκέδασε καὶ κατέκτησε ὅλον τὸ ἀκροατήριον.

Ὁ Νιρβάνας, ὑπὸ τὴν διπλῆν του ὑπόστασιν, — ἐφοροῦσε κατὰ τὴν ὁμιλίαν του τὴν στολὴν ἰατροῦ τοῦ Β. Ν. — δειλὸς κατὰ τὰς πρώτας στιγμάς, τόσον ὥστε νὰ ἔχῃ διαθέσεις νὰ ξεφύγῃ τὸ μαρτύριον τοῦ βήματος, ἀνεδείχθη ἄριστος ὁμιλητής. Εὐτυχῶς δὲν εἶχε ἀντιληφθῆ ὅτι τὸ ποτῆρι μὲ τὸ νερὸ ποῦ ἦτον τοποθετημένον δίπλα του, εἶχε χυθῆ ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκροατῶν, τὴν στιγμὴν ποῦ ἀνέβαινε τὸ βῆμα ἦτον 76, ὁποῦ τὰ δύο ψηφία προστιθέμενα κάμνουν 13. Αὐτὰ θὰ ἦσαν ἀρκετὰ νὰ ματαιώσουν τὴν μοναδικὴν διάλεξιν τοῦ ἀγαπητοῦ συναδέλφου.

Καὶ ὁ Νιρβάνας, ὁ ἥρεμος ἐνθουσιαστής, ὁ λεπτὸς αἰσθητικός, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία εἰς κάθε φιλολογικὴν συνάθροισιν εἶναι ἀνάγκη ἐπιβαλλομένη, ἔκτισε ἐκείνην τὴν ἐσπέραν ἕνα ὡραῖον ἱερόν, ὅπου ἔστησε δύο εἴδωλα· τὸ ἕνα διὰ νὰ τὸ λατρεύωμεν καὶ νὰ τὸ ἀγαπῶμεν, τὸ ἄλλο διὰ νὰ δυναμώνῃ τὴν πρὸς τὸ πρῶτον ἀγάπην μας. Εἷς τὰ εἴδωλά του αὐτά, ἀληθινὸς καλλιτέχνης, ἔδωκε τὸ χρῶμα καὶ τὴν πλαστικότητα τοῦ λόγου ποῦ δὲν συζητεῖ καὶ δὲν ἀποδεικνύει, ἀλλὰ ζῇ καὶ αἰσθάνεται ἀληθινά.

Διηγήθη λοιπὸν τὴν παιδικήν του ζωήν, ἀπὸ τότε ποῦ «ἄρχισε νὰ πρωτολέῃ τὰ λόγια ποῦ λένε σήμερα κι' οἱ κοῦκλες ὅταν τοὺς ζουλοῦνε τὸ στομάχι τους καὶ ποῦ δὲν ἤξερε πῶς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ λέγεται: γλῶσσα». Ἔφθασε ἔπειτα εἰς τὴν ἐποχὴν ὅπου ὁ πατέρας του «τὸν πῆρε μιὰ μέρα στὰ γόνατά του καὶ τοῦ εἶπε πῶς εἶναι καιρὸς ν' ἀρχίσῃ νὰ μαθαίνῃ γράμματα», διότι: «ἄνθρωπος ἀγράμματος ξύλον ἀπελέκητον. Ἀπὸ τὴν παροιμίαν αὐτὴν δὲν ἐκατάλαβε τίποτε. Τὸ μόνον ποῦ ἔκανε ἦτον νὰ προσέχῃ ἀπὸ τότε στὰ ξύλα, ποιὰ εἶναι πελεκημένα καὶ ποιὰ ἀπελέκητα. Κ' ἐπειδὴ τὰ γράμματα τὸν τρόμαζαν λιγάκι, τοῦ φαινότανε πῶς τ' ἀπελέκητα ξύλα ἦταν πιὸ ὄμορφα ἀπ' τὰ πελεκημένα. Μὰ δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ πῇ». Καὶ ἐξακολουθεῖ μὲ χάριν καὶ εὐφυΐαν τὴν ἀφήγησιν ἕως ὅτου ἔφθασε εἰς τὴν ἡλικίαν ποῦ ἔγραψε τὸ πρῶτον πρὸς τοὺς «ἀγαπητούς του γεννήτορας» γράμμα καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ «δασκαλάκη» του κατὰ τὴν πρώτην τοῦ «ἐνιαυτοῦ», ὁπότε καὶ συνέλαβε τὸ ὄνειρον νὰ μάθῃ νὰ γράφῃ σὰν τὸν δάσκαλό του. Ἀπὸ μαθητὴς τῆς πρώτης τοῦ γυμνασίου ἔγινε «λόγιος νέος» καὶ ἡ γλῶσσα ἄρχισε νὰ ὑψώνεται μπροστά του σὰν «εἴδωλο». Τὸ πρᾶγμα ἔπαιρνε δρόμον. Ἡ φήμη του ὡς «λογίου νέου» εἶχε ἁπλωθῆ. Περπατοῦσε περήφανος στὸν δρόμο. Τὸν κύτταζαν μὲ σεβασμό. Ἦτον ὁ νέος ποῦ «κατεῖχε τὴν γλῶσσαν».

Ἐδῶ προτιμῶ ν' ἀφήσω τὸν Νιρβάναν νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸ πρῶτον πρόσωπον:

«Ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα ἔχει τὰ κακά της. Ἡ ψυχή μου, μὲ ὅλο αὐτὸ τὸ φορτίο τῶν ἑλληνικῶν, ἄρχιζε νὰ χτυπᾷ. Τὰ κορίτσια ποῦ περπατοῦσαν στὴν ἀκρογιαλιὰ μὲ τὰ κοντὰ φορέματα καὶ τὶς μακρυὲς πλεξίδες, μ ἔκαναν νὰ ξεχάσω τὴ σοφία μου· λόγια γλυκὰ ἀνέβαιναν στὰ χείλη μου, κάποιες λέξεις ποῦ δὲν θὰ ταίριαζαν στὰ σπουδαῖα ἔργα ποῦ ἔγραφα ὅλη τὴ νύχτα. Γύριζα νὰ κυττάξω τὰ κορίτσια, μὰ ἐκεῖνα ἀντὶ νὰ μοῦ χαμογελάσουν μὲ κύτταζαν — ἔτσι μοῦ φαινότανε – μὲ σεβασμό. Ἤμουν ὁ νέος ποῦ «κατεῖχε τὴν γλῶσσαν». Τί μαρτύριο, νὰ εἶναι κανένας μεγάλος ἄνθρωπος! Γύρισα στὸ σπίτι μελαγχολικός».

«Δὲν μποροῦσα νὰ ὑποφέρω πιὰ τὴν ἰδέα, πῶς τὰ ὡραῖα κορίτσια ποῦ περπατοῦσαν στὴν ἀκρογιαλιά, εἶχαν *ρῖνας, ὄμματα* καὶ *ὦτα*. Χωρὶς νὰ θέλω, συλλογιζόμουν, πῶς τὰ ὡραῖα κορίτσια ἔκρυβαν κάτω ἀπὸ τὰ μαβιὰ φορέματα τοῦ σχολείου *ὠμοπλάτας* καὶ μ' ἔπιανε μελαγχολία. Καὶ δὲν ἔφθανεν αὐτό. Τὰ ὡραῖα κορίτσια φοροῦσαν *ἐσθῆτας*, ἄλλα εἶχαν τὴν *κόμην ἀναδεδεμένην εἰς κοσύμβους*, ἄλλα *κύπτοντα ἔδρεπον δράκας ἀνθέων*, τὰ *ὠσφραίνοντο* καὶ *ἐκάμμυον τοὺς ὀφθαλμούς*. Ὅλα μαζί, τὰ ὡραῖα κοριτσάκια, *εἶχαν τὴν ψυχὴν ἔμπλεων ἔρωτος* καὶ ὠνειρεύοντο *τὸν νεανίαν ὅστις θὰ ἔφερε πρὸς αὐτὰς τὸν διάπυρον ἔρωτα τῆς τετρωμένης καρδίας του*. Κ' ἐγὼ αὔριο τὸ βράδυ, στὴ μυστικὴ αὐτὴ ὥρα, «ἔμπλεος ἔρωτος» θὰ ἐπλησίαζα τὴν «ἀποπλανηθεῖσαν ἐπὶ τῶν βράχων νεάνιδα» καὶ θὰ τῆς ἔλεγα: «Δεσποινὶς (ἢ δεσποσύνη) τὰ ἀγνὰ ὑμῶν βλέμματα, ὡς πύρινα βέλη, ἔτρωσαν βαθέως τὴν καθημαγμένην καρδίαν μου. Ὅταν ἀτενίζω μακρόθεν τὴν κυανὴν ὑμῶν ἐσθῆτα, ἡ ψυχή μου σκιρτᾷ. Τὰ ὄμματα ὑμῶν εἰσὶ εἴπερ ποτε γοητευτικά. Ἑκάστη θρὶξ τοῦ κοσύμβου ὑμῶν πλέκεται ὡς χρυσοῦν ἀμφίβληστρον περὶ τὴν αἱμάσσουσαν καρδίαν μου. Ἄφετε, ὤ! ἄφετε, ἐπὶ τῶν λευκῶν, μαργαριτωδῶν ὀδόντων σας νὰ ἐπανθίσῃ δι' ἐμὲ τὸ μειδίαμα τοῦ Ἔρωτος...» Φτωχὰ κορίτσια!

«Ἄνοιξα μὲ μανία τὴ βιβλιοθήκη μου καὶ ἅρπαξα τόμους καὶ τόμους. Ἡ φωτιὰ ἐφούντωνε. Ἡ βιβλιοθήκη μου ἄρχισε ν' ἀναπνέῃ. Ἕνας παληὸς Ὅμηρος, ἕνας Σοφοκλῆς, ἕνας Πίνδαρος, στριμωγμένοι ὡς τώρα μέσα σ' ἕνα σωρὸ ἔπη, τραγωδίας καὶ λυρικὰ Ἅπαντα τῶν ἀπογόνων τους, μοῦ φάνηκαν πῶς ἀνάσαναν μέσα στὸν καθαρὸν ἀέρα. Ἔγυραν κι' ἀκούμπησαν φιλικὰ ἀπάνω σ' ἕνα Σολωμό, σ' ἕνα Βαλαωρίτη».

Κ' ἐξακολουθεῖ εἰς τὸν ἴδιον τόνον τῆς σκληρᾶς εἰρωνείας, τὸν παραλληλισμὸν τῶν δύο γλωσσῶν, προκαλῶν διαρκῶς τὸ χαμόγελο καὶ χειροκροτηθεὶς εἰς τὸ τέλος ζωηρῶς.

Μετὰ τὸν κ. Νιρβάναν ὁ κ. Μαρῖνος Σιγοῦρος, ἀπήγγειλε τρία ποιήματά του. Δημοσιεύομεν τὰς πρώτας καὶ τὰς τελευταίας στροφὰς ἑνὸς αὐτῶν «Μιλεῖ ἕνας ποιητής», εἰς τὰς ὁποίας ἀπεικονίζεται ἡ παλλομένη ἐμπρὸς εἰς τὸ ὄνειρον τῆς τέχνης ψυχὴ τοῦ νεαροῦ ποιητοῦ:

Κρατῶ τῆς Ρίμας τὸ παγκόσμιο σπαθὶ
καὶ τοῦ Ρυθμοῦ τὸ αἰώνιο δοξάρι,
σὲ ἄφθαστον κύκλο ἐλεύθερη ἡ ψυχὴ
κάτι ποθεῖ, κάτι ζητεῖ νὰ πάρῃ.

Τοῦ Ἀγνώστου εἶμ' ἐγὼ ὁ κυνηγὸς
στὸ ξανθὸ φῶς τὸ μακρινὸ πετάω,
εἶμαι μικρῶν Θεῶν δημιουργὸς
κάτι νὰ πλάσω καὶ ἐγὼ ζητάω.

. . . . . .

Μὲς τὸν καθάριο κάταστρο οὐρανὸ
μιὰ λάμψη ἀστεριοῦ ζητῶ νὰ φτάσω
καὶ στῆς Ἀλήθειας τὸ μεγέλο ὠκεανὸ
κάποιο κογχύλι ὁλόμικρο νὰ πιάσω.

Εἶμαι τοῦ Ἀγνώστου ἐγὼ ὁ κυνηγὸς
κι' ἀγνώριστος διαβαίνω ἐδῶ στὴ γῆ . .
Τὸ ξέρω Εἶμαι ἀδύνατος μικρὸς
καὶ ζῶ παράμερη κι ἀσάλευτη ζωή.

Πηγαίνω σ' ἕνα δρόμο μακρινό,
εἰς τὸν αἰώνιο τῆς Ἀλήθειας δρόμο,
διαβάτης πρόσκαιρος δὲν εἶμ' ἐγὼ
καὶ τοῦ θανάτου ἀψηφῶ τὸ νόμο.

Ὁ κ. Σιγοῦρος ἐδέχθη θερμὰ τὰ συγχαρητήρια ὅλων.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

«ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ — ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ»
τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. ΨΥΧΑΡΗ.

Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸ παρελθόν. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅτι ὁ κ. Ψυχάρης ἔφερε κάτι ποῦ ὁμοιάζει μ' ἐπανάστασιν καὶ μ ἀναγέννησιν εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, μὲ τὸ «Ταξίδι» του. Εἶνε ἀκόμη ἀνάγκη νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ρηξικέλευθον αὐτὸ βιβλίον, ὁ κ. Ψυχάρης ἔγραψε μερικὰ ὡραῖα διηγήματα, καὶ προπάντων τὴν «Ζούλιαν», ἡ ὁποία τότε ποῦ τὴν ἐδιάβασα, — εἶνε πολλὰ χρόνια, — μοῦ ἐφάνη ἀριστουργηματάκι ψυχολογίας. Καὶ εἰς ὅλον τὸ διάστημα ποῦ θάσχολοῦμαι μὲ τὸ νέον του βιβλίον, διαρκῶς, ἀκαταπαύστως, πρέπει νὰ ἔχω ὑπ' ὄψει μου ὅτι συγγραφεύς του εἶνε πάλιν ὁ ἴδιος ὁ κ. Ψυχάρης, ἄνθρωπος δηλαδὴ μὲ μεγάλα ἐπὶ τοῦ σεβασμοῦ μας καὶ τῆς ἀγάπης μας δικαιώματα.

Ἀκριβῶς· διὰ τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη, πρέπει νὰ ὁμιλήσω μὲ ἀγάπην καὶ μὲ σεβασμόν. Νὰ ἠξεύρατε ὅμως τί δύσκολον ποῦ εἶνε! Φαντασθῆτε ἕνα ὀγκῶδες βιβλίον ἀπὸ 330 πυκνοτυπωμένας σελίδας, ποῦ ἂν δὲν ἦτο τοῦ Ψυχάρη, θὰ τὸ ἐπετοῦσα μὲ ἀγανάκτησιν ἢ μὲ ἱλαρότητα, μόλις θὰ ἐδιάβαζα τὰς πρώτας δέκα ἢ τὸ πολὺ τὰς εἴκοσι... Φαντασθῆτε ἕνα παραμῦθι, ποῦ εἰμπορεῖ νὰ εἶνε κ' εὔμορφον καὶ διασκεδαστικόν, ἀλλὰ ποῦ πρέπει, διὰ νὰ τὸ παρακολουθήσετε, νὰ χωθῆτε ὥς τὸ λαιμὸ μέσα εἰς τὴν πλέον φανταστικὴν ψυχολογίαν ποῦ ἐγράφη ποτὲ μὲ ἀξιώσεις ἀληθείας, καὶ νὰ πελαγώσετε μέσα εἰς τὰς πλέον ἀπεραντολόγους, γεωμετρικὰς καὶ ἀνιαρὰς περιγραφὰς τοπίων, ποῦ ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξουν εἰς μυθιστόρημα! Καὶ ὅλ' αὐτά, εἰς μίαν γλῶσσαν, — ὤ θεέ μου, τί γλῶσσα! — ποῦ εἴτε ψυχαριστὴς εἶσθε, εἴτε

δημοτικιστής, εἴτε ἀρχαϊστής, εἴτε συμβιβαστικὸς καὶ *μισόγλωσσος*, πρέπει νὰ τὴν μεταφράζετε μὲ πολὺν κόπον εἰς τὴν ρωμαϊϊκὴν γλῶσσαν, διὰ νὰ βγάζετε νόημα ἢ καὶ νὰ μὴ βγάζετε διόλου!..

Ἄ, πρέπει νὰ ὁμολογήσετε ὅτι ἡ θέσις μου εἶνε ἀπὸ τὰς δυσχερεστέρας, καὶ ὡς χριστιανοὶ νὰ μὲ λυπηθῆτε! Νὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ ὁμιλήσω διὰ τέτοια θαυμάσια πράγματα, καὶ νὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὸ κάμω μέχρι τέλους σοβαρά, χωρὶς νὰ χάσω οὔτε μίαν στιγμὴν τὴν ἠρεμίαν μου καὶ τὴν ἀπάθειάν μου, —χωρὶς νὰ γελάσω, χωρὶς νὰ φωνάξω, χωρὶς νὰ θυμώσω, χωρὶς «νὰ πηδήξω ὡς τὸ ταβάνι» ὅπως τὸ ἔκαμεν ὁ κ. Ψυχάρης,—ἀλλὰ διὰ τὸν ἀντίθετον λόγον, —κάποτε ποῦ ἐδιάβαζε διηγήματα τοῦ Καρκαβίτσα.

Θὰ προσπαθήσω.

Ὁ «καινούριος Ρομπινσῶνας» εἶνε πολὺ διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν Ρομπισῶνα Κροῦσον τοῦ Δανιὴλ de Foe. Τὸ παλαιὸν καὶ πασίγνωστον αὐτὸ μυθιστόρημα, κατὰ τὸν κ. Ψυχάρην, εἶνε ἀριστούργημα, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι... δὲν εἶνε. Διότι ἡ ψυχολογία του, δὲν φαίνεται ἡ ἀληθινὴ ψυχολογία τῆς μοναξιᾶς. Ὁ Κροῦσος ἀπομονοῦται ἀπὸ τὸν κόσμον δεκαοκτὼ χρόνια καὶ μένει ἄνθρωπος. Ὁ Γιάννης Πετρογιάννης ὅμως - ὁ ἥρως τοῦ κ. Ψυχάρη,—ἀπομονοῦται καὶ γίνεται κτῆνος. Αὐτὸ εἶνε, κατὰ τὸν συγγραφέα, τὸ ἀληθινὸν ἀποτέλεσμα τῆς μοναξιᾶς. Πρῶτον ἡ βουβαμάρα, ἔπειτα ἡ ἀποκτήνωσις. Ὁ κ. Ψυχάρης λοιπὸν ἐξετάζει εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ πῶς καὶ τί γίνεται τὸ «κοινωνικὸν ἄτομον» ὅταν τὸ ἀποσπᾷς ἀπὸ τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ρίχνῃς, «σπαρταριστὸν ἀκόμη» εἰς τελείαν μοναξιάν.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ «Ρομπινσῶνας» τοῦ κ. Ψυχάρη ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν εἶνε ἀληθινώτερος ἀπὸ τὸν παλαιόν. Ὁ de Foe, ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ δείξῃ τί εἰμπορεῖ νὰ κατορθώσῃ ἕνας ἄνθρωπος μόνος ἢ σχεδὸν μόνος μὲ τὰς δυνάμεις του, ἔγραψε βιβλίον μᾶλλον παιδαγωγικόν, κατὰ τὴν καθιερωμένην τουλάχιστον ἔννοιαν τοῦ ὅρου. Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη εἶνε παιδαγωγικὸν ὑπὸ ἔννοιαν ὑψηλοτέραν. Διότι προσπαθεῖ νὰ μᾶς δείξῃ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἄτομον γυμνόν, χωριστόν, δὲν ὑπάρχει· ὅτι ὁ ἐγωϊσμὸς εἶνε λέξις κενή, διότι «τὸ *ἐγὼ* δίχως τὸ *ἐσὺ* νόημα δὲν ἔχει»· ὅτι ὅρος καὶ πρώτη ἀρχὴ τοῦ ἐγωϊσμοῦ ὁ «ἑτερισμός»· ὅτι τὸ κοινωνικὸν ἔνστικτον, «ὁ νόμος τοῦ συντροφιασμοῦ» εἶνε τόσον μεγάλος, ὥστε τὸ ἄτομον μόνον του ἐκμηδενίζεται, τίποτε ἀνθρώπινον δὲν τοῦ ἀπομένει, καὶ φονεύεται ἀβοήθητον ἀπὸ τὴν πλάσιν, ἀντὶ νὰ τὴν ζωντανεύῃ, ὅπως τὴν ζωντανεύει ὅταν δὲν εἶνε μόνον του μὲ ἄλλους λόγους ὅτι «τὸ ἄτομο δὲ βαστάει παρὰ συνατομικά, κ' ἡ μόνη μας κοσμοσώστρα εἶνε ἡ Ἀγάπη».

Μετὰ τὰς τελευταίας προόδους τῆς Ἐπιστήμης, ἡ ἀλήθεια τὴν ὁποίαν ἐξιχνιάζει τὸ ἔργον τοῦ κ. Ψυχάρη, κατήντησε κοινοτοπία. Καὶ ἂν ὁ συγγραφεὺς ἐλάμβανε τὸν κόπον νὰ διαβάσῃ ἀπὸ τὴν Κοινωνιολογίαν τὴν θεωρίαν τοῦ κοινωνικοῦ ἐνστίκτου, προπάντων ὅπως διατυπόνεται εἰς τὴν «Εἰσαγωγὴν» τοῦ Σπένσερ, αὐτὰ τὰ πράγματα θὰ τὰ εἶχε κάπως θετικώτερα εἰς τὸ κεφάλι του, καὶ ἴσως ἀκόμη δὲν θὰ μᾶς τὰ ἀνέπτυσσε τόσον ἐκτενῶς εἰς τὸν «Ὑστερόλογόν» του, καὶ μὲ τόσην φιλαρέσκειαν, ὡς πράγματα νέα καὶ πρωτάκουστα. Ἀδιάφορον. Ἡ βάσις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστήριξε τὴν ψυχολογίαν τῆς μοναξιᾶς, εἶνε ἀληθινή, σχεδὸν ἐπιστημονική.

Καὶ ὅμως, καθὼς εἶπα εἰς τὴν ἀρχήν, ἡ ψυχολογία αὐτὴ δὲν κάμνει εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀληθινῆς. Φαίνεται αὐθαίρετος, φανταστική Ὁ κ. Ψυχάρης, παρακολουθῶν τὸν ἥρωά του εἰς τὰ διάφορα στάδια καὶ τὰ περιστατικὰ τῆς ἀπομονώσεως, φαντάζεται, συμπεραίνει, ἐπάγεται, ἐπινοεῖ. Δὲν περιγράφει, ὅ,τι εἶδε, ὅ,τι γνωρίζει, ὅ,τι ἤσθάνθη ὁ ἴδιος· ἀλλ' ὅ,τι θὰ ἔπρεπε λογικῶς κ' ἐπιστημονικῶς νὰ αἰσθάνεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἥρωός του. Τὸ ἴδιον βέβαια θὰ ἔκαμνεν οἱοσδήποτε συγγραφεύς, ἱκανὸς νὰ γράψῃ κ' ἓν ἀριστούργημα μὲ τὸ αὐτὸ θέμα. Ἀλλ' ὁ κ. Ψυχάρης, φαίνεται, δὲν ἔχει τόσην ἱκανότητα. Τοῦ λείπει ἡ δύναμις τοῦ καλλιτέχνου, ἐκείνη ἴσα-ἴσα ποῦ ἔχει ὁ Foe, νὰ μᾶς παρουσιάζῃ τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ κινήματα τὰ ὑποθετικά, ὡς ἀληθινά. Παντοῦ μᾶς μένει μία ἀμφιβολία. Βλέπομεν ὁλονὲν τὴν προσπάθειαν, τὴν ἐπαγωγήν, σκεπτόμεθα, συζητοῦμεν χωρὶς νὰ τὸ θέλωμεν, δυσπιστοῦμεν, ἐξαφνιζόμεθα, ἡ φυσικότης τῆς ἐντυπώσεως καταστρέφεται. Καὶ ὁ ἀληθινὸς ψυχολόγος τῆς «Ζούλιας» ἐδῶ μᾶς φαίνεται ψεύτικος. Ἀδιάφορον ἂν εἰμπορῇ νἀποδειχθῇ διὰ συλλογισμῶν ἀληθινώτερος. Τὸ καλλιτέχνημα δὲν εἶνε συλλογισμός, ἀλλ' ἐνόρασις· ἡ ἀλήθειά του πρέπει νὰ προσπίπτῃ εἰς τὴν ἀντίληψιν ἀμέσως, ὡς εὐμορφιά. Διαφορετικὰ τὸ μυθιστόρημα καταντᾷ συνέχεια τοῦ «Ὑστερολόγου»: ἀπόλαυσιν καλλιτεχνικὴν δὲν μᾶς δίδει. Ἡ «Ζωὴ κι' Ἀγάπη στὴ μοναξιὰ» πιθανὸν νὰ εἶνε βιβλίον ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἐνδιαφέρον καὶ ἀξιοσπούδαστον, ἀλλ' *ὡραῖον* βιβλίον δὲν εἶνε. Κάθε ἄλλο!

Ὅμως ὁ μῦθος εἶνε μ' ἀρκετὴν εὐφυΐαν ἐπινοημένος. Ὁ Γιάννης Πετρογιάννης εἶνε ναύτης Ἀξιώτης, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ ἐλάττωμα νὰ μεθοκοπᾷ, καὶ ὁ πλοίαρχός του, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τὸν ἔβγαλεν εἰς τὸ ἐρημονῆσι τῆς Σάντα-Κλάρας καὶ τὸν ἐγκατέλειψε ὁλομόναχον. Ἕνα ναυάγιον τοῦ ἔστειλε τὴν συντροφιὰν τῆς ὡραίας Μυριέλλας, μὲ τὴν ὁποίαν πλέκεται τὸ εἰδύλλιον, ἡ ἀγάπη εἰς τὴν μονοξιάν, κ' ἓν ἄλλο ναυάγιον τοῦ ἔστειλεν ἀκόμη ἕνα σύντροφον, ἕνα ναύτην,—ὁ ὁποῖος δὲν ἐχρειάζετο πλέον, διότι ἐπιτέλους ἐπέρασε κ' ἕνα καράβι καὶ τοὺς ἐπῆρε καὶ τοὺς τρεῖς. Ἐκτὸς τῆς ἀμφιβόλου ψυχολογίας, ἂν δὲν ἦσαν αἱ φλύαροι ἐκεῖναι περιγραφαί,—ἀπὸ τὰς ὁποίας καμμία, καὶ διὰ τὸ ὕφος καὶ διὰ τὴν γλῶσσαν, δὲν κατορθόνει νὰ μᾶς δώσῃ μίαν εἰκόνα ὀφθαλμοφανῆ, καθαράν,—ὁ ἀναγνώστης θὰ ἠμποροῦσε νὰ διασκεδάσῃ τουλάχιστον μὲ τὸν μῦθον.

Ἡ δὲ γλῶσσα; Μὰ τὴν ἀλήθειαν, καταντᾷ νὰ ἔχουν δίκηο ὅσοι λέγουν ὅτι ὁ Ψυχάρης γράφει γλῶσσαν «ἰδίας ἐφευρέσεως», καὶ ὁ κ. Βλάχος, ὁ ὁποῖος ἐδήλωσε ὅτι «δὲν εὐκαιρεῖ νὰ τὴν μάθῃ». Χρειάζεται κόπος καὶ καιρός. Διότι ὡρισμένως δὲν εἶνε ἡ ἑλληνική Εἶνε τὸ παραδοξότερον *τσάτρα-πάτρα* — ἢ charabia διὰ νὰ μὲ καταλάβῃ καλλίτερα ὁ κ. Ψυχάρης,— ποῦ θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐπινοήσῃ ὁ ἀστειότερος παρῳδὸς τῆς μαλλιαρῆς γλώσσας. Ἀφίνω κατὰ μέρος τοὺς νέους ὅρους, τοὺς ὁποίους πλάττει ὁλοὲν ὁ κ. Ψυχάρης διὰ νἀντικαταστήσῃ τοὺς παλαιούς· — ἀφίνω τοὺς μεταπλασμοὺς καὶ τοὺς κατ' ἀναλογίαν σχηματισμένους τύπους, τοὺς ἀνυπάρκτους· — ἀντιπαρέρχομαι ὅλα τὰ *νοτιανή, δεντροφορεμένες, πρόβαλνε, σταναχώρια, βέβιο, σιγασιά, 'κάλυβαν, ἡσυχάδα, ἔκρυβγε, ἱερέους, δρομοσιά, ζωωσιά, σιγανόσαχλα, συνέπαρμα, ξαποζουμώνουμε* καὶ ταναρίθμητα ἄλλα καὶ ταφάνταστα. Τὸ ζήτημα εἶνε ὅτι καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ποῦ μεταχειρίζεται τὰς συνήθεις λέξεις καὶ τοὺς συνήθεις τύπους, ἡ γλῶσσα τοῦ κ. Ψυχάρη, διὰ νὰ ἐννοηθῇ, πρέπει νὰ μεταφρασθῇ εἰς τὴν γλῶσσαν μας. Εἰμπορεῖ νὰ εἶνε *τρίσαρκη γλῶσσα*, καθὼς τὴν λέγει ὁ ἴδιος· ἀλλ' εἶνε καὶ ἄψυχη· δὲν ἔχει τὸ πνεῦμα τὸ ἑλληνικόν· φαίνεται γραμμένη ἀπὸ *ξένον*, ποῦ ἔχει πολλὰ βιβλία, πολλὴν τόλμην, μεγάλην αὐθαιρεσίαν, ἀλλὰ ὀλίγον, ὀλίγιστον αἴσθημα, καὶ — ἀνεξήγητον! — πολὺ ὀλιγώτερον ἀφ' ὅσον φαίνεται εἰς παλαιότερα βιβλία του.

Εἰς τὰς δύο σελίδας ποῦ μοῦ παραχωροῦν τὰ «Παναθήναια», δὲν εἶνε δυνατὸν νἀναφέρω πολλὰ παραδείγματα. Ἀλλὰ διὰ νὰ δείξουν πόσον χαμένος εἶνε ὁ κόπος τοῦ κ. Ψυχάρη, ἀρκοῦν μόνον τὰ ἑξῆς: Μᾶς περιγράφει εἰς τὸν «Ὑστερόλογον» συγκινητικώτατα τὰ βάσανά του ὥς νὰ εὕρῃ πῶς νὰ παραστήσῃ κάπου τὸ *σύρσιμο* τοῦ Πετρογιάννη, ὁ ὁποῖος ναὶ μὲν ἐσύρετο σὰν τὸ φεῖδι — ἀλλὰ δὲν ἤθελε καὶ νὰ τὸν παραβάλῃ ρητῶς μὲ φεῖδι, διότι ἐκεῖ δὲν ἐταίριαζε .. Καὶ φαντάζεσθε πῶς κατήντησε νὰ τὸ πῇ ἀποσκεπαστά; «ἄρχισε νὰ σέρνεται *φειδοτροπίς!*» Καὶ ὅμως, ἂν ἤξευρε τὴν γλῶσσαν μας, θὰ εὕρισκε ἀμέσως τὴν λέξιν, ποῦ εἰς τέτοιαν περίστασιν θὰ μετεχειρίζετο ὁ λαός: *φειδοσέρνουμαι*. Κατ αὐτὸν τὸν τρόπον, οὔτε νέαν λέξιν θὰ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ πλάσῃ, καὶ τὸ φεῖδι, ποῦ ἤθελε νἀποφύγῃ, θὰ τὸ ἔκρυπτε καλλίτερα.

Εἰς ἄλλο μέρος πάλιν ἀποδεικνύεται φῶς φανερά, ὅτι δὲν ἠξεύρει τί θὰ πῇ *ἀχινός*. Εἰδεμὴ δὲν θὰ ἔγραφεν ὅτι οἱ ἀχινοὶ ποῦ ηὗρεν ὁ Πετρογιάννης εἶχαν *κριάσι(!) ποῦ ἔλυνε στὸ στόμα* (!!) καὶ ὅτι τοὺς ἄνοιγε καὶ . τοὺς *ἐκατάπινε* (!!!) Μήπως τυχὸν νομίζει ὅτι οἱ ἀχινοὶ εἶνε στρείδια;

Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν διὰ τὸ *ἀκουστής*, μὲ τὸ ὁποῖον προτείνει νἀντικατασταθῇ ὁ κοινότατος καὶ δημοτικώτατος πλέον· ὅρος *ἀκροατής*; Πρέπει, μὰ τὴν ἀλήθειαν, νὰ ζῇ κανεὶς εἰς τὸ Παρίσι, ἀπομονωμένος μὲ τὰ βιβλία του, διὰ νἀγνοῇ ὅτι ὁ λαὸς λέγει μὲν *ἀκουστής*, ἀλλ' ἐννοεῖ τὸν ὠτακουστὴν καὶ τὸν καταδότην.

Ὁ κ. Ψυχάρης ἂς μὲ πιστεύσῃ. Τὸν σέβομαι καὶ τὸν ἀγαπῶ πολὺ περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι διακηρύττουν ὅτι ἡ «Ζωὴ κι' ἀγάπη στὴ μοναξιὰ» εἶνε βιβλίον ποῦ δὲν πρέπει νὰ κρίνεται ἀσεβῶς, ἀλλὰ νὰ ὑψόνεται εἰς προσκύνημα «σὰν τὰ Ἄχραντα Μυστήρια» ... Καὶ ἂς ἀκούσῃ τὴν φιλικὴν συμβουλήν μου: Ἢ νὰ παύσῃ νὰ γράφῃ *ρομάντσα στὴ ρωμαϊϊκη γλῶσσα*, ἢ νὰ ἔρχεται νὰ ζῇ ἓξη μῆνες τὸν χρόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διαφορετικὰ τὰ βιβλία του θὰ εἶνε πάντοτε ἄχραντα καὶ μυστήρια, πραγματικῶς! Τὸ Παρίσι, διὰ τὸν Ψυχάρην ὡς ἕλληνα συγγραφέα, εἶνε, ὅ,τι ἡ Σάντα Κλάρα διὰ τὸν Πετρογιάννην.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΗΝΩΝ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ **- Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit (Bestimmt zur Vorlage bei der zweiten allgemeinen Sitzung der Association internationale des Académies, London 1904).** ***Ἐν Μονάχῳ 1903*** **(Verlag der K. B. Akademie der Wissenschaften.** ***Εἰς 4ον σ. 144.***

Οἱ περὶ τὴν μεσοχρόνιον καὶ νεωτέραν ἡμῶν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν ἀσχολούμενοι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ζωηρότατα συνησθάνοντο τὴν ἔλλειψιν ἑνὸς πλήρους συντάγματος, ἑνὸς *Corpus*, περιλαμβάνοντος κριτικῶς ἐκδεδομένα πάντα τὰ μέχρις ἡμῶν διασωθέντα χρυσόβουλλα τῶν Βυζαντηνῶν αὐτοκρατόρων, τὰ ἀργυρόβουλλα τῶν δεσποτῶν, τὰ σιγίλλια καὶ ἄλλα ἔγγραφα τῶν πατριαρχῶν, τὰ κοινοτικά, μοναστηριακά, νοταριακὰ καὶ ἄλλα ἐπισήμου χαρακτῆρος ἑλληνικὰ γράμματα τῶν μέσων αἰώνων καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων. Εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς ἀνάγκης αὐτῆς ἀποβλέπουσα ἡ *Βαυαρικὴ* Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν ὑπέβαλε κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1900 σχέδιον ἐκδόσεως ἑνὸς τοιούτου συντάγματος εἰς τὴν Association internationale des Académies, ἡ ὁποία κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς σύνοδον, ἐν Παρισίοις τὸ Πάσχα τοῦ 1901, ἀπεδέχθη τὸ ὑποβληθὲν σχέδιον καὶ ἀνέθεσε τὴν ἐπεξεργασίαν αὐτοῦ εἰς τὸν κ. *Krumbacher* καὶ τὸν ἐν Βιέννῃ καθηγητὴν κ. Jireçek.

Ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιστασίαν τῶν δύο τούτων σοφῶν βυζαντιολόγων ὁ κ. Paul Mark, βοηθὸς τοῦ κ. Krumbacher, συνέταξε τὸν περὶ οὗ πρόκειται κατάλογον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναγράφονται τὰ γνωστὰ εἰς αὐτοὺς ἐκδεδομένα εἰς ἰδιαιτέρας συλλογάς, μονογραφίας, περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας ἐπίσημα ἑλληνικὰ γράμματα καθὼς καὶ τ' ἀνέκδοτα ἐναποκείμενα εἰς διαφόρους βιβλιοθήκας καὶ ἀρχεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀνατολῆς. Ἐπίσης δὲ ἀναγράφονται οἱ πραγματευθέντες περὶ ἑλληνικῶν ἐγγράφων, καὶ οἱ διορθώσαντες καὶ μεταφράσαντες τοιαῦτα.

Εἰς τὸ σχεδιαζόμενον corpus θὰ συμπεριληφθῶσιν, ἐξαιρέσει τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν βασιλικῶν νομικῶν νεαρῶν, πάντα τὰ μέχρι τῆς Ἁλώσεως Ἑλληνικὰ ἔγγραφα, κατ' ἐκλογὴν δὲ καὶ τῶν μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνων. Ἀκόμη δὲ καὶ κίβδηλα ἐξ ἐκείνων τῶν ὁποίων ἡ παραχάραξις εἶναι παλαιά, ἐνδιαφέρουσα καὶ διδακτική. Τὸ ὅλον σύνταγμα θὰ ὑποδιαιρῆται εἰς 8 γεωγραφικὰ τμήματα καὶ θ' ἀπαρτισθῇ, ὡς ὑπολογίζεται, ἐκ 18 περίπου τόμων. Εἶναι δὲ τὰ γεωγραφικὰ αὐτὰ τμήματα τὰ ἑξῆς :

1) Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ πέριξ χώρα. Περὶ τοὺς 4 ἢ 5 τόμους.

2) Μικρὰ Ἀσία μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων. Περίπου 3 τόμοι.

3) Συρία, Κύπρος, Παλαιστίνη. Σιναϊκὴ χερσόνησος, Αἴγυπτος. Τόμοι 2.

4) Θεσσαλία, Ἤπειρος, Ἰόνιοι νῆσοι. Τόμος 1.

5) Ἑλλὰς μετὰ τῶν εἰς αὐτὴν ὑπαγομένων νήσων καὶ τῆς Κρήτης. Τόμοι 2.

6) Ἰταλία.

α') Σικελία· β') κάτω Ἰταλία· γ') μέση καὶ ἄνω Ἰταλία (Ῥώμη, Πίσα, Φλωρεντία, Γένουα, Βενετία) μετ' ἐγγράφων ἐκ τῆς Μεσημβρινῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἱσπανίας. Τόμος 1.

7) Θρᾴκη καὶ Μακεδονία (ἐξαιρέσει τοῦ Ἁγίου Ὄρους) καὶ ἐν παραρτήματι ἔγγραφα ἐκ Καυκάσου, Ῥωσσίας, Ῥουμανίας, Οὐγγαρίας, Βουλγαρίας, Σερβίας, Ῥαγούσης. Τόμος 1.

8) Ἄθως.

Ἐννοεῖται ὅτι αἱ δαπάναι μιᾶς τοιαύτης ἐκδόσεως εἶναι μεγάλαι, καὶ ἀκριβῶς εἰς τοῦτο προσκρούει ἡ πραγμάτωσις τοῦ σημαντικωτάτου αὐτοῦ διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην ἐπιχειρήματος. Πρὸς παρασκευὴν μόνον τοῦ ἔργου ὑπελογίσθη δαπάνη ἐννενήκοντα χιλιάδων μάρκων. Καὶ εἰς τὸ ποσὸν αὐτὸ πρέπει νὰ προστεθῶσι τὰ οὐχὶ βεβαίως ὀλιγώτερα ἔξοδα τοῦ χάρτου καὶ τὰ τυπωτικά, καὶ δὴ ἐξαιρουμένων τῶν Ἁγιορειτικῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Πορφυρίου Οὐσπένσκη, θ' ἀναλάβῃ ἡ Ἀκαδημία τῆς Πετρουπόλεως.

Κατὰ τὴν τετάρτην σύνοδον τῆς Assoccation internationale des Académies, τὴν γενομένην κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐν Λονδίνῳ, συνεζητήθη καὶ πάλιν τὸ σχέδιον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος συντάγματος καὶ ἐλήφθη, ὡς ἔμαθον, ἡ ἀπόφασις νὰ ἐκδοθῇ δοκιμαστικῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος εἷς τόμος ἐξ ὅλου τοῦ σχεδιαζομένου ἔργου, τὸ ὁποῖον ἂς εὐχώμεθα ὁλοψύχως νὰ εὐοδωθῇ, πρὸς μέγα ὄφελος τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας καὶ φιλολογίας.

Ὁ προκείμενος κατάλογος τῶν ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων Βυζαντηνῶν καὶ Νεοελληνικῶν γραμμάτων εἶναι ἀξιολογώτατος. Ἔχει καταρτισθῇ ὑπὸ τοῦ Mark μετ' ἐπιμελείας ζηλευτῆς καὶ εὐσυνειδησίας ἄκρας. Βεβαίως δὲν εἶναι πλήρης, ἀλλ' οὔτε παρουσιάζεται ὡς τοιοῦτος. Ἀκριβῶς δ' ἐξεδόθη, ὅπως ἀπευθυνθῇ πρὸς τοὺς διευθυντὰς βιβλιοθηκῶν καὶ ἀρχείων καὶ τοὺς λογίους καθ' ὅλου μὲ τὴν παράκλησιν νὰ ὑποβάλωσι εἰς τὸν κ. Krumbacher, τὸν κ. Jireçek ἢ καὶ εἰς τὸν κ. Mark συμπληρώσεις καὶ ἐπανορθώσεις τοῦ καταλόγου τούτου ἢ καὶ προτάσεις περὶ τοῦ προγράμματος τὸ ὁποῖον θὰ ἀκολουθήσῃ τὸ σχεδιαζόμενον σύνταγμα. Τοιαύτας συμπληρώσεις, τυπωθείσας ἐν τέλει τοῦ βιβλίου, ἀπέστειλεν ὁ καθηγητὴς κ. Σπυρίδων Λάμπρος λαβὼν γνῶσιν τοῦ περιεχομένου τοῦ καταλόγου ἐξ αὐτῶν τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων αὐτοῦ. Ἄλλας δὲ συμπληρώσεις ἐξέδωκεν ὁ ἴδιος ὁ κ. Paul Mark [1] καὶ ἄλλας πράγματι πολυτίμους ὁ φίλος κ. Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεύς [2]. Μεμονωμένα δ' ἔγγραφα διὰ τὸ μελετώμενον σύνταγμα ὑπέδειξεν ὁ κ. Fr. Cumont [3], ἐκ Βρυξελλῶν, καὶ ὁ κ. N. Festa [4], ἐκ Ῥώμης.

Εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος τῆς Byzantinische Zeitschrift θὰ δημοσιεύσω καὶ ἐγώ, ὡς προανήγγειλε ἤδη ὁ κ. Krumbacher [5], συμπληρώσεις τοῦ προκειμένου καταλόγου, ἀναγράφων ἐκδεδομένα ἑλληνικὰ ἐπίσημα ἔγγραφα καὶ ὑποδεικνύων ἀνέκδοτα τοιαῦτα, ἐναποκείμενα ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς διαφόρους βιβλιοθήκας, ἀρχεῖα καὶ μονὰς τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ ἡμέτερον ἀρχεῖον καὶ παρ' ἰδιώταις. Ἐπιβάλλεται δὲ κατὰ καθῆκον καὶ εἰς πάντα ἄλλον ἱστοριοδιφικῶς παρ' ἡμῖν ἐργαζόμενον νὰ ὑποδείξῃ ἐὰν ἔχῃ συμπληρώσεις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος καταλόγου, λαμβάνων βεβαίως ὑπ' ὄψιν — πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεων — τὰς εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν προμνημονευθέντων ἐρευνητῶν ἐκδοθείσας προσθήκας καθὼς καὶ τὰς ὑπ' ἐμοῦ δημοσιευθησομένας. Τοιουτοτρόπως θὰ ἔχωμεν τὸ μελετώμενον Σύνταγμα πληρέστερον.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

---

[1] Byzantinische Zeitschrift. Τόμ. XIII 1904) σ. 617 κ. ἑ.

[2] Αὐτόθι, τόμ. XIX 1905) σ 384 κ. ἑ.

[3] Αὐτόθι, σ. 382 κ. ἑ.

[4] Rendiconti della R. Academia dei Lincei, Classe di scienze morali, Vol XIII Ser. 5, Fasc. 6, (1904) σ. 171 κ. ἑ.

[5] Byzantinische Zeitschrift, τόμ. XVI (1905 384.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἡ Κρητικὴ ἐξέγερσις.

Ἐνῷ πρὸ ὀλίγου μόλις καιροῦ ἡ κρητικὴ ἀντιπολίτευσις διὰ τοῦ κ. Βενιζέλου ἀνεκοίνωνεν ὅτι ἀπεφάσισε νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς ἐκ τῆς συναισθήσεως ὅτι αἱ ἰδέαι αὐτῆς δὲν ἠδύναντο ταχέως νὰ κατισχύσουν οὔτε διὰ τοῦ ἐκλογικοῦ ἀγῶνος οὔτε διὰ τῶν κοινοβουλευτικῶν συζητήσεων, αἴφνης ἀνηγγέλθη ἡ ἔνοπλος ἐξέγερσις αὐτῆς εἰς τὴν φάραγγα τοῦ Θερίσσου.

Τὸ κίνημα τῆς ἀντιπολιτεύσεως προσέλαβε χαρακτῆρα μεγαλειτέρας σοβαρότητος διὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν Προστατίδων Δυνάμεων ὅπως διὰ τῆς βίας διασκορπίσωσι τοὺς ἐξεγερθέντας Κρῆτας. Ἐὰν καὶ ἀρχὴ ἐκτελέσεως τοιαύτης ἀποφάσεως ἐγίνετο, τὸ ζήτημα θὰ περιήρχετο εἰς ὀξυτάτην ἀληθῶς κρίσιν, τῆς ὁποίας ἄγνωστος καὶ προβληματικὴ θὰ ἦτο ἡ ἔκβασις.

Διὰ νὰ κριθῇ ἐν δικαιοσύνῃ ἡ παροῦσα κατάστασις, πρέπει νὰ ἐρευνηθῇ ἡ πολιτεία τοῦ Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ κατὰ τὸ ἑπταετὲς περίπου διάστημα τῆς Ἀρμοστείας του. Ἡ πολιτεία τοῦ πρίγκηπος κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο παρουσιάζει τὸ ἰδιάζον ὅτι ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ὑπῆρχε τάσις πρὸς νομοθετικὴν ἀφομοίωσιν μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἑτέρου ἡ πολιτειακὴ διαρρύθμισις προσελάμβανε ὀλίγον κατ' ὀλίγον χαρακτῆρα συγκεντρωτικώτερον καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἐσυγκολάσθησαν αἱ ἐλευθερίαι αἱ χαρακτηρισθεῖσαι ὡς ὀλέθριαι εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως ἡ ἐλευθεροτυπία. Ἡ ἰδέα τῆς ἀπονομῆς προσωπικῆς δικαιοσύνης εἶνε βαθύτατα ριζωμένη εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ πρίγκηπος καὶ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Κρήτην παράδειγμα ἀδικηθέντος ὑπαλλήλου. Ὁ ἕλλην βασιλόπαις ἀπεκόμισε μὲν βαθείας ἀναμνήσεις ἐκ τῶν ἀδικημάτων τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ διατηρεῖ ἐπίσης ζωηρὰς ἐντυπώσεις ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ Βερολίνου ὅπου οἱ ἕλληνες πρίγκηπες, διατελέσαντες ἐπί τινα καιρὸν κατὰ τὸ στάδιον τῆς στρατιωτικῆς αὐτῶν ἀγωγῆς, ἀπεκόμισαν τὸ κρατοῦν καὶ βαθέως ἐκεῖ ριζωμένον πνεῦμα ἀκράτου ἀπολυταρχίας. Δὲν ὑπάρχει διὰ τοῦτο ὑπόδειξις ἢ προτροπὴ συμβούλου τῆς Κρητικῆς Πολιτείας πρὸς τὸν Ἀρμοστήν, ὑπαγορευμένη ὑπὸ τοιούτου πνεύματος, ἡ ὁποία νὰ μὴ ἔγινεν ἀμέσως δεκτὴ ὑπ' αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ ἐφηρμόσθη μὲ ταχύτητα ἄγνωστον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γραφειοκρατίαν.

Δὲν εἶνε παράδοξον διὰ τοῦτο ἐὰν ὁ πρίγκηψ ὑπὸ τὰς περιστάσεις αὐτάς, χωρὶς τὴν βοήθειαν φωτεινῶν ὑποδείξεων ἐκ μέρους τοῦ ἰδίου περιβάλλοντος, ἐπροκάλεσεν ἀντιδραστικὴν κίνησιν ἀπολήξασαν εἰς τὸν σχηματισμὸν ἀντικυβερνητικῆς ὁμάδος. Ἀπὸ τῆς συμπήξεως ὅμως καὶ τῆς ἀποφασιστικῆς ἐνεργείας τῆς ἀντιπολιτεύσεως μέχρι τῆς ἐνόπλου ἐξεγέρσεως τοῦ Θερίσσου, ὑπάρχει ἀληθῶς μεγάλη ἀπόστασις διανυθεῖσα ἐκ μέρους τῆς ἀντιδραστικῆς ὁμάδος ἄνευ ἐμμέσων σταθμῶν.

Ὁ ἕλλην ἡγεμὼν κληθεὶς κατ' ἀπόφασιν τῶν τεσσάρων Δυνάμεων καὶ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων νὰ κυβερνήσῃ προσωρινῶς τὴν Κρήτην, ὑπῆρξεν ἀληθῶς ὁ ἀρραβὼν τῆς Ἑνώσεως πανηγυρικῶς τελεσθεὶς διὰ τῆς μαρτυρίας τεσσάρων κραταιῶν Δυνάμεων. Ἐὰν ἐπ' ὀλίγον βραδύνῃ ὁ τελικὸς σκοπός, ἐνῷ σήμερον καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις εἶνε ἀνώμαλοι, ἀποτελεῖ τοῦτο δικαιολογημένην ἀφορμὴν ἐνόπλου ἐξεγέρσεως; Ἢ ἐὰν τὴν δυσφορίαν ἐπέφερεν ἡ ἐπὶ τὸ ἀπολυταρχικώτερον διαρρύθμισις τοῦ Πολιτεύματος, δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἀντίδρασις διὰ μέσων ἀποφασιστικῶν μὲν καὶ ἐπιμόνων, ἀλλ' ὀλιγώτερον ἀνατρεπτικῶν καὶ ἐπικινδύνων, δυναμένων καὶ νὰ παραβλάψωσιν ἴσως, ἐν περιπτώσει δυσμενοῦς φορᾶς τῶν πραγμάτων, τὴν ὅλην ἐθνικὴν ὑπόθεσιν;

Τοὺς εὑρισκομένους ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐξεγέρσεως δὲν θεωροῦμεν ὑστεροῦντας εἰς τὸ ἀληθὲς αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ. Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἀντιληφθοῦν ὀξέως τὰς περιστάσεις ὥστε νὰ προλάβουν δυσμενῆ τροπὴν τοῦ κυρίου ζητήματος καὶ θὰ ἀποσυρθοῦν ἐν εἰρήνῃ, ἱκανοποιημένοι ἐν μέρει κατὰ τοῦτο ἴσως, ὅτι τὸ βιαιοπαθὲς κίνημά των ὑπῆρξεν ἀφορμὴ ὥστε νὰ ἐπέλθουν πολιτειακαὶ μεταρρυθμίσεις καὶ ἀποκλίσεις γνωμῶν πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς διὰ τῶν ὁποίων καλλίτερον ἀκόμη νὰ κυβερνηθῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ ἡρωϊκὴ νῆσος.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Ι. Πεσματζόγλου.

Ἡ νέα Βουλὴ ἤνοιξε προχθές.
Τόπον διὰ μίαν νέαν φυσιογνωμίαν!
Παράμερα, νὰ περάσῃ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς!
Πῶς εἰσῆλθε εἰς τὸ Χρηματιστήριον ὁ κ. Πεσματζόγλου; Μὲ τὸν γρόνθον του. Μὲ τὸν ἡγεμονικῶς θριαμβευτικὸν τρόπον ποῦ ὁ ἠλεκτρισμὸς ξετοπίζει ἀτμὸν καὶ ἄλογα.

Πῶς εἰσῆλθε εἰς τὴν Βουλήν, ὅταν ἕνα πρωῒ τοῦ ἦλθε καὶ αὐτὴ ἡ φιλοδοξία; Μὲ τὸν ἀκοπώτερον καὶ πανηγυρικώτερον τρόπον. Καὶ νὰ συλλογίζεται κανεὶς τόσους ἄλλους παλαίοντας ἀνωφελῶς διὰ τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Καὶ νὰ φαντάζεται κανεὶς τὸν κ. Καλλισπέρην ἀκάρπως ἀγωνιζόμενον τόσα χρόνια, ἐκτιθέμενον εἰς ὅλας τὰς ἐκλογάς, ἐπισκεπτόμενον ὅλους τοὺς ψηφοφόρους τῶν Ἀθηνῶν, ἐκφωνοῦντα λόγους, συντάσσοντα προγράμματα, ἀπαγγέλλοντα κατηγορητήρια, θαῦμα ἀντοχῆς καὶ θαῦμα ὑπομονῆς! Εἶνε ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος τοῦ πεπιεσμένου ἀέρος μὲ τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τὸν θριαμβευτὴν τῆς ζωῆς.

Πῶς ἦλθεν ὁ κ. Πεσματζόγλου εἰς τὰς Ἀθήνας; Ὡς ἐμψύχωσις καὶ ἐνσωμάτωσις ἑνὸς ἠλεκτρικοῦ ὀργάνου τοῦ συσσωρευτῆρος ἑκατοντάδος βολταϊκῶν στηλῶν. Καὶ ὑπὸ τὴν δύναμιν αὐτὴν ἡ ὁποία ὄχι μὲ ἑκατοντάδας ἱππαρίων τοῦ τράμ, ἀλλ' οὔτε μὲ χιλιάδας ρωμαλαίων οὐγγρικῶν ἵππων εἰμπορεῖ νὰ μετρηθῇ, ἰδρύονται τράπεζαι καὶ ἐγείρονται μέγαρα καὶ σπρώχνεται μίαν δεκαετίαν ταχύτερον ἡ πόλις εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν πρόοδον.

Ἐνέχει κάτι ἀπὸ τὴν δίψαν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θορύβου τοῦ Ἀλκιβιάδου. καὶ ἀπὸ τὴν μνημειομανῆ φιλοδοξίαν τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ καὶ ἀπὸ τὴν βουλιμίαν χρυσίου ἑνὸς Ἄστορ ἢ ἑνὸς Βάνδερμπιλτ ἡ ψυχὴ τοῦ τραπεζίτου αὐτοῦ. Ἐὰν ἦτο εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Δημοκρατία ἔχει πρόεδρον καὶ ἡ κοινωνία βασιλεῖς, θὰ ἦτο ἤδη ἐστεμμένος καὶ θὰ ἐμνημονεύετο πλησίον τοῦ βασιλέως τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ βασιλέως τῶν μεταλλείων, ποιητικώτερα — ὡς βασιλεὺς τῶν ἐπαύλεων. Πέντε ἐπαύλεις, ἰδίου ρυθμοῦ καθεμιά εἰς τὴν Κηφισιά, μέγαρον εἰς τὸ Φάληρον, μεγαλυπρεπῆ οἰκοδομήματα εἰς τὴν Λεωφόρον Κηφισσίας καὶ τὴν Λεωφόρον Πανεπιστημίου. Καὶ μήπως ἐτελείωσεν ἡ σειρὰ τῶν μεγάρων καὶ τῶν ἐπαύλεων; Μὲ πληροφοροῦν ὅτι τώρα θερμαίνει ἄλλο σχέδιον ἡ ψυχή του.

Ἀφοῦ ἐκορέσθη ἀπὸ τοὺς ρυθμοὺς τῶν ἐπαύλεων τὸν ἀραβικὸν ἢ μαυριτανικόν, τὸν ροκοκό τὸν ρυθμὸν τῆς ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως καὶ τὸν νέον ρυθμόν, ἀπεφάσισε νὰ γευσθῇ ὁ ἴδιος τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἁρμονίαν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ, καὶ τὸ νέον μέγαρον θὰ εἶνε αὐστηρῶς δωρικὸν μὲ τὴν διαίρεσιν ἀρχοντικῆς οἰκίας τοῦ 3ου αἰῶνος π Χ μὲ ἀριθμὸν θεραπόντων καὶ οἰκετῶν περιβεβλημένων ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἀμφίεσιν. Δὲν ἠξεύρω τί ἄλλας ἀκόμη φιλοδοξίας ἔχει ψυχὴ διψασμένη μεγαλείου καὶ τί ἐκπλήξεις εἰμπορεῖ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ εἰς τὸ μέλλον. Γνωρίζω μόνον νὰ εἰπῶ χωρὶς ἐπιφύλαξιν, ὅτι εἶνε ἄνθρωπος ποῦ ἠξεύρει νὰ κερδίζῃ, ἠξεύρει νὰ δαπανᾷ καὶ ἑπομένως ἠξεύρει νὰ ζῇ

*

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ὁ Μαξὶμ Γόρκυ ἔγραψε μέσα εἰς τὴν φυλακήν του τὸ δρᾶμα «Τοῦ Ἥλιου τὰ Παιδιά». Εἰς τὸ δρᾶμα αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ καταδείξῃ τὸ βάραθρον ποῦ χωρίζει τὰς κατωτέρας ἀπὸ τὰς ἀνεπτυγμένας τάξεις τῆς Ρωσσίας. Ὁ ἥρως τοῦ δράματός εἶναι σοφὸς φυσιολόγος, ὁ ὁποῖος ἔχει στενὸν φίλον ἕνα ζωγράφον πολλῆς ἀξίας. Οἱ δύο αὐτοὶ εἶναι «Τὰ παιδιὰ τοῦ ἥλιου». Εἰς τὸ σπίτι ὅπου κατοικεῖ ὁ σοφὸς φυσιολόγος, εὑρίσκονται καὶ ἐργάται ἀμαθεῖς, καταδικασμένοι εἰς κοπιώδη ἐργασίαν. Μεταξὺ τῶν «Παιδιῶν τοῦ Ἥλιου» καὶ τῶν ἐργατῶν γεννᾶται ἐχθρότης, ἡ ὁποία δείχνει ὅτι κάθε προσέγγισις τῶν κατωτέρων μὲ τοὺς ἀνεπτυγμένους εἶναι ἀδύνατος ἐνόσω ἐκεῖνοι εἶναι βυθισμένοι εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας.

Ἀπέθανε μία προσωπικότης τῶν γαλλικῶν γραμμάτων, ὁ Ἰούλιος Βέρν, συγγραφεὺς τὸν ὁποῖον ἐδιάβασαν ὅλοι καὶ ὅλοι φυλάττουν μίαν εὐχάριστον ἀνάμνησιν τῶν ἔργων του. «Τὰ τέκνα τοῦ πλοιάρχου Γ'κράντ» ἦτον ἀπὸ τὰ πρῶτα βιβλία ποῦ ἔθρεψαν τὴν παιδικήν μου φαντασίαν. Καὶ ἐφανταζόμην τὸν συγγραφέα ἕνα γίγαντα, ποῦ ἠμπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ κόσμους ὁλοκλήρους θαυμάτων. Διότι μόνον ὡς θαύματα φαίνονται εἰς τὰ παιδικὰ μάτια τὰ ἔργα τοῦ Βέρν· θαύματα ὅμως ποῦ ἔχουν μέσα των τὴν πραγματικὴν ζωὴν καὶ συγκινοῦν καὶ παρασύρουν. Δὲν ἠξεύρω ἂν δὲν θὰ ἐδιάβαζα μὲ τὴν ἰδίαν εὐχαρίστησιν ἕνα ἔργον τοῦ Βὲρν καὶ τώρα ἀκόμη. Ὁ ἐκλαϊκευτὴς αὐτὸς τῆς ἐπιστήμης ἦτο ἀληθινὸς καλλιτέχνης. Ἡ ἐπιστήμη καὶ αἱ νέαι ἐφευρέσεις της, ἡ γεωγραφία ἡ βοτανική, ἡ φύσις ἡ μεγάλη, ἐχρησίμευσαν ὡς πλαίσιον τῶν μυθιστορημάτων του διὰ τοὺς πολὺ ρωμαντικούς, ὡς ἄξων τῆς ζωῆς των διὰ τοὺς θετικωτέρους ἀναγνώστας των. Ὁ μῦθος ἀφωμοίωνε τὴν ἐπιστήμην καὶ παρήγετο οὕτω ἕνα καλλιτέχνημα. Ἄπειρα εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Βέρν. Πλέον ἴσως τῶν ἑκατόν. Ἡ πολλὴ ἐργασία κατηνάλωσε τὰς δυνάμεις του καὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχε χάσει τὴν ὅρασιν. Αὐτὸ δὲν ἠμπόδιζε νὰ ἐργάζεται. Καὶ τυφλὸς ἀκόμη παρήγαγε ὁλοὲν νέα ἔργα ὑπαγορεύων. Ἕως ὅτου ἔσβυσε ἑβδομήντα ἑπτὰ ἐτῶν μία ὡραία ζωή.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ

Τὸ ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον, τὸ ὁποῖον ἤρχισε συνεδριάζον ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τῆς 26 Μαρτίου, περιλαμβάνει καὶ τμῆμα Βυζαντινῆς τέχνης. Ἡ σπουδαιοτάτη ἐπασχόλησις τοῦ τμήματος τούτου θὰ εἶναι ἡ περὶ *Συντάγματος χριστιανικῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν* (Corpus Inscriptionum Graecarum Christianarum), τοῦ ὁποίου τὸ πρόγραμμα διέγραψεν ὁ κ. Θεόφιλος Ὁμόλλ καὶ περὶ τοῦ ὁποίου θὰ κάμῃ ἀνακοίνωσιν ἐν τῷ Συνεδρίῳ ὁ κ. Γαβριὴλ Μιλλέ. Διὰ νὰ γίνουν δὲ αἱ συζητήσεις ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρύτεραι καὶ σοβαρώτεραι, κατ' ἐντολὴν τοῦ κ. Ομόλλ ὁ κ. Μιλλὲ ἀπέστειλεν εἰς τοὺς περὶ τὰ βυζαντιακὰ ἀσχολουμένους περίληψιν τῶν σπουδαιοτάτων ζητημάτων, περὶ τῶν ὁποίων ἐζήτησε νὰ τοῦ ὑποβάλουν ἐγκαίρως τὰς παρατηρήσεις των. Οὕτω π. χ. ἐρωτᾷ ὁ κ. Μιλλὲ ἐὰν εἰς τὰς ἐπιγραφὰς ταύτας δύνανται νὰ συμπεριληφθοῦν καὶ αἱ ἀλλόγλωσσοι ἐπιγραφαί, αἱ ὁποῖαι δυνατὸν νὰ εὑρεθῶσιν εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας ἐὰν εἰς τὰς βυζαντινὰς ἐπιγραφὰς (Ε'. — ΙΕ'. αἰῶνος) θὰ προστεθοῦν καὶ αἱ χριστιανικαὶ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων καὶ τῶν τουρκικῶν. Ἰδίως δὲ προβάλλει ἐρωτήματα περὶ τῆς ἀντιγραφῆς καὶ δημοσιεύσεως τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν διαφόρων σημείων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ δηλώνωνται αἱ συμπληρώσεις, διορθώσεις καὶ ἀποκαταστάσεις τοῦ κειμένου.

Ἡ περιλάλητος μονὴ τῆς Κρυπτοφέρρης, ἡ ὁποία εὑρίσκεται παρὰ τὴν Ρώμην καὶ ἡ ὁποία εἶναι ὄασις ἑλληνισμοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λατινικοῦ κόσμου, ἑορτάζει τὴν Θ'. ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἔγινε ἐν τῇ μονῇ ἔκθεσις βυζαντινῆς τέχνης καὶ πολλαὶ διαλέξεις ὑπὸ διαπρεπῶν βυζαντινολόγων. Τὴν μονὴν ταύτην ἵδρυσεν ὁ σεβάσμιος ἅγιος Νεῖλος τὸ 1004 ἐπὶ τοῦ ὄρους Τουσκούλου τῆς Ρώμης, ἐκεῖ ὅπου ὁ Κικέρων εἶχε τὴν ἔπαυλίν του. Διετήρησε δὲ ἀπὸ ἐννέα ἤδη αἰώνων ἡ περιώνυμος αὕτη μονὴ ἕως τὴν σήμερον τὰς καλλιτεχνικὰς καὶ φιλολογικὰς αὐτῆς παραδόσεις. Οἱ μοναχοὶ αὐτῆς κατεγίνοντο εἰς τὴν ἀντιγραφὴν ἀρχαίων χειρογράφων «*καλλιγραφοῦντες*» ὅπως ἔλεγον τότε, πολλοὶ δὲ ὑπῆρξαν καὶ διαπρεπεῖς ὑμνογράφοι. Καὶ σήμερον ἀκόμη μεταξὺ τῶν μοναχῶν ὑπάρχουν ἀξιόλογοι βυζαντινολόγοι, ἐμορφώθη δὲ καὶ ἀληθινὴ σχολὴ ἑλληνικῆς παλαιογραφίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ νέοι καλλιγράφοι ἀντιγράφουσι τοὺς κώδικας καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀρχαιοτάτους μετὰ ζηλευτῆς ἀκριβείας. Δεξιώτατος δὲ ζωγράφος, μοναχὸς καὶ αὐτός, ἐκόσμησε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς μονῆς διὰ σειρᾶς ὡραιοτάτων βυζαντινῶν εἰκόνων, εἰς τὰς ὁποίας θαυμάζει κάνεὶς τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐκστάσεως καὶ τὴν ἀκτινοβόλον σεμνότητα τῶν ἀνατολικῶν ἁγίων. Διάπυρος δὲ πόθος τῶν μοναχῶν τούτων, οἱ ὁποῖοι διεφύλαξαν τόσον πιστῶς τὰς ἑλληνικὰς ὀρθοδόξους παραδόσεις μακρὰν τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ν' ἀναστήσουν ἐν Ἰταλίᾳ τὸν ἄλλοτε ἀνθοῦντα εἰς τὴν χώραν ταύτην ἑλληνικὸν μοναχικὸν βίον. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἀκολουθεῖ ἡ μονὴ νόμιμα καὶ ἤθη ἀκραιφνῶς ὀρθόδοξα, ἡ δὲ λειτουργία τελεῖται καθαρῶς ἑλληνιστὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀναμίξεως λατινικῶν λέξεων, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ πάπα Λέοντος ΙΓ'., κατὰ διαταγὴν τοῦ ὁποίου «ἐπηνορθώθησαν οἱ ἑλληνικοὶ ἱεροὶ θεσμοί».

Α. Α.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Γαλλικὴ ἀρχαιολογικὴ Σχολή. Συνέδρια τῆς 23 Φεβρουαρίου. — Ὁ κ. Γ. Σωτηριάδης ὡμίλησε περὶ ἑνὸς παραδόξου καὶ παναρχαίου τύμβου, τὸν ὁποῖον ἀνεκάλυψεν ἐν τῷ Ὀρχομενῷ τῆς Βοιωτίας. Ὁ τύμβος οὗτος ἐκτείνεται ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως, δὲν εἶναι ὅμως ὑψηλὸς καὶ ἠρέμα κατέρχεται εἰς τὸ ἔδαφος συνενούμενος μετ' αὐτοῦ. Συνίσταται δὲ ἀπὸ μίαν ἐπίστρωσιν κοκκινωποῦ χώματος πρὸς τὰ ἐπάνω, καὶ ἔπειτα ἀκολουθοῦν πρὸς τὰ κάτω ἀλληλοδιαδόχως σειραὶ τέφρας καὶ ἀνθράκων. Φαίνεται ὅτι ὁ τύμβος οὗτος προῆλθεν ἀπὸ βωμόν τινα τὸν ὁποῖον ἵδρυσαν οἱ πανάρχαιοι κάτοικοι τῶν χωρῶν ἐκείνων, εἶναι δὲ ὁ τύμβος ἀκριβῶς εἰς μέρος τὸ ὁποῖον πάντοτε ἐχρησίμευσεν εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς ὡς πέρασμα πολὺ διαβατικόν. Ἐπὶ τοῦ πρώτου βωμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε σχηματισθῇ δι' ἐπισωρεύσεως χώματος, ἱδρύθη ἄλλος κατόπιν καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐκ τούτου δ' ἐξηγεῖται ἡ τέφρα καὶ οἱ ἄνθρακες. Εὗρε δὲ παρὰ τὴν Χαιρώνειαν καὶ τὴν Ἐλάτειαν προϊστορικὰ λείψανα πολὺ ἐνδιαφέροντα διάφορα οἰκιακὰ σκεύη καὶ ὅπλα ἐκ λίθου, πάντα δὲ ταῦτα τάσσουσι τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἔζησαν οἱ λαοὶ οἱ ὁποῖοι κατεσκεύασαν ταῦτα, εἰς ἀρχαιοτάτην περίοδον πολὺ πρὸ τῆς μυκηναϊκῆς. Ὁ δὲ κ. Mayence ἔκαμε λόγον περὶ τῶν ἀγγείων, εἰς τὰ ὁποῖα ἔβαλλον τοὺς ἄνθρακας οἱ κάτοικοι τῆς Δήλου καὶ τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφάς. Ταῦτα ἦσαν ἀνάλογα πρὸς τὲς σημερινὲς φοβοῦδες ἢ μαγκάλια εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν θὰ ἐκαλοῦντο *πύρουνα* ἢ *ἐσχάρια*. Ἐπέδειξε δὲ καὶ ἀστείας διακοσμήσεις τῶν ἐσχαρίων τούτων, αἱ ὁποῖαι συνίσταντο εἰς κεφαλὰς ἀνδρικὰς ἀσχημοτάτας καὶ φερούσας μακρὸν γένειον, τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσε τοὺς ἐργάτας τῶν ἀνασκαφῶν νὰ ὀνομάζουσιν αὐτὰς *παπάδες*.

Συνεδριατῆς 9 Μαρτίου. — Ἡ ἐξερεύνησις τοῦ ἀνατολικοῦ περιβόλου τοῦ ἐν Δήλῳ τεμένους ἦτο τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Bizard. Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ περιβόλου ἦτο μία εὐρυτάτη ὁδὸς τεμνομένη ὑπὸ ἄλλων στενοτέρων, καὶ ἐχουσα εἰς τὴν μίαν πλευρὰν αὐτῆς σειρὰν κιόνων, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν εἶναι τεθειμένοι εἰς τὴν ἰδίαν σειράν. Εὑρέθησαν δὲ καὶ ἀγάλματα τινά, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ μνημονευθῶσι δύο Σειληνοί, ἐκ τῶν ἀξιολογωτάτων εὑρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Δήλου. Παρουσιά-

ζουσι δ' οἱ σειληνοὶ οὗτοι τὸ ἰδιάζον τοῦτο, ὅτι ἔχουσι τριχωτὸν ὅλον τὸ στῆθος καὶ κάτω αὐτοῦ φέρουν χιτῶνα. Ἐξεικονίζει δὲ τοιουτοτρόπως ὁ τεχνίτης τὴν θηριώδη συνάμα δὲ καὶ ἀνθρωπικὴν αὐτῶν φύσιν. Ὁ κ. Ὀλλὼ ἐξήτασε μετ' ἀκριβείας ἐπιστημονικῆς καὶ χάριτος ἀνεξαντλήτου τὰ κατὰ τὰς συνόδους τῶν ἀρχαίων Αἰτωλῶν, τῶν τελευταίων τούτων Ἑλλήνων τῆς ἀρχαιότητος, οἱ ὁποῖοι ὑπερησπίσθησαν τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν κατὰ τῆς κυριαρχίας τῶν Ρωμαίων. Διὰ τῆς παραβολῆς χωρίων τοῦ Πολυβίου καὶ τοῦ Τίτου Λιβίου, διὰ τῆς ἐπικουρίας τῆς ἐπιγραφικῆς καὶ δι εὐφυεστάτων ἑρμηνειῶν ὅλων τούτων ὁ κ. Ὀλλὼ ἀπέδειξεν, ὅτι δύο συνόδους εἶχον οἱ Αἰτωλοί, νομίμους καὶ τακτικάς. Ἡ μὲν μία συνήρχετο εἰς τὸν Θέρμον, τὸ δὲ ἄλλο συνέδριον ὠνομάζετο Παναιτωλικὸν καὶ συνεδρίαζεν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Αἰτωλίας· καὶ ἡ μὲν μία σύνοδος ἐγίνετο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος, ἡ δὲ ἄλλη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου. Αἱ δ' ἔκτακτοι σύνοδοι ἦσαν περισσότεραι καὶ συνήρχοντο εἰς πολλὰς αἰτωλικὰς πόλεις.

Τὰ μάλιστα δ' ἐνδιαφέρουσα ἦτο ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Bulard, ὁ ὁποῖος περιέγραψεν ὡραιότατον σύμπλεγμα, τὸ κάλλιστον ἴσως εὕρημα τῶν Δελφῶν, τὸ ὁποῖον παριστάνει τὴν Ἀφροδίτην, κατὰ τῆς ὁποίας ἐπιτίθεται εἷς Πάν, καθ' ἣν στιγμὴν ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ λουτρόν, καὶ τὴν ὁποίαν ὑπερασπίζεται ὁ υἱός της Ἔρως. Ἡ Ἀφροδίτη εἶναι γυμνὴ μὲ τὴν κόμμωσιν τοῦ λουτροῦ καὶ ἡ ἀριστερὰ αὐτῆς χεὶρ κάμνει τὸ σύνηθες κίνημα τῆς σεμνότητος· ὁ Πὰν εἶναι καθισμένος καὶ ἐκτείνει τὴν χεῖρά του πρὸς αὐτήν, ἡ δὲ Ἀφροδίτη κρατοῦσα διὰ τῆς δεξιᾶς σανδάλιον ἑτοιμάζεται νὰ κτυπήσῃ αὐτόν· ὁ υἱός της Ἔρως βοηθεῖ τὴν ἀμυνομένην μητέρα του, ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου της μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Πανός. Ἡ τέχνη τοῦ συμπλέγματος τούτου εἶναι ἀρίστη, ἰδίως δὲ ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ στῆθος τῆς Ἀφροδίτης εἶναι καλλιτεχνικώτατα· ἦτο δέ, ὡς φαίνεται, τὸ σύμπλεγμα χρωματισμένον. Ὁ κ. Bulard ἐξήγησε πῶς ὁ καλλιτέχνης ἐνεπνεύσθη τοιαύτην εἰκόνα ἐξ ἀρχαιοτέρων παραπλησίων παραστάσεων, πῶς ἐξετέλεσε τὴν ἔμπνευσίν του καὶ ὁποίας ἀξιοσημειώτους λεπτομερείας μᾶς παρουσιάζει ἡ ὡραιοτάτη αὕτη παράστασις τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Πανός.

Α. Α.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ο Μέντζελ, τὸν ὁποῖον ἐκήδευσε τελευταίως ἡ Γερμανία, ἀνῆκε εἰς τὴν τάξιν τῶν ζωγράφων οἱ ὁποῖοι ἀπέδωκαν τὴν ζωὴν πραγματικήν, χωρὶς ἐξιδανίκευσιν. Ἦτο σχεδιαστὴς ὑπέροχος καὶ ἔβλεπε τὴν φύσιν εἰς γραμμὰς μᾶλλον παρὰ εἰς χρῶμα. Ἡ σημερινὴ ἀντίληψις τῆς τέχνης ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν τέχνην τοῦ Μέντζελ. Οἱ ζωγράφοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐπροσπάθουν ν' ἀποδώσουν πιστά, μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, τὸ θέμα των, σὰν νὰ εἰργάζοντο μὲ φακόν, ἀπομένουν ἐν τούτοις μία ἐποχὴ ἐπιβλητικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν.

Εἰς τὰ ἔργα τοῦ Μέντζελ ἕνα χαρακτηριστικὸν μεγάλο εἶναι ἡ ἔλλειψις τῆς γυναικός. Ἡ γυναῖκα δὲν τὸν ἐνέπνεε. Καὶ ὁσάκις ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ζωγραφίσῃ γυναικεῖον πρόσωπον εἰς τὰς συνθέσεις του, τὸ ἔκαμνε μὲ πρσφανῆ δυσκολίαν. Διηγοῦνται ὅτι ἡ Λουΐζα τῆς Πρωσσίας ἐξέφρασε τὴν δυσαρέσκειάν της διὰ τὴν εἰκόνα της τὴν ὁποίαν ὁ Μέντζελ ἐζωγράφισε εἰς τὴν «Στέψιν τοῦ Γουλιέλμου Α'». Ὁ Μέντζελ ἐξεδικήθη. Εἰς τὴν εἰκόνα ἡ ὁποία παριστᾶ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γουλιέλμου διὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870, ἐζωγράφισε τὴν βασίλισσαν τῆς Πρωσσίας καλύπτουσαν ὅλον τὸ πρόσωπον μὲ τὸ μανδήλι.

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ τελευταίως ἀγγλιστὶ «Αἱ βόρειαι φυλαὶ τῆς Κεντρικῆς Αὐστραλίας» τῶν κ. Μπάλδουϊν Σπένσερ καὶ Π. Ι. Ζίλλεν. Μὲ τὸν τόμον αὐτὸν συμπληροῦται ἡ περὶ Αὐστραλίας ἐθνολογικὴ μελέτη τῶν ἄγγλων συγγραφέων. Ὁ πρῶτος τόμος ἐκδοθεὶς τὸ 1899 ἐπραγματεύετο περὶ τῶν ἰθαγενῶν τῆς Κεντρικῆς Αὐστραλίας. Ἡ Αὐστραλία περιέχει τὸν τελειότερον σύγχρονον ἀντιπρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ μᾶλλον πλησιάζοντος τὸν πρωτογενῆ ἄνθρωπον. Εἰς τὸν τελευταῖον αὐτὸν τόμον «Αἱ βόρειαι φυλαὶ τῆς Κεντρικῆς Αὐστραλίας» οἱ συγγραφεῖς καταρρίπτουν τὰς ἐσφαλμένας γνωμας αἱ ὁποῖαι γενικῶς ἐπικρατοῦν περὶ τῶν ἠθῶν τῶν Αὐστραλῶν. Ἡ ἁρπαγὴ π. χ. τῶν γυναικῶν εἶναι ἁπλοῦς μῦθος. Δὲν ὑπάρχει ἁρπαγὴ ἀλλὰ ἑκουσία ἀπαγωγὴ τῆς κόρης. Ο γάμος ἄλλως τε εἰς τὴν Αὐστραλίαν ἀποτελεῖ παραδοξότατον θεσμόν. Παντοῦ, μετὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων, ἡ κόρη δίδεται εἰς ὡρισμένον ἀριθμὸν ἀνδρῶν πρὶν γίνῃ σύζυγος τοῦ ἀνδρός της. Ὁ σύζυγος ὀφείλει, εἰς μερικὰς περιστάσεις, νὰ τὴν παραχωρῇ εἰς ὡρισμένα πρόσωπα κατά τινα θεσμόν ὁ ὁποῖος τηρεῖται αὐστηρότατα. Εἰς ὡρισμένας ἑορτὰς ὑπάρχει ἔθιμον πολὺ διαδεδομένον νὰ παραχωροῦν ἀμοιβαίως τὰς συζύγους των οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν φυλήν.

Οἱ Αὐστραλοὶ εἶναι πολὺ δεισιδαίμονες, ἂν καὶ ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν ἔχουν θρησκείαν. Δὲν γνωρίζουν μέλλουσαν ζωὴν ἀνταμοιβῆς ἢ τιμωρίας, οὔτε ὑπέρτατον ὄν τὸ ὁποῖον διέπει τὰ πάντα.

ΕΞΕΔΩΚΕ τελευταίως εἶδος αὐτοβιογραφίας ὁ Βαμπερύ, καθηγητὴς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βουδαπέστης, ὑπὸ τὸν τίτλον «L'Histoire de mes luttes». Ἦτο υἱὸς Οὔγγρου Ἰουδαίου. Ἡ παιδική του ἡλικία ἐπέρασε δυστυχισμένη. Πόσες φορὲς ἐκοιμήθηκε εἰς τὸ ὕπαιθρον! Ἡ δυστυχία αὐτὴ ὑπῆρξε, λέγει ὁ ἴδιος, ἐκεῖνο ποῦ μὲ ὤθησε πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἐπάλαισε μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις διότι τίποτε δὲν ἐπερίμενε ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Εἶχε τὸ φυσικὸν δῶρον νὰ μανθάνῃ τὰς ξένας γλώσσας μὲ τὴν μεγαλειτέραν εὐκολίαν. Ὅπου ἐταξίδευε, ἐμάνθανε τελείως τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου ἐκείνου. Τὸ πρῶτον του ταξίδι ἔκαμε εἰς τὴν Ἀνατολήν, μόλις ἔχων ἀρκετὰ χρήματα διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Εἰς τὸ ἀτμόπλοιον εἶχε τὴν τροφήν του δωρεὰν ἀπαγγέλλων, ὡς ἀντάλλαγμα, εἰς τὸν μάγειρον, ὁ ὁποῖος ἦτο Ἰταλός, στίχους τοῦ Πετράρχου. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔζη ἀπαγγέλλων εἰς τὰ καφενεῖα. Ὅταν ἐπέστρεψε εἰς τὴν πατρίδα του, ἐστάλη ὑπὸ τῆς οὐγγρικῆς Ἀκαδημίας ὡς ἐρευνητὴς εἰς τὴν Ἀσίαν. Τὸ ὄνομά του εἶναι ἤδη παγκοσμίως γνωστόν.

Ο ἐν Σμύρνῃ «Πανιώνιος Σύλλογος» προκηρύττει τοὺς Θ'. Πανιωνικοὺς ἀγῶνας καὶ Ε'. Σχολικοὺς διὰ τὴν 1ην καὶ 4ην Μαΐου 1905 εἰς τὸ Στάδιον Παραδείσου. Ἰδοὺ τὸ πρόγραμμα

Πανιώνιοι ἀγῶνες

Δρόμοι —Δρόμος 100 μέτρ., 200 μ., 400 μ., 800 μ., 1500 μ., 110 μ., μετ' ἐμποδίων. 1000 μέτρ., βάδην, 10000 μέτρ. Ἰωνικὸς δρόμος).

Ἅλμα εἰς μῆκος ἁπλοῦν μετὰ φορᾶς
» » » ἄνευ φορᾶς
» » » τριπλοῦν.
Ἅλμα εἰς ὕψος. Ἅλμα ἐπὶ κοντῷ
Σφαιροβολία Δισκοβολία. Λιθοβολία. Ἀναρρίχησις ἐπὶ κάλω. Ἅρσις βαρῶν διὰ τῆς ἑτέρας Δι' ἀμφοτέρων Ἀσκήσεις ἐπὶ διζύγου καὶ μονοζύγου κατ' ἄνδρα

Ποδηλατοδρομίαι

1 στροφὴ τοῦ στίβου (400 μέτρα).
2 στροφαὶ » » μετὰ δύο ἐμποδίων
3000 μέτρων διὰ τοὺς πρῶτον συμμετέχοντας τῶν Πανιωνίων.
3000 μέτρων.
4500 »
1.000 »

Σχολικοὶ ἀγῶνες.

Δρόμος	60	μέτρων	ἡλικίας	μέχρις 8	ἐτῶν
»	70	»	»	» 9—11	»
»	100	»	»	» 12- 14	»
»	100	»	»	» 15—18	»
»	400	»	»	» 18	»
»	800	»	»	» 18	»
Ἅλμα εἰς μῆκος ἁπλοῦν			»	» 15	»
» » ὕψος			»	» 15	»
Σφαιροβολία			»	» 18	»
Δισκοβολία			»	» 18	»
Ἀναρρίχησις ἐπὶ κάλω (ὕψους 10 μέτρ.)			ἡλικ	18	»
Μονόζυγον			ἡλικίας	μέχρι 18	»
Δίζυγον			»	» 18	»
Διελκυνστίνδα			»	» 18	»

Αθλητικαὶ παιδιαί.

1) Δρόμος 200 μέτρων ἡλικίας 12-14 ἐτῶν. Οἱ δρομεῖς θὰ κρατῶσι διὰ τῶν ὀδόντων τὸ ἄκρον τῆς λαβῆς κοχλιαρίου, ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ ὁποίου θὰ ὑπάρχῃ ὠόν.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Ἐφημερίδες :

Εἰς τὸ « **Εμπρὸς** » γράφει ὁ Διαβάτης περὶ τῶν σημερινῶν *Κουριέρηδων* ἢ Ὁδηγῶν τοὺς ὁποίους ὁ Παυσανίας ὀνομάζει *Ἐξηγητὰς τῶν ἐπιχωρίων*. Εἰδικῶς τοὺς ὁδηγοὺς οἱ ὁποῖοι, ἐγκαθιδρυμένοι πλησίον τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων, προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τοὺς ξένους ἢ ἡμεδαποὺς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην ὁδηγοῦ ἢ ἐξηγητοῦ, ὁ Διαβάτης τοὺς χαρακτηρίζει ὡς ἑξῆς: «Ναυάγια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄλλων ἐπαγγελμάτων, καταφεύγουν εἰς αὐτό, τὸ ὁποῖον οὔτε κόπους ἀπαιτεῖ οὔτε εἰδικὴν ἐμπειρίαν, οὔτε ὑλικὰ κεφάλαια. Ἀρκεῖ νὰ ψελλίζουν μίαν ξένην γλῶσσαν, γαλλικὰ ἢ ἀγγλικά, κουτσὰ στραβά, καὶ νὰ δύνανται νὰ δώσουν στοιχειώδεις τινὰς πληροφορίας περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων. Τὰ λοιπὰ συμπληρώνει ἡ φαντασία καὶ ἡ δεξιότης των. Ἐπειδὴ συνήθως οἱ ξένοι οἱ ἀπευθυνόμενοι πρὸς αὐτοὺς δὲν εἶνε σοφώτεροι αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν δύνανται νὰ λέγουν ὅ,τι θέλουν, χωρὶς φόβον ν' ἀπαντήσουν δυσπιστίαν καὶ ἀντιρρήσεις. Πέρυσι ἡ προπέρυσι ἤκουσα ἕνα ἐξ αὐτῶν νὰ δεικνύῃ πρὸς ὅμιλον ξένων τὸν λεγόμενον τάφον τοῦ Κίμωνος ὡς οἰκίαν τοῦ Σωκράτους. Ἀφοῦ ἔδειξε τὴν φυλακὴν τοῦ Σωκράτους ἔκρινε καλὸν νὰ τοποθετήσῃ ἐκεῖ πλησίον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ Σωκράτους.

« Ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν παρέμενεν ἄλλοτε γέρων τις ἐπαγγελλόμενος τὸν ὁδηγὸν ὅτις ἐδείκνυε πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπισκέπτας τὸ σπήλαιον τοῦ Πανὸς ὡς « σπήλαιν τοῦ Πάνου ».

— Τίνος Πάνου ; τὸν ἠρώτησε κάποιος μίαν ἡμέραν. Τοῦ Κολοκοτρώνη ;

— Ναί, ἀπήντησε σοβαρῶς ὁ γέρων, εἰς τὸν ὁποῖον ἦσαν ἐξ ἴσου ἄγνωστοι καὶ ὁ Πὰν καὶ ὁ Πάνος Κολοκοτρώνης.

« Ἄλλος τις, ἐπονομαζόμενος Μπουναπάρτης ὅστις εἶχε περιορίσει τὴν εἰδικότητά του εἰς τὰ θέατρα Διονύσου καὶ Ἡρώδου, εἶχε γράψει δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων τὴν ἱστορίαν τῶν δύο θεάτρων εἰς ἀγγλικὴν γλῶσσαν καὶ οὕτω τὴν διηγεῖτο πρὸς τοὺς Ἄγγλους, εἰς τοὺς ὁποίους προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του.

« Ἄλλος τοιοῦτος τύπος, πολὺ περιεργότερος τοῦ Μπουναπάρτη, ἦτο γνωστὸς ὑπὸ τὸ ἡρωϊκὸν ἐπώνυμον Ἀρτανιάν. Οὗτος εἶχεν ἓν μέγα μυστικόν· τὸ ὁποῖον παρέλαβεν εἰς τὸν τάφον, διότι δὲν εὑρέθη κανεὶς νὰ τοῦ δώσῃ τὸ μέγα ποσὸν τὸ ὁποῖον ἐζήτει διὰ νὰ τὸ ἀποκαλύψῃ. Εγνώριζε τὰς ἀληθινὰς φυλακὰς τοῦ Σωκράτους. Εἶχε δὲ καὶ μίαν ἄλλην μανίαν ὁ Ἀρτανιάν, ἄσχετον αὐτὴν πρὸς τὴν ἀρχαιότητα. Ἐπίστευεν ὅτι μία πλουσία δέσποινα τῶν Ἀθηνῶν ἦτο ἀδελφή του. Διηγεῖτο δὲ μίαν περιπετειώδη ἱστορίαν, ἐκ τῆς ὁποίας προέκυπτεν ὅτι ἡ κυρία ἐκείνη ἁρπαγεῖσα κατὰ τὴν παιδικήν της ἡλικίαν, ἦτο θετὴ κόρη ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐνόμιζε πατέρα της.

« Φαίνεται δὲ ὅτι ὅλοι οἱ παλαιότεροι τύποι τῶν ὁδηγῶν εἶχον ἡρωϊκὰ ἐπώνυμα. Ἄλλος ἐξ αὐτῶν ὠνομάζετο Καβανιάκ. Ζῇ δὲ ἀκόμη ὁ Καβανιάκ, καίτοι φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ ἀρχαιότερος τῶν Κουριέρηδων Ἐνεννηκοντούτης καὶ πλέον. ὡς βεβαιοῦν ὅσοι τὸν γνωρίζουν, διαμένει ὡς τρωγλοδύτης εἷς ἓν ὧν σπηλαίων τῆς Ἀκροπόλεως ».

ΟΔΙΓΟΣΤΙΧΑ

Αἱ Διαλέξεις τῶν Παναθηναίων. Τὴν Κυριακὴν 20 Μαρτίου ἐπανελήφθησαν « Αἱ Διαλέξεις τῶν Παναθηναίων » μὲ τὴν *Γλωσσικὴν Αὐτοβιογραφίαν* τοῦ κ. Παύλου Νιρβάνα. Μετὰ τὸν κ. Νιρβάναν ὁ κ. Μαρῖνος Σιγούρος ἀπήγγειλε τρία ποιήματά του.

Ἡ διάλεξις τοῦ κ. Νιρβάνα, περὶ τῆς ὁποίας δίδομεν σύντομον περίληψιν εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο, ἐδημοσιεύθη ὁλόκληρος εἰς τὸ « Ἄστυ ».

Ὁ ἐν Ζακύνθῳ κ. Σπ. Δε Βιάζης καταγίνεται εἰς τὴν συγγραφὴν βιβλιογραφίας περὶ τῆς Ἑπτανήσου καὶ τῆς ἑπτανησιακῆς ἐν γένει φιλολογίας. Τὸ ἔργον τοῦ συνεργάτου μας θὰ εἶναι σπουδαῖον βοήθημα εἰς τοὺς καταγινομένους εἰς τὴν γραμματολογίαν τῶν Ἰονίων νήσων.

Βράχοι ἀποσπασθέντες ἀπὸ τὸν Παρνασσὸν καὶ κατοκρημνισθέντες κατέστρεψαν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου τὸν ναὸν τῆς Προναίας Ἀθηνᾶς. Οἱ κίονες ἐκτὸς τριῶν ἔγιναν θρύμματα, τὸ ψηφιδωτὸν κατεστράφη τὸ πλεῖστον.

Ὁ Ἀντώνιος Ἀντωνιάδης, τοῦ ὁποίου ἀνηγγείλαμεν τὸν θάνατον εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος, ἐκληροδότησε τὴν περιουσίαν του εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον.

Τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον θὰ δημοσιευθοῦν εἰς τὸ Λονδῖνον αἱ ἐπιστολαὶ τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας. Τὸ πρῶτον μέρος θὰ περιλάβῃ τὴν ἐποχὴν ἀπὸ τοῦ 1837-1861.

Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, χάρις εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ Κάρνεζη καὶ ἄλλων πλουσίων, ἔχουν 10.000 δημοσίας βιβλιοθήκας μὲ 50 ἑκατομμύρια τόμους.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΟ ΑΛΑΤΙ ΚΑΙ ΑΙ ΑΛΥΚΑΙ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ Ὑπὸ Κ. Α. Στασινοπούλου. Ἀθῆναι 1905. Τυπογρ. Ἀθαν. Γ. Δεληγιάννη σχ. 16ον σελ. 50 δρ. 1.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ περίοδος τρίτη

1904 τεῦχος τρίτον καὶ τέταρτον. Ἀθῆναι 1905 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

LE CHARME D'ATHÈNES par Henri Bremont — 1905 Paris Bibliothèque Internationale d'édition E. Sansot et C° 53 Rue Saint-André-des-Arts.

F. DE CUREL par Roger Le Brun,— Biographie critique illustrée. — Paris 1905. E. Sansot et C° fr 1.

ETUDE CONCERNANT LA DERNIÈRE RÉGRESSION DE LA MER par Ph. Negris 1904, extrait du bulletin de la Société Géologique de France, Paris.

UEBER UMSCHRIEBENE MIKROGYRISCHE VERBILDUNGEN AN DER GROSSHIRNOBERFLÄCHE UND IHRE BEZIEHUNG ZUR PORENCEPHALIE von Dr. Miltiades Oeconomakis. — Sonder-Abdruck aus dem Archiv für Psychiatrie. Bd. 39 Heft 2.

BULLETIN DE CORRESPONDANCE HELLÉNIQUE Δελτίον Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας. III-VI. Vingt-neuvième Année-Mars-Juin. Ἀθῆναι 1905 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ἀγγέλλονται :

ΠΑΝΣΑΛΥΙΣΤΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ὑπὸ Δημητρίου Ἀναστασοπούλου τοῦ Ἀθηναίου.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 9ου ΤΟΜΟΥ

ΔΙΑ νὰ καταστήσωμεν τὰ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» περισσότερον ἀγαπητὰ εἰς τὸ κοινόν, ἐνδιαφέροντα τοὺς ἀναγνώστας μὲ νέα θέματα καὶ μὲ νέας βλέψεις, ἐκρίναμεν ἀναγκαίαν κάποιαν ἀνακαίνισιν εἰς τὴν ὕλην καὶ κάποιαν συμπλήρωσιν εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ περιοδικοῦ. Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς τεύχους μὲ τὸ ὁποῖον εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Β΄. ἑξαμηνίαν τοῦ Ε΄. ἔτους, ἡ μεταβολὴ αὕτη, ἡ ὁποία ἤρχισεν ἤδη, θὰ γίνῃ περισσότερον αἰσθητή. Τὰ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» χωρὶς νὰ παρεκκλίνουν ἀπὸ τὸν φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν αὐτῶν σκοπόν, χωρὶς νὰ παραμελήσουν τίποτε ἐκ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν τέχνην, — μυθιστόρημα, διήγημα, ποίησις, φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κριτική, ἀναπαράστασις ἔργων ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς κτλ. — θὰ εὐρύνουν τὸν κύκλον των, θὰ ἐνασχοληθοῦν καὶ μὲ ἄλλα ἀντικείμενα. Ἤδη προσετέθη ἡ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ. Θὰ ἐξακολουθήσῃ. Ἐκτὸς τούτου, τὰ νεώτερα καὶ τὰ περιεργότερα τῶν ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ἐν γένει, θὰ εὑρίσκουν εἰς τὸ ἑξῆς περισσότερον χῶρον. Ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰποτελέσῃ τὴν μεγαλειτέραν ἕλξιν καὶ θὰ προσδώσῃ περισσοτέραν ζωὴν εἰς τὸ περιοδικόν μας, θὰ εἶνε ΣΕΙΡΑ ΑΡΘΡΩΝ γραμμένων ἀπὸ εἰδικοὺς συνεργάτας καὶ συνοδευομένων μὲ τὰς καταλλήλους εἰκόνας, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ παρελάσῃ ὅλη ἡ σύγχρονος ἀθηναϊκὴ κ' ἑλληνικὴ ἐν γένει ζωή, καθ' ὅλας της τὰς ἐκδηλώσεις, ἡ δημοσία καὶ ἡ ἰδιωτική : ἡ Διοίκησις, ἡ Ἐκπαίδευσις, ἡ Δικαιοσύνη, ἡ Βιομηχανία, τὸ Ἐμπόριον, ἡ Φιλανθρωπία κτλ. Ἀρχίζομεν ἀπὸ τὰ Ἀνάκτορα καὶ τὴν ἐντὸς τῶν Ἀνακτόρων ζωήν, καὶ θὰ διέλθωμεν ἀπὸ τὰ Ὑπουργεῖα, τὰ Δικαστήρια, τὰ Ἐκπαιδευτήρια, τὰ Φιλανθρωπικὰ Ἱδρύματα, τὰς Τραπέζας, τὰ Βιομηχανικὰ κ' Ἐμπορικὰ Καταστήματα, τὰ Καλλιτεχνικὰ καὶ Επιστημονικὰ Ἐργαστήρια, τὰ Κοσμικὰ Κέντρα καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἄξιον ἐνδιαφέροντος καὶ περιγραφῆς.

Ἐλπίζομεν ὅτι διὰ τὴν καινοτομίαν αὐτὴν οἱ ἀναγνῶσται τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» θὰ μᾶς ὀφείλουν χάριτας. Ἄλλως τε, ὡς εἴπαμεν, οὔτε ἡ συνήθης ὕλη θὰ παραβλαφθῇ ἐκ τῶν νέων δημοσιεύσεων, οὔτε θἀλλοιωθῇ ὁ χαρακτὴρ τοῦ περιοδικοῦ, ὁ ἀνέκαθεν φιλολογικὸς καὶ καλλιτεχνικός. Καὶ κατὰ τὴν ἑξαμηνίαν ταύτην ἔχομεν πρὸς δημοσίευσιν πλῆθος διηγημάτων ἑλληνικῶν καὶ ξένων, ποιημάτων, φιλολογικῶν ἄρθρων κτλ. τῶν καλλιτέρων μας λογογράφων καὶ ποιητῶν, εὐθὺς δὲ ἀπὸ τοῦ ἐρχομένου φύλλου ἀρχίζομεν καὶ πρωτότυπον μυθιστόρημα, τὸν «**Κόκκινον Βράχον**» τοῦ κ. Γρηγορίου Ξενοπούλου, τοῦ ὁποίου ὁ «Ἔρως Ἐσταυρωμένος» τόσας ἀφῆκεν ἀναμνήσεις εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων».

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» κομψότατα χαρτοδεμένοι μὲ χρωματιστὸν ἐξώφυλλον. Ἕκαστος τόμος ἀποτελεῖται ἐκ 400 σελίδων.

Τόμος Α΄.	(1900)	πρὸς	Δρ. - Φρ.	6	ἀντὶ	13
Τόμος Β΄. - ΣΤ΄.	(1901 - 3)	ἕκαστος τόμος	»	»	»	7	»	13
Τόμος Ζ΄. - Η΄.	(1903 - 4)	»	»	»	»	9	»	13

Νικόλαος Γύζης εἰδικὸν τεῦχος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀφιερωμένον εἰς τὸν Ἕλληνα καλλιτέχνην μὲ 26 εἰκόνας . Δρ. - Φρ. 1 ἀντὶ 2.

Διονύσιος Σολωμὸς τεῦχος εἰδικὸν τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν μὲ διαφόρους εἰκόνας . » » 1 » 2.

Τὸ Λεύκωμα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» . . . . . » » 1 » 2.

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ὡραιότατα δῶρα πρὸς οἰκείους καὶ φίλους.
Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ εἶναι ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν.

☞ **Τὸ τίμημα τῶν παραγγελλομένων ἀποστέλλεται μαζὶ μὲ τὴν παραγγελίαν διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.**

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

ΕΝ ΠΑΤΗΣΙΟΙΣ

MAISON DE SANTÉ

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ Ἰατροῦ Νευροκόγου καὶ Φρενολόγου.

Ἱδρυται εἰς μαγευτικὴν θέσιν τῶν ὁλοδρόσων Πατησίων, τοῦ ὡραιοτάτου τούτου καὶ ὑγιεινοτάτου προαστείου τῶν Ἀθηνῶν, ἓν τέταρτον μόλις ἀπέχοντος αὐτῶν καὶ συγκοινωνοῦντος δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ἀπείρων μυροβόλων κήπων καὶ ἴδιον κέκτηται κῆπον, ὡς καὶ ἄφθονον καὶ διαυγέστατον ὕδωρ.

Ἐν τῇ Κλινικῇ ταύτῃ νοσηλεύονται ὀξέα καὶ χρόνια νοσήματα Νευρικὰ καὶ Ἐγκεφαλικά. Μολυσματικὰ δὲ καὶ ἐπικίνδυνα ἐγκεφαλικὰ δὲν εἰσὶ δεκτά.

Πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται ὅλαι αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ *Ψυχοθεραπεία*, ἡ *Ἠλεκτροθεραπεία*, ἡ *Ὑδροθεραπεία*, ἡ *Ἀνατριψθεραπεία (Massage)*, ἡ *Μουσικοθεραπεία*, ἡ *Ἰατρικὴ Γυμναστική*, ἡ *διὰ κατακλίσεως (alitement) καὶ ἀπομονώσεως (isolement)* θεραπεία, ἡ *δι' Ὑπνωτισμοῦ καὶ ὑποβολῆς ἐν ἐγρηγόρσει (suggestion à l'état de vielle)*, *αἱ ἐνέσεις ὀρρῶν (ὀρροθεραπεία)* καὶ λοιπῶν φαρμάκων κλπ. κλπ.

Πᾶσαι αὗται αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι ἐφαρμόζονται ἀναλόγως τοῦ νοσήματος καὶ τῶν ἐνδείξεων.

Νοσοκομειακὴ ὑπηρεσία πλήρης· οἱ νοσοκόμοι ἐκ τῶν εἰδικὴν μόρφωσιν λαβόντων καὶ πεπειραμένοι περὶ τὴν νοσηλείαν τοιούτων ἀρρώστων.

Κλῖναι ἀπὸ δέκα δραχμῶν καὶ ἄνω δι' ἡμέρας, ἀναλόγως τοῦ δωματίου, τοῦ προσωπικοῦ ὅπερ ἀπασχολεῖται, τῆς θεραπείας, τῆς τροφῆς καὶ τῶν ἰατρικῶν ἐπισκέψεων.

Ἡ Κλινικὴ συνδέεται διὰ τηλεφώνου μὲ τὴν οἰκίαν καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ. Ἀρ.τηλφ 314.

Οἱ βουλόμενοι νὰ εἰσέλθωμεν ἢ νὰ εἰσαγάγωσι τοὺς ἀρρώστους των δέον ν' ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἰατροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ του **16 — Ὁδὸς Ζήνωνος — 16,** ἔνθα δέχεται τοὺς πάσχοντας ἐκ

ΝΕΥΡΙΚΩΝ ἢ ΦΡΕΝΙΚΩΝ

καθ' ἑκάστην 8-10 π. μ. καὶ 4-6 μ. μ. πλὴν τῆς Κυριακῆς. — Ἀριθ. τηλεφώνου 200

ΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Α. Δραβαντινός,	ὁδὸς	Ἀκαδημίας 5α.
Α. Καλλιβωκᾶς,	»	Κουμουνδούρου 3.
Μιχ. Κατσαρᾶς,	»	Μαυρομιχάλη 1.
Διβαθινόπουλος,	»	Δημοκρίτου 3.
Σπυρ. Λοῦρος (παιδίατρος),	ὁδὸς	Πινακωτῶν 15α.
Ν. Μακκᾶς,	ὁδὸς	Σόλωνος 10.
Δ. Μιχαλοπουλος,	»	Ἁγ. Κωνσταντίνου 4.
Μιχ. Οἰκονομάκης,	»	Πινακωτῶν 18.
Μ. Παπαδόπουλος (λαρυγγολ.),	ὁδὸς	Σατωβριάνδου 6.
Γ. Σκιαδᾶς.	ὁδὸς	Ἀριστοτέλους 21.
Ι. Σπ. Φαραντάτος,	»	Ἁγ. Μάρκου 29β.
Γ. Φερεντίνος,	»	Ζήνωνος 2.
Γεράσιμος Φωκᾶς, καθ	»	Πινδάρου 10.
Γερ. Φωκᾶς,	»	Ἁγ. Κωνσταντίνου 16.
Σ. Χαραμῆς (ὀφθαλμίατρος),	ὁδὸς	Σωκράτους 51.
Μ. Χατζημιχάλης, Πλ.		Βαρβακείου 12.
Σ. Γ. Βλαβιανὸς (νευρολόγος)	ὁδὸς	Ζήνωνος 16.

ΟΔΟΝΤΟΪΑΤΡΟΙ

J. Walker,	ὁδὸς	Ἀκαδημίας 17.
Α. Δρακόπουλος	»	Πειραιῶς 11.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Σπυρ. Βελέντζας,	ὁδὸς	Κωλέτη 15.
Π. Γιασεμολαδᾶς,	»	Σοφοκλέους 3.
Κ. Ἔσσλιν	»	Πειραιῶς 7α.
Ι. Εὐκλείδης,	»	Πανεπιστημίου 21.
Ἀλκιβ. Ζωϊόπουλος,	»	Στουρνάρα 39.
Π. Θηβαῖος,	»	Κωλέτη 1.
Γ. Μαντᾶς,	»	Κλεισοβας 31.
Νικόλ. Μαντζαβίνος,	»	Καποδιστρίου —.
Δημ. Τσάτσος,	»	Βησσαρίωνος 8.
Ἀδ. Χαρτουλάρης,	»	Ζήνωνος 1.
Εὐστ. Χοϊδᾶς,	»	Γ' Σ)βρίου 41.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις ὁδῶν Νίκης καὶ Ἑρμοῦ.

Φωτογραφίαι παντὸς εἴδους

Μεγεθύνσεις χρωματισταὶ μὲ παστέλ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ «ΕΛΛΑΣ»

(Ἐφημερὶς οἰκονομολογικὴ καὶ πολιτικὴ)

Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον

Δημοσιεύουσα πλουσίαν καὶ ἐπίκαιρον οἰκονομολογικὴν ὕλην καὶ χρηματιστικοὺς πίνακας.

Ἰδιοκτήτης καὶ Διευθυντής: ***Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ***

Συνδρομὴ ἐτησία: ***Ἐσωτερικοῦ Δρχ. 20***
Ἐξωτερικοῦ Φρ. Χρ. 20

Γραφεῖον: Ἐν Ἀθήναις. ὁδὸς Σταδίου 54.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛ. ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ

ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Ἱδρυθεῖσα τῷ 1882

Μετοχικὸν κεφάλαιον Δρ. **3,000,000**

ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ — ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΥΣΟΥ ΒΡΑΒΕΙΟΥ

Πυρῖτις καὶ Δυναμῖτις ὅλων τῶν εἰδῶν. Φυσίγγια παντὸς ὅπλου. Θειϊκὸν ὀξύ. Νιτρικὸν ὀξύ. Ὑδροχλωρικὸν ὀξύ. Θειϊκὸς χαλκός. Θειϊκὸς σίδηρος. Ἀντιπερονοσπορίνη, Στουπέτσιον, Σκάγια, Μολυβδοσωλῆνες.

"ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ,,

Ἐθνικὸν ὄργανον τῶν ἁπανταχοῦ Ἑλλήνων.

Ἱδρύθη τῷ 1901 διὰ μετοχῶν ὑπὸ Ἀντ. Σπηλιωτοπούλου διευθυντοῦ καὶ Θάνου Τζαβέλλα ἀρχισυντάκτου: Παρακολουθεῖ τὰ ἐθνικὰ πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἔχει συνεργάτας τοὺς πατριωτικωτέρους καλαμους ἐν οἷς τοὺς τῶν κ. Καζάζη, Καρολίδου κλπ. οὐδεμιᾷ τῶν ἐν Ἑλλάδι πολιτικῶν μερίδων ἀνήκει, καὶ ἔχει γενικὴν κυκλοφορίαν ἐν ὅλῳ τῷ ἔξω Ἑλληνισμῷ.

Τιμὴ συνδρομῆς ἐτησία: ***ἐν τῷ Εσωτερικῷ δρχ. 25.***
ἐν τῷ Εξωτερικῷ φρ. 25.

Ἀπευθυντέον διὰ πᾶσαν αἴτησιν:

Διεύθυνσιν ἐφημερίδος «Τὸ Κράτος»

Ἀθήνας

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Ἐπισημονικὸν περιοδικὸν

Συντάκτης καὶ Διευθυντὴς

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 ὁδὸς Ζήνωνος 16 ἐν Ἀθήναις

Συνδρομὴ ἐτησία δρ. 6: ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ὑπνωτισμός, Πνευματισμός, ψυχοπαιδαγωγία, Ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος, Ἐγκληματολογικὴ ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ἠλεκτροθεραπεία, Κοινωνιολογικὴ Φρενολογία, Ἰατροδικαστική, Ἱστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογικὴ Ψυχολογία κλπ. κλπ.

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ

εἰς τὸ Νέον Φάληρον ἡ οἰκία Δ. Κοντουμᾶ ἐπιπλωμένη. 10 δωμάτια, κῆπος ἐκτεταμένος ὁλόγυρα, νερό, ἀεριόφως.

Πληροφορίαι εἰς τὴν ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος

Γνωστοποιεῖ

ὅτι ὁ ἀνώτατος ὅρος τῶν ἐπ' ὀνόματι ἑκάστου καταθέτου παρὰ τῷ Ταμιευτηρίῳ τῆς Τραπέζης καταθέσεων ηὐξήθη εἰς δραχ. δισχιλίας (2,000) Καταθέσεις καὶ ἀποδόσεις ἐνεργοῦνται καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς μεσημβρίας.